OPGESTELD VOOR: GEMEENTE MAASHORST // OPGESTELD DOOR: STANTEC BV

Nader onderzoek beschermde soorten

Erphoevenweg te Uden

OPGESTELD VOOR:
GEMEENTE MAASHORST

OPGESTELD DOOR:
STANTEC BV

REFERENTIE:
327200240

DATUM:
4 SEPTEMBER 2024

Nader onderzoek beschermde soorten

In opdracht van:
Gemeente Maashorst

Opgesteld door:
A.W.D. Roovers

Projectnummer:
327200240

Documentnaam:
Nader onderzoek Erphoevenweg te Uden

Datum:
4 september 2024

Versie	Vrijgegeven door	Paraaf	Datum
Nader onderzoek Erphoevenweg te Uden	M.L. Ruytenburg		4 september 2024

Bezoekadres
Hoevestein 20b
4903 SC OOSTERHOUT
www.stantec.com/nl

KVK Haaglanden 27 18 43 23
BNP Paribas 22 76 53 920
IBAN NL75BNPA0227653920 BIC BNPANL2A
Stantec BV is ISO 9001:2015, ISO 14001:2015, ISO 45001:2018 en VCA** gecertificeerd

Het is niet toegestaan de inhoud en/of vorm van door Stantec opgestelde rapportages aan te passen

Inhoudsopgave

1.0 Samenvatting 2

2.0 Inleiding 3
- 2.1 Aanleiding 3
- 2.2 Ligging plangebied 4
- 2.3 Omschrijving plangebied 5
- 2.4 Activiteiten 6
- 2.5 Doel 7
- 2.6 Wettelijk kader 7

3.0 Methode 8
- 3.1 Das 8
- 3.2 Teunisbloempijlstaart 10
- 3.3 Betrouwbaarheid 11
- 3.4 Geldigheid 12

4.0 Resultaten 13
- 4.1 Das 13
- 4.2 Teunisbloempijlstaart 15

5.0 Conclusie 17
- 5.1 Das 17
- 5.2 Teunisbloempijlstaart 18
- 5.3 Overige soorten (niet meegenomen in onderzoek) 18
- 5.4 Algemene Maatregelen 21

6.0 Bronnen 23

Bijlage 1: Conclusie uit de quickscan (Stantec 2023)
Bijlage 2: Nader onderzoek Econsultancy (2019)
Bijlage 3: Verbodsbepalingen Omgevingswet onderdeel flora en fauna-activiteiten
Bijlage 4: Beelden wildcamera das
Bijlage 5: Beelden wildcamera overige soorten

1.0 SAMENVATTING

Op basis van de quickscan en het nader onderzoek is bepaald dat vervolgstappen nodig zijn om overtredingen van verbodsbepalingen uit de Omgevingswet te voorkomen. In onderstaande tabel zijn deze vervolgstappen weergegeven.

Tabel 1: Te nemen vervolgstappen om overtreding van de Omgevingswet te voorkomen

Soort of soortgroep	Onderzochte functie	Beschermde functies aanwezig	Overtreding verbodsbepaling	Omgevingsvergun-ning OW nodig	EWP nodig *
Das	Vaste rust- en verblijfplaats	**Ja**, burcht aanwezig	Mogelijk	**Ja**	**Ja**
	Leefgebied	**Ja**	**Ja**	**Ja**	**Ja**
Teunisbloem-pijlstaart	Voortplantings-gebied	Nee	Nee	Nee	Nee
Overige waargenomen soorten tijdens nader onderzoek					
Soort of soortgroep	**Wargenomen functie**	**Beschermde functie?**	**Overtreding verbodsbepaling**	**Omgevingsvergunning OW nodig**	**EWP nodig ***
Steenuil	Vaste rust- en verblijfplaats (bezette nestkast)	**Ja**	Mogelijk	**Ja,** indien vaste rust- en verblijfplaats vernietigd wordt	**Ja**
	Leefgebied	**Ja**	**Ja**	**Ja,** indien essentieel leefgebied vernietigd wordt	**Ja**
Ree	Leefgebied	Nee	Nee	Nee	Nee

** Door te werken volgens een ecologisch werkprotocol (EWP)wordt voorkomen dat er een negatief effect optreedt op aanwezige beschermde soorten en functies.*

2.0 INLEIDING

2.1 AANLEIDING

Gemeente Maashorst is voornemens om de projectlocatie geschikt te maken voor woningbouw. Momenteel bestaat het plangebied uit braakliggend terrein met ruigte, bosschages en solitaire bomen. Het noordelijke deel van het plangebied is in gebruik als akkerland. Ten oosten van het plangebied is een houtsingel aanwezig. Uit de rapportage '*Quickscan Erphoevenweg te Uden, Effecten op beschermde gebieden, soorten en houtopstanden'* (Stantec B.V., 2023) ter plaatse van het plangebied blijkt dat de locatie potentieel geschikt is voor de (kleine) marterachtigen en teunisbloempijlstaart én dat een dassenburcht aanwezig is binnen het plangebied alsook dassenwissels, een vluchtpijp en meerdere dassenputjes en latrines.
In de quickscan is vervolgens bepaald dat nader onderzoek verricht dient te worden naar de das en teunisbloempijlstaart. Middels het nader onderzoek wordt bepaald of deze soorten gebruik maken van het plangebied.

Door Econsultancy is in 2019 een eerder nader onderzoek uitgevoerd. Hieruit bleek dat, naast de das, ook de bunzing aanwezig was binnen het plangebied. Hiervoor is reeds een activiteitenplan aanwezig alsook een verleende vergunning. Naar (kleine) marterachtigen is door Stantec dus geen nader onderzoek uitgevoerd.

In bijlage 1 zijn de conclusies uit de rapportage '*Quickscan Erphoevenweg te Uden, Effecten op beschermde gebieden, soorten en houtopstanden'* (Stantec B.V., 2023) opgenomen en in bijlage 2 het nader onderzoek van Econsultancy (2019).

2.2 LIGGING PLANGEBIED

Het plangebied is gelegen in gemeente Maashorst, provincie Noord-Brabant. Het plangebied is gelegen ten oosten van de Erphoevenweg en wordt in noordelijke en zuidelijke richting begrensd door respectievelijk Kamille en de Rondweg. Aan de westelijke zijde wordt het plangebied begrensd door ziekenhuis Bernhove en aan de oostzijde door een houtsingel en akkerland. In figuur 1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1: Globale ligging plangebied (rood omlijnd).

2.3 OMSCHRIJVING PLANGEBIED

Het noordelijkdeel ven het plangebied in gebruik als akkerland. De zuidzijde bestaat uit ruigte met struweel en enkele solitaire bomen. Het plangebied is aangeduid met perceelnummer R1092, Uden. In onderstaande is een impressie van het plangebied weergegeven.

Figuur 2: Impressie van het plangebied, foto's door Stantec, juli 2024.

2.4 ACTIVITEITEN

De uit te voeren activiteiten betreffen:

- Het uitvoeren van grondwerkzaamheden.
- Het aanleggen van boven- en ondergrondse infra.
- Het verwijderen van opgaande beplanting.
- Het realiseren woningen.

In onderstaand figuur zijn de toekomstige bestemmingen weergegeven binnen het plangebied. Een definitieve inrichting is nog niet voorhanden.

Figuur 3: Toekomstige bestemmingen binnen het plangebied.

2.5 DOEL

Het doel is het vaststellen van de aanwezigheid dan wel afwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen alsook essentieel leefgebied van de das en (kleine) marterachtigen, vaste rust- en verblijfplaatsen van de teunisbloempijlstaart (voortplanting).
Met soort specifieke onderzoeken wordt onderzocht of verbodsbepalingen uit de Omgevingswet (zie bijlage 3) door de werkzaamheden overtreden worden en of een omgevingsvergunning benodigd is om de werkzaamheden doorgang te laten vinden. Indien mogelijk wordt een advies opgesteld om met mitigerende maatregelen overtredingen van de verbodsbepaling te voorkomen of te verzachten.

2.6 WETTELIJK KADER

Uit de quickscan flora en fauna-activiteiten (Stantec, november 2023) blijkt dat het plangebied beschikt over potentieel geschikt habitat voor de das en de teunisbloempijlstaart. Middels het nader onderzoek wordt bepaald of deze soorten gebruik maken van het plangebied en of, door de werkzaamheden, een negatief effect optreedt op deze soorten. In bijlage 2 is weergegeven welke verbodsbepalingen mogelijk per soortgroep en/of soort kunnen worden overtreden.

3.0 METHODE

In dit hoofdstuk worden de methoden beschreven die gehanteerd zijn voor het nader onderzoek naar das en teunisbloempijlstaart.

3.1 DAS

3.1.1 Soortomschrijving

De das (*Meles meles*) is een sociale soort en leeft in familiegroepen die ook wel (dassen)clans worden genoemd. De soort is een nachtdier, territoriaal en leeft volgens vaste gewoonten in zijn territorium, welke bestaat uit de burcht en voedselgronden. In de schemering verlaat de das de burcht om voedsel te zoeken, waarbij ze gebruik maken van vaste paden ook wel wissels genoemd. De soort prefereert een kleinschalig akker- en weidelandschap met onder andere bosjes, heggen en houtwallen, maar kan ook voorkomen in open terreinen en onder gebouwen. De burcht, bestaande uit hoofdburcht, bijburchten en vluchtpijpen, is vaak gelegen in hellingen of terreinverhogingen. Het gebied kenmerkt zich door bosranden, houtwallen en brede heggen waarbij in de buurt gras- en akkerland en water aanwezig dient te zijn. Het leefgebied moet onder andere voldoen aan voldoende dekking, groot voedselaanbod, weinig verstoring en dient goed vergraafbare grond te hebben waarbij de grondwaterstand diep genoeg zit zodat de burcht niet te vochtig wordt. (Zoogdiervereniging, Kennisdocument Das, BIJ12, juli 2017).

3.1.2 Beschermingsregime

Vaste rust- en verblijfplaatsen alsook het functionele leefgebied van de das zijn, conform paragraaf 11.2.4 van het Besluit activiteiten leefomgeving, beschermd. Tevens is het verboden deze soort te verwonden en/of doden en vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen en/of vernietigen.

3.1.3 Onderzoeksmethodiek

Het nader onderzoek naar de das is uitgevoerd conform het Kennisdocument Das (BIJ12, juli 2017). Tijdens het onderzoek is gekeken naar de aanwezigheid van individuen en, indien aanwezig, hoe de das het gebied gebruikt.

Individuen

Om de aan- dan wel afwezigheid van dassen aan te tonen is gebruik gemaakt van wildcamera's. Tijdens het nader onderzoek is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- Plaatsen van meerdere wildcamera's op geschikte locaties (zie figuur 4).
  - Bij ieder aangetroffen hol, pijp en burcht wordt een camera geplaatst (zie figuur 5).
  - Bij aangetroffen dassenwissels worden camera's geplaatst (zie figuur 5).
- Wildcamera's staan voor een periode van acht weken, waarbij om de vier weken de camera's worden uitgelezen en gecontroleerd.
- Optimale periode voor onderzoek met wildcamera's is het hele jaar door, tenzij het een koude periode betreft.

Tevens is tijdens deze veldbezoeken sporenonderzoek uitgevoerd. Hierbij is gekeken naar de aanwezigheid van burchten, graafactiviteiten, wissels, haar aan prikkeldraad, mestputjes en vraatsporen.

In tabel 2 zijn de onderzoeksdata, -tijden en veldcondities van de veldbezoeken weergegeven.

Tabel 2: Overzicht van veldbezoeken plaatsen, wisselen en ophalen van wildcamera's

Datum	Handeling	Weersomstandigheden
11-09-2023	Plaatsen wildcamera's en uitvoeren sporenonderzoek	Windkracht 1 Bft, droog, onbewolkt, temperatuur van 28 ℃
29-09-2023	Controleren camera's, vervangen batterijen en SD-kaartjes en uitvoeren sporenonderzoek.	Windkracht 2 Bft, droog, bewolkt, temperatuur van 20 ℃
19-10-2023	Ophalen wildcamera's en uitvoeren sporenonderzoek.	Windkracht 2 Bft, droog, bewolkt, temperatuur van 15 ℃

Figuur 4: Locaties van de wildcamera's binnen en direct aangrenzend aan het plangebied.

Figuur 5: Locaties van de tijdens de quickscan en eerste ronde nader onderzoek aangetroffen dassenburcht en vluchtholen.

Analyse op gebruik van het gebied

Indien tijdens het nader onderzoek naar individuen dassen zijn waargenomen op de wildcamera's wordt een analyse op kwaliteit van het leefgebied uitgevoerd. Vervolgens wordt aan de hand hiervan bepaald wat de effecten van de activiteiten zij op het functionele leefgebied van de das. Middels een desktopstudie en een uitgebreid veldbezoek wordt onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van het leefgebied, bestaande uit vaste rust- en verblijfplaatsen, migratieroutes en foerageergebieden. Hierbij is gekeken naar de aangetroffen elementen van het leefgebied binnen het plangebied, de daadwerkelijke grootte van het leefgebied en of de elementen binnen het plangebied essentieel zijn voor de das.

3.2 TEUNISBLOEMPIJLSTAART

3.2.1 Soortomschrijving

De teunisbloempijlstaart (*Proserpinus proserpina*) is een dagactieve nachtvlinder. De soort komt voor in vochtige bossen, bosranden en warme open plaatsen. Van mei tot en met juni kan de soort vliegend worden waargenomen en de rupsen zijn waarneembaar van juni tot september. De waardplanten van de soort zijn wilgenroosje, teunisbloem, basterdwederik en kattenstaart (Vlinderstichting).

3.2.2 Beschermingsregime

De teunisbloempijlstaart is beschermd conform paragraaf 11.2.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Daarin staat beschreven dat vaste rust- en verblijfplaatsen, alsook het functionele leefgebied (waardplanten) van de teunisbloempijlstaart beschermd zijn. Tevens is het verboden de soort te doden en/of verstoren. Dit geldt voor zowel de eieren als de rupsen en vlinders.

3.2.3 Onderzoeksmethodiek

Het nader onderzoek naar teunisbloempijlstaart is uitgevoerd in drie veldbezoeken. Tijdens deze veldbezoeken is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van rupsen van de teunisbloempijlstaart. De veldbezoeken vallen binnen de periode dat rupsen van de teunisbloempijlstaart, van juni tot en met september, aanwezig zijn. Onderzoek naar de imago's van de teunisbloempijlstaart heeft niet plaatsgevonden, aangezien de soort nachtactief is.

In tabel 3 zijn de onderzoeksdata en veldcondities per onderzoeksronde weergegeven.

Tabel 3: Overzicht van de veldbezoeken voor de teunisbloempijlstaart

Datum	Weersomstandigheden
03-06-2024	Windkracht 2 Bft, droog, half bewolkt temperatuur van 15 ℃
01-07-2024	Windkracht 2 á 3 Bft, droog, half bewolkt, temperatuur van 17 ℃
30-07-2024	Windkracht 1 Bft, droog, geen bewolking, temperatuur van 26 ℃

Tevens is tijdens de overige veldbezoeken (overdag) ook gelet op de aanwezigheid van individuen van de teunisbloempijlstaart.

3.3 BETROUWBAARHEID

Dit onderzoek is op een zorgvuldige wijze uitgevoerd, volgens het vigerende beleid, wet- en regelgeving ten aanzien van natuur alsook de richtlijnen en methoden op het gebied van ecologisch onderzoek.
Bij het bureauonderzoek wordt informatie gebruikt uit, op dat moment, voorhanden zijnde en beschikbare bronnen. Wij attenderen u erop dat de geraadpleegde bronnen mogelijk onvolledig zijn of dat niet alle bronnen zijn geraadpleegd, door het niet voorhanden dan wel opvraagbaar zijn. Hierdoor kan informatie ontbreken.

Ecologisch deskundige

Het bevoegd gezag verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaringen kennis heeft op het gebied van soort specifieke ecologie. De ervaring en kennis moeten zijn opgedaan doordat de deskundige:

- Minimaal 3 jaar ervaring heeft met het uitvoeren van soortgericht onderzoek, eventueel onder begeleiding van een ervaren ecoloog.
- Soort specifieke kennis heeft opgedaan door middel van bijvoorbeeld veldwerk, onderzoek, studie of opleiding.
- Op HBO-, dan wel WO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie.
- Op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt natuurwetgeving, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten.
- Als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming en is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties.

Alle ecologen binnen Stantec hebben een afgeronde HBO dan wel WO-opleiding met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie. Hiermee wordt voldaan aan bovenstaande definitie van een ecologisch deskundige (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit). Daarnaast hebben alle ecologen binnen Stantec, met uitzondering van de junioren, minimaal 3 jaar werkervaring. Een senior heeft minimaal 10 jaar werkervaring.
Een junior staat altijd onder begeleiding van een medior of senior. Dit om de kwaliteit te waarborgen alsook kennis over te dragen.

3.4 GELDIGHEID

Het bevoegd gezag hanteert over het algemeen de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten: “Onderzoeksgegevens welke, in het geval van soorten die onder artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving van de Omgevingswet vallen (beschermingsregime Vogel- en Habitatrichtlijn en andere soorten), mogen maximaal 3 jaar oud zijn ten opzichte van de datering van de aanvraag. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan drie jaar na uitvoer van het nader onderzoek wordt aanbevolen de resultaten van het nader onderzoek opnieuw te toetsen.

4.0 RESULTATEN

4.1 DAS

De waarnemingen gedaan tijdens het nader onderzoek zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 4: Overzicht waarnemingen van de das tijdens de veldbezoeken

Datum	Waarnemingen camera's	Waarnemingen sporen	Waarnemingen vaste rust- en verblijfplaats
11-09-2023	Twee dassen ter plaatse van de burcht, foeragerende dassen t.h.v. maïsperceel	Wissels, latrines, verse graafsporen, snuitputjes	Burcht in houtsingel
29-09-2023	Drie dassen ter plaatse van de burcht, foeragerende dassen t.h.v. maïsperceel	Wissels, latrines, verse graafsporen, snuitputjes	Burcht in houtsingel
19-10-2023	Drie dassen ter plaatse van de burcht, foeragerende dassen t.h.v. maïsperceel	Wissels, latrines, verse graafsporen, snuitputjes	Burcht in houtsingel

Individuen

4.1.1 Vaste rust- en verblijfplaatsen

Op het beeldmateriaal van de geplaatste camera's ter hoogte van de burcht zijn meermaals dassen waargenomen. Gebleken is dat de burcht door minimaal drie dassen bewoond wordt. (zie figuur 6). Tevens zijn in het plangebied sporen waargenomen die wijzen op het gebruik van de aangetroffen burcht, foerageergebied en vluchtholen als vaste rust- en verblijfplaats. Zo zijn meerder wissels, latrines en snuitputjes waargenomen alsook meerdere vluchtholen. Ter hoogte van de wissels en mogelijke foerageergebied zijn eveneens camera's geplaatst. Op deze camera's is de das meerdere keren vastgelegd. Op het beeldmateriaal van de geplaatste camera's ter hoogte van de vluchtholen zijn geen dassen waargenomen. Het gebruik van het plangebied en de burcht als vaste rust- en verblijfplaats van de das is hiermee bevestigd.

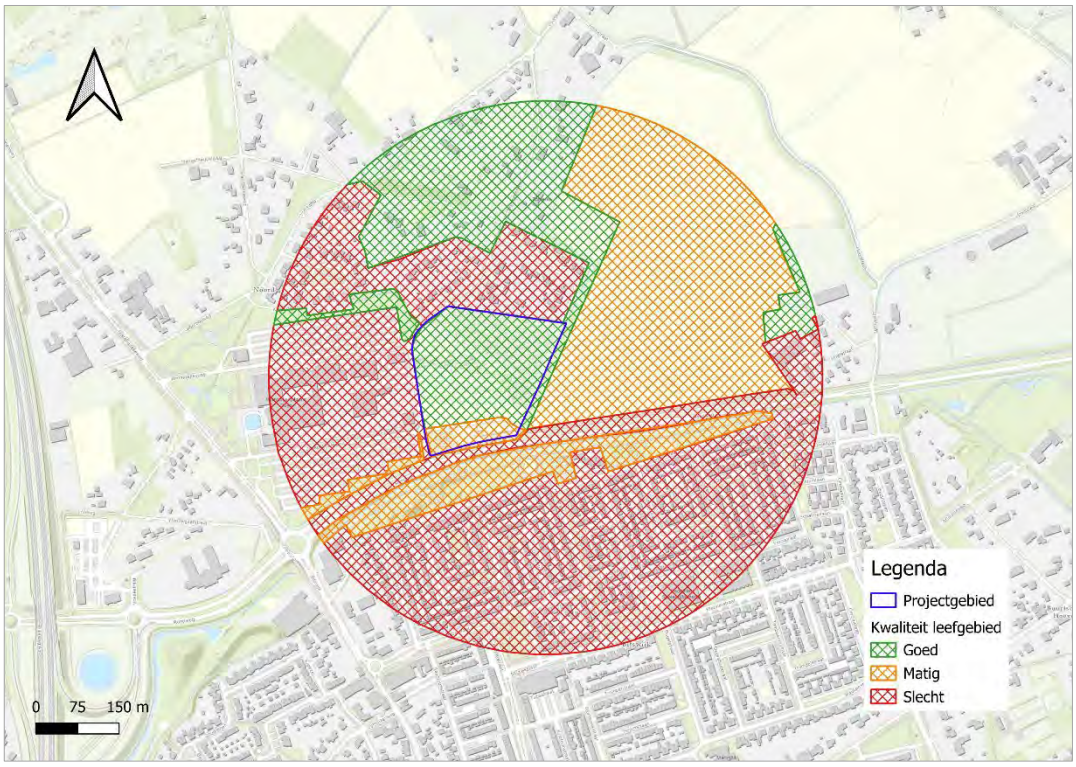
Figuur 6: Drie dassen in de burcht gesitueerd in de houtsingel aan de oostzijde van het plangebied.

4.1.2 Essentieel leefgebied

De das is vastgelegd op meerdere camera's. Zo is er een bewoonde burcht waargenomen (drie dassen). Ter hoogte van het maïsperceel alsook de ruigte zijn meermaals foeragerende dassen waargenomen. Dit betekent dat het gebied gebruikt wordt als leefgebied van de das. Aangezien het foerageergebied zich direct aangrenzend van de burcht bevindt is hier sprake van essentieel leefgebied. Als gevolg hiervan is een aanvullende analyse uitgevoerd op het gebruik van het gebied.

Analyse op gebruik van gebied

Op basis van de wensen en eisen die de das stelt aan zijn leefgebied is de kwaliteit bepaald van het leefgebied. Het leefgebied is geclassificeerd als goed, matig en slecht. In figuur 7 is de kwaliteit van het leefgebied weergegeven. Tijdens de analyse is het leefgebied beoordeeld tot een straal van 500 meter van de burcht, aangezien dit aangemerkt is als essentieel leefgebied. Vervolgens is bepaald welk aandeel van het leefgebied verloren gaat en welke kwaliteit dit leefgebied heeft. Vervolgens is bepaald wat de compensatiefactor is om het verlies van areaal te compenseren.

Figuur 7: Kwaliteit van het leefgebied in een straal van 500 meter van de burcht.

In tabel 5 is weergegeven hoe de verdeling van kwaliteit is over het areaal aan leefgebied binnen een straal van 500m van de burcht. Hieruit is op te maken dat 20% van het totaal oppervlak aan essentieel leefgebied aangemerkt is als leefgebied van goede kwaliteit en 29% als matige kwaliteit. De overige 51% is aangemerkt als slechte kwaliteit gezien het percentage aan bebouwd oppervlak.

Tabel 5: Aandeel van kwaliteit van het leefgebied in een straal van 500 meter van de burcht.

Kwaliteit	Oppervlak (ha)	Oppervlak (%)
Goed	15,8	20
Matig	22,4	29
Slecht	40,2	51

Door de herontwikkeling zal 4,5ha van het essentiële leefgebied met een goede kwaliteit vernietigd worden. Dit komt neer op een afname van 29% van het totaal. Het betreft hier dus een significante afname. Dit dient gecompenseerd te worden.
Daarnaast zal, door de herontwikkeling nog eens 0,6ha aan leefgebied van goede kwaliteit (zeer) slecht bereikbaar worden. Dit resulteert in een verdere afname van het totale leefgebied van goede kwaliteit van 4%.
In totaal zal met de herontwikkeling 5,2 hectare aan leefgebied met een goede kwaliteit verloren gaan. Dat komt neer op een afname van 33%. Deze afname dient gecompenseerd te worden.

4.2 TEUNISBLOEMPIJLSTAART

De waarnemingen gedaan tijdens het nader onderzoek zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 6: Overzicht waarnemingen van de teunisbloempijlstaart tijdens de veldbezoeken.

Datum	Waarnemingen	Aantal
03-06-2024	Geen waarnemingen	0
01-07-2024	Geen waarnemingen	0
30-07-2024	Geen waarnemingen	0

4.2.1 Rupsen

Binnen het plangebied en in de omgeving zijn wel waardplanten van deze soort waargenomen, zoals de kleine teunisbloem. Deze planten zijn tijdens de veldbezoeken gecontroleerd op de aanwezigheid van rupsen. Op deze planten zijn geen rupsen waargenomen van de teunisbloempijlstaart. Het gebruik van het plangebied als habitat voor deze soort is hiermee uitgesloten.

5.0 CONCLUSIE

In onderstaande paragrafen worden de conclusies en aanbevelingen uit het nader onderzoek besproken.

5.1 DAS

In onderstaande tabel is weergegeven welke waarnemingen en conclusies gedaan zijn ten aan zien van de das en de functies die het plangebied heeft voor deze soort.

Tabel 7: Conclusies verblijfplaatsen en functies in het plangebied voor de das

Onderzochte functie		Functie waargenomen	Essentiële functie?	Overtreding Ow	Omgevings-vergunning noodzakelijk
Vaste rust- en verblijfplaats	Hoofdburcht	Ja	Ja	Mogelijk	**Ja**
	Bijburcht	Ja	Ja	Nee	Nee
	(Vlucht)pijpen	Ja	Nee	Nee	Nee
Leefgebied	Foerageergebied	Ja	Ja	Ja	**Ja**
	Migratieroutes	Ja	Ja	Ja	**Ja**

Individuen

5.1.1 Vaste rust- en verblijfplaatsen

Tijdens het nader onderzoek zijn waarnemingen gedaan van dassen. Zo is geconstateerd dat een burcht aanwezig is in de houtwal aan de oostzijde van het plangebied. Hier is de das ook waargenomen (drie stuks). Deze burcht alsook de houtwal blijven behouden. Op basis van het veldonderzoek worden de vluchtpijpen/-holen binnen het plangebied niet als vaste rust- en verblijfplaats gebruikt door de das. De das is hier niet waargenomen. De vaste rust- en verblijfplaats van de das wordt niet bedreigd door directe vernietiging van de burcht, aangezien de houtsingel behouden blijft.
Op basis van het veldonderzoek maakt het plangebied onderdeel uit van het essentieel leefgebied van de das. Tijdens het nader onderzoek is deze soort meermaals vastgelegd op de camera's. Tevens zijn sporen/waargenomen die wijzen op het gebruik van het plangebied als migratieroute en foerageergebied. Voor het realiseren van de nieuwbouw zal ruimtebeslag optreden op het leefgebied. Er is aanvullend een analyse uitgevoerd op het gebruik van het gebied.
Hieruit is gebleken dat het deel van het essentiële leefgebied dat vernietigd wordt, geclassificeerd is als leefgebied van goede kwaliteit. Vernietiging van het leefgebied dient gecompenseerd te worden. Aangezien het hier gaat om leefgebied van een goede kwaliteit is de compensatiefactor bepaald op 1,2. Dit houdt in dat 6,2 hectare gecompenseerd, dus opnieuw ingericht dient te worden, voor de das. Zie tabel 8.

Tabel 8: Compensatieberekening van het te compenseren areaal aan essentieel leefgebied/foerageergebied van de das

Kwaliteit leefgebied	Oppervlak (ha)	Oppervlak (%)	Afname (ha)	Compensatie factor	Compesatie hoeveelheid (ha)	Totaal te compenseren (ha)
Goed (directe afname)	15,8	20,2	4,5	1,2	5,4	6,2
Goed (indirecte afname)	---	---	0,6	1,2	0,8	
Matig	22,4	28,6	0,0	0,5	0	0
Slecht	40,2	51,2	0,0	0	0	0

**Het betreft hier een maximum aan oppervlakte. Het totaal aan areaal en wijze van compenseren dient nader te bepaald te worden alsook de inrichting.*

Indien de burcht behouden blijft is het van belang dat deze gronden gevonden worden binnen een straal van 500m van de burcht. Indien dit niet mogelijk is zal de das de burcht verlaten en een nieuwe locatie zoeken. Indien dit gebeurd is dit eveneens een overtreding van de Omgevingswet artikel 11.54 lid 1a en 1b van het Bal aangezien het hier een indirecte vernietiging betreft.
Alvorens gestart kan worden met de herontwikkeling, dient een omgevingsvergunning ingediend te worden en dient het leefgebied gecompenseerd te worden.

5.2 TEUNISBLOEMPIJLSTAART

In onderstaande tabel zijn de onderzochte functies en bijbehorende conclusies weergegeven.

Tabel 9: Conclusies functies van het plangebied voor de teunisbloempijlstaart

Onderzochte functie		Functie waargenomen	Essentiële functie?	Overtreding Ow	Omgevings-vergunning noodzakelijk
Leefgebied	Voortplantingsgebied	Nee	Nee	Nee	Nee
	Foerageergebied	Nee	Nee	Nee	Nee

5.2.1 Rupsen

Op basis van het veldonderzoek bevat het plangebied geen voortplantingshabitat van de teunisbloempijlstaart. In het plangebied zijn waardplanten (teunisbloem) waargenomen van deze soort, hierop zijn echter geen rupsen waargenomen tijdens de veldbezoeken. Het gebruik van het plangebied als voortplantingshabitat van de teunisbloempijlstaart is hiermee uitgesloten. Er zijn geen vervolgstappen noodzakelijk.

5.3 OVERIGE SOORTEN (NIET MEEGENOMEN IN ONDERZOEK)

Tijdens het nader onderzoek zijn meerdere waarnemingen gedaan van soorten welke niet onder het nader onderzoek vallen. Deze soorten vallen onder de soortgroepen: vogels met jaarrond beschermd nest te weten de steenuil (cat. 1).

5.3.1 Steenuil

Tabel 10: Conclusies verblijfplaatsen en functies in het plangebied voor de steenuil

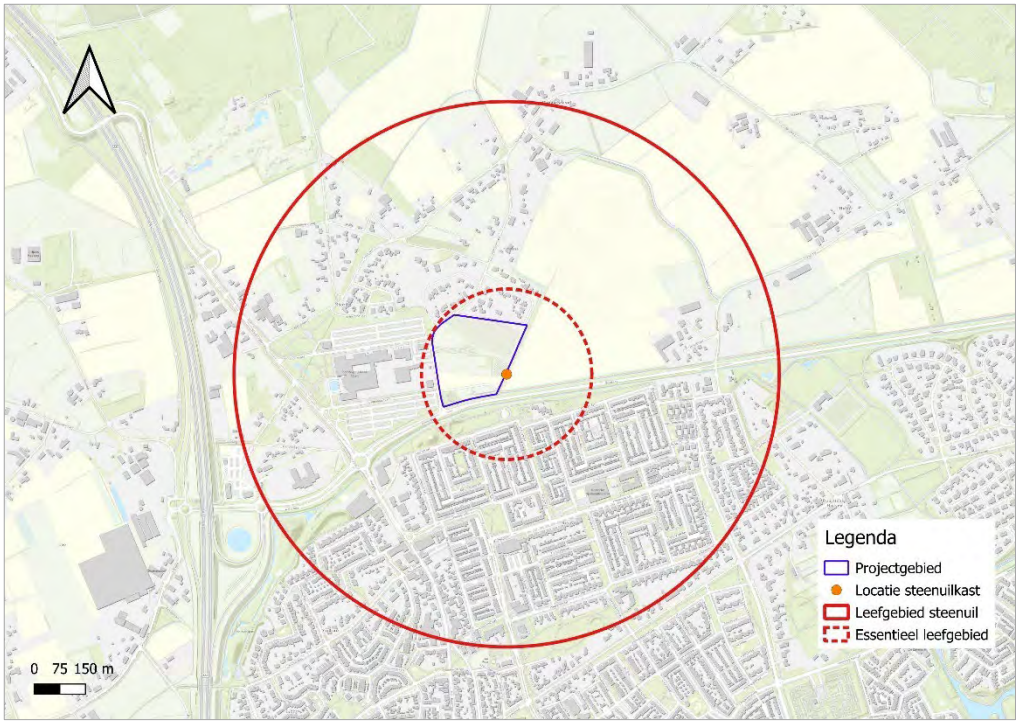
Onderzochte functie	Functie waargenomen	Essentiële functie?	Overtreding Ow	Omgevings-vergunning noodzakelijk
Vaste rust- en verblijfplaats	Ja	Ja	Mogelijk	**Ja**
Leefgebied	Ja	Ja	Ja	**Ja**

Vaste rust- en verblijfplaatsen

Op 3 juni 2024 is meermaals de steenuil waargenomen in (de omgeving van) het plangebied. In de houtsingel ten oosten van het plangebied is tevens een bezette nestkast van de steenuil waargenomen.
Met de herontwikkeling zal de nestlocatie behouden blijven. Er zal echter wel sprake zijn van tijdelijke verstoring tijdens de werkzaamheden. Dit is kan leiden tot een overtreding van de Omgevingswet artikel 11.37 lid 1a, 1b en 1d van het Besluit activiteiten leefomgeving. Om verstoring (zoveel mogelijk) tegen te gaan, dient een aangepaste werkwijze gehanteerd moeten worden.

Essentieel leefgebied

Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van de steenuil. Aangezien een bezette nestkast nest is aangetroffen direct aangrenzend van het plangebied kan gesteld worden dat het gehele plangebied onderdeel uitmaakt van het (essentiële) leefgebied van de steenuil.

Figuur 8: Ligging van het leefgebied en essentieel leefgebied van de steenuil ten opzichte van het plangebied.

Voor het realiseren van de nieuwbouw zal ruimtebeslag plaatsvinden op het essentiële leefgebied. van de steenuil voor het realiseren van de nieuwbouw. De afname bedraagt 9% van het totale leefgebied en 23% van het essentiële leefgebied. Er is sprake van een afname van meer dan 5%. Hierdoor is sprake van een significante afname van het leefgebied en is er een significant negatief effect op deze soort.

Tabel 11: Compensatieberekening van het te compenseren areaal aan essentieel leefgebied/foerageergebied van de steenuil

Type leefgebied	Oppervlak (ha)	Afname (ha)	Afname (%)	Compensatie factor	Totaal te compenseren (ha)*
Algemeen leefgebied	50	4,5	9	1	4,5
Essentieel leefgebied	20	4,5	22,5	1	

**Het betreft hier een maximum aan oppervlakte. Het totaal aan areaal en wijze van compenseren dient nader te bepaald te worden alsook de inrichting.*

Met het ruimtebeslag verdwijnt essentieel leefgebied, welke een overtreding is van de Omgevingswet artikel 11.37 lid 1b van het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit dient gecompenseerd te worden.

De compensatie dient plaats te vinden binnen 300 meter van de plek van de oorspronkelijke verblijfplaats. Afhankelijk van de situatie zal bekeken moeten worden of er een vergelijkbare oppervlakte aan leefgebied gerealiseerd moet worden of dat er met minder volstaan kan worden. De nieuw aan te leggen elementen moeten bij voorkeur passend zijn bij de structuur en kenmerken van het omliggende landschap (Kennisdocument Steenuil, BIJ12).
Alvorens gestart kan worden met de herontwikkeling, dient een omgevingsvergunning ingediend te worden en dient het leefgebied gecompenseerd te worden.

5.4 ALGEMENE MAATREGELEN

Om negatieve effecten op algemeen beschermde soorten zoveel mogelijk te voorkomen, worden in ieder geval de maatregelen voorgesteld in tabel 7 en 8. Deze dienen uitgewerkt te worden in een ***activiteitenplan/EWP*** welke aan de omgevingsvergunning aangehecht gaat worden.

Tabel 12: Maatregelen voor beschermde soorten tijdens uitvoer werkzaamheden

Soortgroep	Maatregel
Broedvogels	Om effecten op broedende vogels te voorkomen dienen werkzaamheden, waarbij beplanting wordt verwijderd of aan oevers/water wordt gewerkt buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Voor het broedseizoen geldt geen vaste periode. Het verschilt per soort. Veel vogelsoorten broeden ongeveer tussen 15 maart en 15 juli. Indien werken buiten het broedseizoen niet mogelijk is, moet voorafgaand aan de werkzaamheden door een ter zake kundige op het gebied van broedvogels worden gecontroleerd of broedende vogels aanwezig zijn. Dit geldt ook voor de periode vlak voor of na het broedseizoen, het gaat om een broedgeval ongeacht de datum. Om effecten op broedende vogels te voorkomen dienen preventieve maatregelen te worden genomen voorafgaande aan het broedseizoen waarbij de vegetatie gelegen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kort wordt gehouden, door periodiek maaien en afvoeren. Indien effecten op broedende vogels niet kunnen worden uitgesloten mag er niet worden gewerkt.
Grondgebonden zoogdieren	Om effecten op algemeen beschermde grondgebonden zoogdieren zoveel mogelijk te beperken dienen werkzaamheden waarbij vegetatie wordt verwijderd van één kant te worden uitgevoerd, zodat aanwezige dieren de kans krijgen om zich te verplaatsen. Deze maatregel valt onder de specifieke zorgplicht (artikel 11.27 Bal vallend onder Ow).
Vleermuizen foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen	Om mogelijke indirecte effecten als verstoring door licht op naast gelegen foerageergebied, verblijfplaatsen en vliegroutes te voorkomen dient te worden gewerkt tussen zonsopgang en zonsondergang. Indien toch gebruik moet worden gemaakt van kunstlicht, dient gebruik te worden gemaakt van gerichte verlichting. Hierbij dient lichtval op bomen, water en gebouwen in de omgeving te worden vermeden om verstoring te voorkomen. Daarnaast mogen er tussen zonsondergang en zonsopkomst geen obstructies in het water worden gelegd voor dieren die het water volgen als vliegroute.

Tabel 13: Maatregelen om effecten op beschermde functies en soorten na de uitvoer te voorkomen

Soortgroep	Maatregel
Vleermuizen (vliegroutes en verblijfplaatsen)	Om mogelijke indirecte effecten als verstoring door licht op de mogelijk naastgelegen vliegroute en verblijfplaatsen te voorkomen, dient in de gebruiksfase neerwaarts gericht verlichting geplaatst te worden. Hierdoor wordt voorkomen dat permanente verstoring van de vliegroute en mogelijke verblijfplaatsen optreedt. Er mag geen toename in verlichting zijn.
Das	Om mogelijke indirecte effecten als verstoring op de naast gelegen verblijfplaats te voorkomen, dient in de gebruiksfase afscherming van de burcht geplaatst te worden. Hierdoor wordt voorkomen dat permanente verstoring op de burcht optreedt. Er mag geen toename in optische verstoring zijn.

6.0 BRONNEN

Achtergronddocumenten

Quickscan Erphoevenweg te Uden Effecten op beschermde gebieden, soorten en houtopstanden. L. Timmermans en A.W.D. Roovers, 21 november 2023.
Omgevingswet onderdeel flora- en fauna-activiteiten, januari 2024.
Besluit activiteiten leefomgeving, januari 2024.
Lijst beschermde soorten Omgevingswet, NatuurInclusief, 14 februari 2024.
Kennisdocument Steenuil, BIJ12, juli 2017.
Kennisdocument Das, BIJ12, juli 2017.
Soortinventarisatieprotocollen, Netwerk Groene Bureaus, november 2023.

Websites

Nationale Databank voor Flora en Fauna (juli 2024) (www.ndff.nl).
www.vlinderstichting.nl

Bijlage 1: Conclusie uit quickscan (Stantec 2023)

Soortgroep	Beschermde soorten/functies?	Nader onderzoek?	Ontheffing Wnb nodig?	EWP nodig?
Vaatplanten	Nee	Nee	**Nee**	Nee
Algemene Broedvogels	**Ja,** er is broedbiotoop aanwezig voor algemene broedvogels	Nee	**Nee, indien** maatregelen worden genomen om vernietiging van nesten en verstoring van broedende vogels te voorkomen.	Ja
Vogels met jaarrond beschermde nesten	**Ja,** er is een nestkast voor de steenuil aanwezig	Nee, de kast is onbewoond	**Nee**	Ja
Grondgebonden zoogdieren	**Ja,** het plangebied vormt foerageergebied en omvat elementen die kunnen dienen als vaste rust en verblijfplaatsen voor de das.	**Ja**, voor vaste rust- en verblijfplaatsen en leefgebiedvoor de das.	**Nee, mits** vaste rust en verblijfplaatsen aangetroffen worden die bij werkzaamheden beschadigd raken of vernield worden.	Ja
Grondgebonden zoogdieren	**Ja,** het plangebied omvat leefgebied voor de door de provincie vrijgestelde soort konijn en egel	Nee	**Nee, indien** er rekening wordt gehouden met de algemene zorgplicht (artikel 1.11). Het betreft namelijk leefgebied voor door provincie algemeen vrijgestelde dieren bij ruimtelijke ordening.	Ja
Kleine marterachtigen	**Ja,** het plangebied omvat leefgebied voor kleine marterachtigen. Deze zijn ook waargenomen in een eerder onderzoek	Nee, reeds aangetroffen	**Mogelijk,** indien eerder afgegeven ontheffing afloopt.	**Ja**
Vleermuizen foerageergebied	**Ja**	Nee, het betreft geen essentieel foerageergebied	**Nee, mits** tijdelijke verstoring wordt voorkomen door uitsluitend overdag te werken of door gebruik te maken van gerichte verlichting waarbij het omliggend groen en het open water onverlicht blijven.	Ja
Vleermuizen vliegroutes	**Ja**	Nee, vliegroutes blijven gehandhaafd.	**Nee, mits** tijdelijke verstoring wordt voorkomen door uitsluitend overdag te werken of door gebruik te maken	Ja

Soortgroep	Beschermde soorten/functies?	Nader onderzoek?	Ontheffing Wnb nodig?	EWP nodig?
			van gerichte verlichting waarbij het omliggend groen, gebouwen en het open water onverlicht blijven.	
Vleermuizen verblijfplaatsen	Nee	Nee	**Nee, mits** tijdelijke verstoring wordt voorkomen door uitsluitend overdag te werken of door gebruik te maken van gerichte verlichting waarbij het omliggend groen, gebouwen en het open water onverlicht blijven.	Ja
Reptielen	Nee	Nee	Nee	Nee
Amfibieën	Nee	Nee	Nee	Nee
Vissen	Nee	Nee	Nee	Nee
Ongewervelden	**Ja,** er zijn waardplanten angetroffen voor de teunisbloempijlstaart	**Ja,** naar de aanwezigheid van rupsen op de waardplanten	**Nee, mits** vaste rust en verblijfplaatsen aangetroffen worden die bij werkzaamheden beschadigd raken of vernield worden.	Ja
Invasieve exoten	Nee	Nee	Nee	Nee

Bijlage 2: Nader onderzoek Econsultancy (2019)

UITGEVOERDE ONDERZOEKEN

SOORTENBESCHERMING

PARK MAASHORST

KAMERS 2, 3 EN 4

TE UDEN

Ecologie

Rapportage uitgevoerde onderzoeken soortenbescherming

Park Maashorst kamers 2, 3 en 4 te Uden

Opdrachtgever	Gemeente Uden Postbus 83 5400 AB Uden
Rapportnummer	7649.003
Versienummer	D2
Status	Eindrapportage
Datum	5 december 2019
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 0485 - 581818 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	ing. R.J. Stoffer
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	ir. B.H.H. Verdijck
Paraaf	

Kwaliteitszorg
Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid
Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de planlocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING 1

2 GEBIEDSBESCHRIJVING 2

2.1 Locatiegegevens en huidige situatie 2

3 ACTIVITEITEN EN PLANNING 4

3.1 Activiteiten en eindbeeld locatie 4
3.2 Werkwijze en planning werkzaamheden 4

4 ECOLOGISCHE ONDERZOEKEN 5

4.1 Quickscan flora en fauna 5
4.2 Aanvullend marteronderzoek 5
4.3 Verbodsbepalingen 7

5 ACTIVITEITENPLAN DAS EN BUNZING 8

5.1 Dassen vangen en verplaatsen 8
5.2 Leefgebied das inrichten in compensatiegebied 9
5.3 Mitigatie leefgebied bunzing realiseren 10
5.4 Ontheffing 10
5.5 Ecologisch werkprotocol 11

Bijlage 1 Rapport aanvullend ecologisch onderzoek Kamer 2 (7649.001) Erphoevenweg te Uden
Bijlage 2 Rapport nader onderzoek Kamer 3 en 4 (7649.002) Erphoevenweg te Uden
Bijlage 3 Rapport activiteitenplan das en bunzing (7649.003 D2) Erphoevenweg te Uden
Bijlage 4 Beplantingsplan Das en Bunzing
Bijlage 5 Ontheffing Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Bijlage 6 Rapport ecologisch werkprotocol (7649.004) Park Maashorst te Uden

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Gemeente Uden opdracht gekregen voor het opstellen van een document met een compleet overzicht van de reeds uitgevoerde ecologische onderzoeken ten aanzien van soortenbescherming in het kader van de voorgenomen ontwikkeling binnen de planlocatie Park Maashorst kamers 2, 3 en 4 te Uden.

Het voornemen van de gemeente Uden is om een woonwijk te realiseren binnen de planlocatie Park Maashorst, kamers 2, 3 en 4. Naar aanleiding hiervan hebben er in de periode 2018 en 2019 meerdere ecologische onderzoeken plaatsgevonden. Uit deze onderzoeken is gebleken is dat een overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de das en bunzing op voorhand niet uit te sluiten was. Voor deze soorten is vervolgens een activiteitenplan opgesteld en een ontheffing aangevraagd, welke verleend is in oktober 2019. Naar aanleiding van de ontheffing is een ecologisch werkprotocol opgesteld waarbij de bescherming van de beschermde soorten wordt gewaarborgd.

Ecologisch Adviesbureau Ettema heeft in 2018 een quickscan flora en fauna uitgevoerd.

Aanvullend hierop heeft Econsultancy de volgende vervolgonderzoeken uitgevoerd en rapportages opgesteld, welke zijn opgenomen in de bijlagen:

- Rapport aanvullend ecologisch onderzoek Kamer 2 (7649.001) Erphoevenweg te Uden (december 2018), bijlage 1
- Rapport nader onderzoek Kamer 3 en 4 (7649.002) Erphoevenweg te Uden (februari 2019), bijlage 2
- Rapport activiteitenplan das en bunzing (7649.003 D2) Erphoevenweg te Uden (juni 2019), bijlage 3
- Rapport ecologisch werkprotocol (7649.004) Park Maashorst te Uden (november 2019), bijlage 6

In toevoeging op het activiteitenplan is de rapportage “Beplantingsplan Das en Bunzing” opgesteld door Borgman Beheer Advies, welke is opgenomen in bijlage 4. Tot slot is de, door de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, verleende ontheffing in bijlage 5 opgenomen.

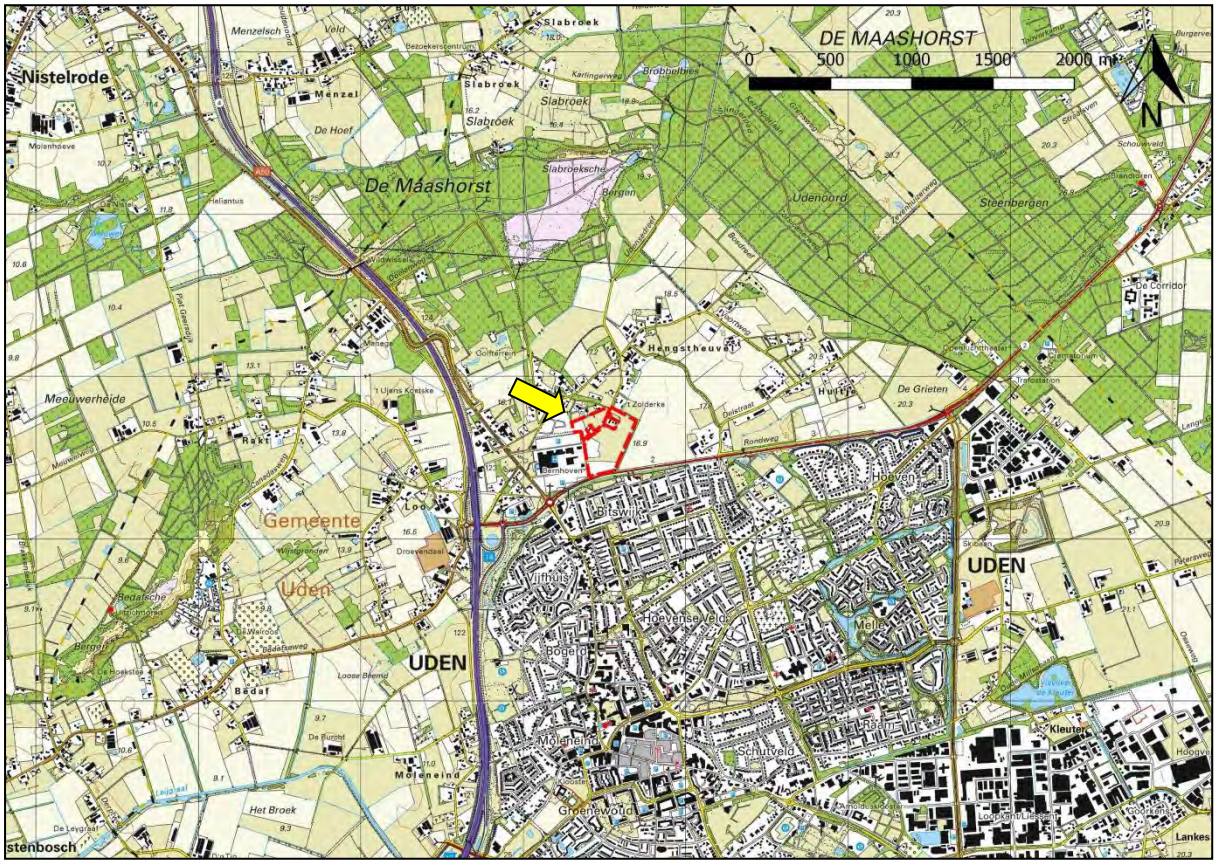
In onderhavig document worden de bevindingen van de uitgevoerde onderzoeken samengevat en benoemd welke stappen er nog benodigd zijn.

Econsultancy is lid van de brancheverenigingen "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Locatiegegevens en huidige situatie

De planlocatie (± 9 hectare) ligt aan de Park Maashorst kamers 2, 3 en 4, circa 2 kilometer ten noorden van de kern van Uden. Volgens de topografische kaart van Nederland zijn de coördinaten van het midden van de planlocatie X = 170.502, Y = 409.613. In figuur 1 is de topografische ligging van de planlocatie weergegeven.

Figuur 1. Topografische ligging van de planlocatie.

De planlocatie omvat drie deelgebieden van Park Maashorst, namelijk Kamer 2, 3 en 4. De planlocatie betreft twee weilanden waar regelmatig schapen grazen, een stuk ruigte en de aangrenzende groenstructuren. Aan de noordzijde van de Erphoevenweg ligt Kamer 2 van het planlocatie Park Maashorst. Aan de zuidzijde van de Erphoevenweg liggen Kamer 3 en 4 van het plan Park Maashorst. Tussen deze Kamers en Kamer 2 zijn twee vrijstaande woningen gelegen. Deze zullen behouden blijven en maken geen deel uit van de planlocatie. Ten zuidwesten van de planlocatie is het Bernhoven ziekenhuis gelegen. Ten westen van de planlocatie is de nieuwbouw van ‘Kamer 1’ in ontwikkeling. Ten noorden en oosten van de planlocatie begint het buitengebied van de gemeente Uden.

In figuur 2 is een luchtfoto van de planlocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 8 geven een impressie van de planlocatie, middels foto’s die zijn genomen tijdens de veldbezoeken.

Figuur 2. Luchtfoto van de planlocatie en de directe omgeving.

Figuur 3. Planlocatie gezien vanaf de oostzijde.

Figuur 4. Ruigte op het westelijke deel van de planlocatie.

Figuur 5. Ingang dassenverblijf.

Figuur 6. Ruigte op de zuidelijke helft van de planlocatie met grote bomen.

Figuur 7. Schapenweide op de noordelijke helft van de planlocatie.

Figuur 8. Ingang dassenverblijf op de planlocatie.

3 ACTIVITEITEN EN PLANNING

3.1 Activiteiten en eindbeeld locatie

De initiatiefnemer is voornemens de planlocatie bouwrijp op te leveren ten behoeve van de aanleg van nieuwbouwwoningen en de bijbehorende infrastructuur (zie figuur 9).

Figuur 9. Concept inrichtingsplan Park Maashorst.

3.2 Werkwijze en planning werkzaamheden

Ten behoeve van de nieuwbouw binnen de deelgebieden Kamer 2 en 3 zullen enkele bomen gekapt gaan worden en zal er grondverzet plaatsvinden. Deze werkzaamheden staan gepland voor begin 2020. Na het bouwrijp maken van de planlocatie zullen de infrastructuur en de woningen gefaseerd worden gebouwd.

4 ECOLOGISCHE ONDERZOEKEN

4.1 Quickscan flora en fauna

Das
Uit voorgaand onderzoek (uitgevoerd door Ecologisch Adviesbureau Ettema) is gebleken dat er dassenburchten aanwezig zijn in de groenstructuur aan de oostkant van de onderzoekslocatie. Deze dassen gebruiken de onderzoekslocatie mogelijk als foerageergebied. Dassen eten voornamelijk valfruit, noten, bosvruchten, mais, tarwe, paddenstoelen, slakken, regenwormen en (larven van) insecten.

Steenuil
Tevens is gebleken dat er enkele steenuilen in de omgeving van de onderzoekslocatie aanwezig zijn. Een van deze koppels heeft voorheen gebroed op een afstand van ongeveer 100 meter ten noorden van de onderzoekslocatie. Een deel van de onderzoekslocatie is geschikt als foerageergebied voor steenuilen.

Aanvulling op quickscan flora en fauna

Steenuil
In de directe omgeving van de onderzoekslocatie zijn drie steenuilenkasten aanwezig aan de Erphoevenweg. Daarnaast heeft er in het verleden tot en met 2015 een broedpaar van de steenuil vrij gebroed aan de Erphoeveweg 3 te Uden. Volgens telgegevens van de uilenwerkgroep en vogelwacht Uden is hetzelfde broedpaar sinds 2016 gaan broeden aan de Voortweg 36 circa 800 meter van de planlocatie. Vanaf 2016 tot op heden (incl. broedseizoen 2019) zijn er geen broedgevallen van de steenuil meer aanwezig binnen de invloedsfeer van de voorgenomen plannen. Op basis van de gegevens van de Vogelwacht Uden (de heer J. Opdam, d.d. 7 juni 2019) kan dan ook uitgesloten worden dat de voorgenomen plannen een negatief effect hebben op een broedgeval van de steenuil. De vogelwacht is wel voornemens om de drie steenuilenkasten in de nabijheid van de planlocatie te behouden.

Marterachtigen
De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor de steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel. Steenmarters gebruiken grotendeels gebouwen en schuurtjes als verblijfplaats. Echter, kunnen in de zomerperiode tevens takkenrillen, takkenhopen, dichte struwelen, grote boomholtes en holen in bosschages van soorten als das en vos gebruikt worden als dagrustplaats en voorplantingsplaats. De overige soorten maken gebruik van oude holen van onder andere konijnen, mollen en muizen, maar ook houtwallen, steenhopen, holle bomen, ruimtes onder boomwortels, hooizolders en stallen. Desbetreffende soorten hebben binnen hun territorium verscheidene verblijfplaatsen. Bij verwijdering van het groen en bouwrijp maken van de onderzoekslocatie kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen van deze soorten mogelijk verstoord worden.

4.2 Aanvullend marteronderzoek

4.2.1 Das

Verblijfplaatsen
Bij de voorgenomen herinrichting van de projectlocatie worden de binnen de planlocatie gelegen rust- en verblijfplaatsen (de hoofdburcht en bijburcht) zodanig verstoord dat deze mogelijk niet meer functioneel zijn. De burchten zelf kunnen blijven bestaan, maar binnen 50 meter zullen bouwwerkzaamhe-

den plaatsvinden en in de gebruiksfase woningen bewoond worden. Derhalve is verstoring niet te voorkomen.

In de directe omgeving van de hoofdburcht is een das waargenomen die nieuw nestmateriaal aan het verplaatsen was richting de burcht. De burcht wordt dus zeer waarschijnlijk ook als kraamburcht gebruikt. Aan de noordkant van Kamer 3, in het verlengde van de bosschage waar de hoofdburcht zich in bevindt zijn ook twee pijpen aanwezig. Deze worden veelvuldig bezocht door de dassen, echter in een minder hoge frequentie als de hoofdburcht. De twee pijpen worden ook gebruikt als rust- en verblijfplaats en hebben een functie als bijburcht.

Op de onderzoekslocatie, in het midden van Kamer 4 bevindt zich ook een dassenpijp, het betreft hier een enkele pijp die incidenteel gebruikt wordt door een das. Gedurende de tien weken dat er een camera bij deze pijp heeft gehangen is de pijp minimaal 5 weken achtereen gesloten niet gebruikt door een das. Derhalve gaat het hier om een vluchtpijp die alleen gebruikt wordt bij de dreiging van gevaar. Bij de voorgenomen herinrichting van de projectlocatie zal deze rust- en verblijfplaats vernietigd worden.

Foerageerhabitat
Als gevolg van de plannen verdwijnt meer dan de helft van het aanbod aan grasland (meest optimale habitat van de das) binnen 500 meter van de burchtlocatie. Van het preferente leefgebied is daarnaast 27,7 hectare matig geschikt foerageergebied (voornamelijk akkers), waarvan 2,6 hectare zich binnen de projectlocatie bevindt in de vorm van ruigtes. Binnen het preferente gebied is tevens 0,6 hectare aan incidenteel geschikt foerageergebied aanwezig. Door aanwezigheid van bebouwing en verhardingen is binnen 500 meter van de burchtlocatie 20,7 hectare ongeschikt als foerageergebied voor de das. Binnen de projectlocatie betreft het 0,4 hectare ongeschikt habitat voor de das. Het foerageergebied van de das binnen de projectlocatie zal door de voorgenomen plannen vernietigd worden. Derhalve is overtreding van de Wet natuurbescherming niet te voorkomen.

4.2.2 Bunzing

De bunzing is in totaal acht keer waargenomen op de camera beelden (figuur 17 en 18). Hierbij was één individu waar te nemen. De waarnemingen zijn gedaan in de buurt van de hoofdburcht van de das en bij een bijburcht van de das. Eenmaal heeft de bunzing zich gedurende de dag opgehouden in een dassenpijp. Dit betreft een pijp net buiten de projectlocatie van de voorgenomen herinrichtingen. Tijdens het onderzoek zijn geen jonge bunzingen waargenomen. Tevens zijn er geen plekken aangetroffen op de onderzoekslocatie waar veel sporen van de bunzing aanwezig waren. De onderzoekslocatie vormt op basis van het onderzoek geen voortplantingsplaats van de bunzing. Bij de voorgenomen herinrichting worden enkel (potentiële) dagrustplaatsen en daarmee vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing verstoord.

De bunzing heeft een territorium tussen de 10 hectare en de duizenden hectare (bron: provincie Noord-Brabant, 2017). Aangezien er in de directe omgeving van de projectlocatie veel groen gehandhaafd zal blijven en ook nog groene elementen aangelegd zullen worden, zal de voorgenomen ontwikkeling niet leiden tot een significante afname in foerageergebied van de bunzing. Het wordt voorgesteld om bij de groeninrichting van de voorgenomen plannen extra aandacht te besteden aan vruchtdragende aanplant in de vorm van struiken en bomen. Doordat de verblijfplaatsen zelf behouden blijven en extra foerageermogelijkheden worden getroffen bij de herinrichting zal er geen essentieel deel van het leefgebied verloren gaan.

De rapportages met aanvullende onderzoeken zijn in bijlage 1 en 2 toegevoegd.

4.3 Verbodsbepalingen

Das

De das is beschermd onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming, door de voorgenomen ontwikkelingen wordt mogelijk artikel 3.10 lid 1b (het is verboden vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen of vernielen) overtreden. Voor de das geldt dat bij werkzaamheden en herinrichting van Kamer 3 en 4 verstoring en (mogelijk) vernietiging optreedt van de aanwezige hoofdburcht, bijburcht en/of vluchtpijp van de das op en net naast de projectlocatie. Er treedt verstoring op van de burchten in de houtsingel net naast het plangebied en vernietiging van de vluchtpijpen in het plangebied. Het verstoren van een dassenburcht wordt in de Wet natuurbescherming niet gezien als een overtreding maar wel als hierdoor de functionaliteit van de burcht in het geding komt. De in artikel 3.10 genoemde verboden op vernielen en beschadigen van voortplantings- en rustplaatsen moeten worden opgevat als een waarborg dat de ecologische functionaliteit van deze plaatsen gegarandeerd wordt. Ook alle noodzakelijke onderdelen in het leefgebied, die voor de ecologische functionaliteit noodzakelijk zijn, vallen onder de beschermende bepalingen van art 3.10. Er dienen maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de das te garanderen. Het oppervlakte optimaal foerageergebied dat verloren gaat op de projectlocatie is 5,4 hectare, dat moet met 120% worden gecompenseerd (Kennisdocument Das, Bij12), wat neerkomt op 6,48 hectare. Het oppervlakte matig geschikt foerageergebied dat verloren gaat op de projectlocatie is 2,6 hectare. Matig geschikt foerageergebied dient voor 50% gecompenseerd worden wat neerkomt op 1,3 hectare. In totaal dient er dus 7,78 hectare aan optimaal leefgebied gecompenseerd te worden.

Bunzing

Voor de bunzing geldt dat er bij de voorgenomen werkzaamheden en herinrichting van Kamer 3 en 4 mogelijk een dagrustplaats en daarmee een vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing wordt verstoord. De bunzing is beschermd onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming, door de voorgenomen ontwikkelingen wordt mogelijk artikel 3.10 lid 1b (het is verboden vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen of vernielen) overtreden. De dassenpijpen waarvan de bunzing gebruik maakt zullen behouden blijven, echter kan tijdens en na de herinrichting dermate hoge verstoring optreden dat de functionaliteit van de verblijfplaats deels verloren gaat. De onderzoekslocatie vormt op basis van het onderzoek geen voortplantingsplaats van de bunzing. Er dienen maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing te garanderen.

Algemene soorten

Afgezien van de das en bunzing zijn er ten tijde van de werkzaamheden enkel vaste rust- of verblijfplaatsen van algemene broedvogels, zoogdieren en amfibieën te verwachten waarvoor een algehele vrijstelling van de Wet natuurbescherming met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkelingen en herinrichting geldt. Dit neemt echter niet weg dat er wel aan de zorgplicht moet worden voldaan en zorgvuldig gehandeld moet worden. Dit houdt in dat het noodzakelijk is om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen of dienen zorgvuldig te worden verplaatst naar een geschikte locatie in de directe omgeving. Zorgvuldig handelen houdt onder andere in dat er geen ‘wezenlijke invloed’ is op beschermde soorten en dat schade aan soorten zo veel mogelijk wordt voorkomen.

5 ACTIVITEITENPLAN DAS EN BUNZING

Bij de voorgenomen ingreep wordt een burchtlocatie van de das en een rustplaats van de bunzing weggenomen en/of verstoord. In dit hoofdstuk zijn de maatregelen opgenomen om negatieve effecten te voorkomen bij de voorgenomen ontwikkeling en de functionaliteit van de nestlocatie te garanderen.

De te nemen maatregelen zijn in te delen in de volgende drie stappen:

a. dassen vangen en verplaatsen.
b. leefgebied das inrichten in compensatiegebied;
c. mitigatie leefgebied bunzing realiseren;

In bijlage 3 is het activiteitenplan toegevoegd.

5.1 Dassen vangen en verplaatsen

Het afvangen en verplaatsen van de dassen wordt uitgevoerd door Das&Boom. Das&Boom vangt dassen in door haar zelf ontwikkelde vangkooien. Met behulp van een GSM alarm worden medewerkers onmiddellijk gewaarschuwd, als er een vangkooi dicht valt. Een vrijwilliger in de buurt dekt de vangkooi dan af met een deken en medewerkers van Das&Boom halen daarna de das zo snel mogelijk uit de vangkooi (altijd 's nachts) . De das wordt vervolgens in speciaal ontwikkelde vervoerskratten met een laag stro vervoerd, waarbij alle onnodige verstoring (lawaai, schudden, licht) zoveel mogelijk vermeden wordt.

Indien noodzakelijk (onderzoek eventuele zwangerschap, bepaling mannetje of vrouwtje, plaatsen chip) gaat de das daarna meteen via een dierenarts naar de opvang bij Das&Boom. De dassen worden vervolgens in een speciaal daarvoor ingerichte ruimte ondergebracht in verschillende onderling te scheiden verblijfruimtes. De dassen krijgen ruim voldoende stro om zich onder te verstoppen en dagelijks voedsel (hondenbrokken met in eerste instantie veel zoetigheid, honing, Roosvicee) en water, zoet fruit en vermolmd hout uit het bos (kunnen ze lekker lang naar torretjes zoeken). Ze worden een 1 x per dag door vaste verzorgers verzorgd in schemerlicht, voor de rest worden ze niet gestoord.

Dassen van een verhuisproject tijdelijk te gast bij Das&Boom.
Zodra de gehele sociale groep gevangen is en verenigd in de opvang, gaan ze naar de uitzetlocatie, waar ze voor de pijpen van de kunstburcht worden uitgezet. In de kamers en buizen van de kunstburcht is van te voeren stro uit hun opvangplek (met hun geur) geplaatst, waardoor ze meestal meteen zonder aarzeling naar binnen lopen. In de uitzetren worden de dassen dagelijks (tegen de avond) van voedsel voorzien en verder met rust gelaten. Wel worden ze met wildcamera's gefilmd. Na circa 3 maanden worden er openingen in de uitzetren gemaakt, zodat de dassen hun nieuwe omgeving kunnen verkennen. Verzorgers kunnen daarna aan de hand van de uitwerpselen in dassenputjes beoordelen, hoeveel hondenbrokken ze nog eten (lichtbruin van kleur) en hoeveel zelf gevonden voedsel (veel donkerder met restanten van insecten of bijvoorbeeld pitten). Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden wordt het bijvoeren vervolgens langzaamaan afgebouwd, waarna de dassen zelfstandig verder kunnen.

Het is onzeker of alle te verhuizen dassen gevangen kunnen worden voor 1 december en dus voor die datum in de kunstburcht kunnen worden uitgezet. Voordat de vangren kunnen plaatsen moeten we middels onderzoek voldoende zekerheid hebben, in welke burcht de dassen zich ophouden. Momenteel wisselt dat. Op het moment dat dassen worden ingesloten door een vangren kunnen de aanwezige dassen zeer snel (dezelfde nacht) gevangen worden, maar het kan ook weken duren of langer, zeker later in het seizoen, wanneer dassen minder actief zijn en voldoende vetreserves heb-

ben opgebouwd om in de burcht te blijven als het buiten niet pluis is. Het is dus niet uitgesloten dat het vangen uit de ren pas na 1 december gaat lukken.

5.2 Leefgebied das inrichten in compensatiegebied

Het leefgebied zal middels diverse maatregelen worden ingericht in een aangewezen compensatiegebied. In onderstaande opsomming staan de betreffende maatregelen genoemd.

Uitvoeringsparagraaf

- Eigendom gemeente Uden
  - Alles in plantseizoen 2019-2020 realiseren, vóór opening uitzetren (3 maanden na plaatsing dassen in kunstburcht);
  - Rondom de dassenburcht wordt 3 tot 5 meter breed en over een lengte van 100 meter (circa 400 m2) aan struweel en bomen geplant;
  - Er wordt een bos van 750 m2 aangeplant op circa 600 meter van de nieuwe burcht. Naast het bos wordt ook een poel van 25 x 30 meter aangelegd;
  - 9.015 m2 aan houtwal realisatie (minimaal 5 meter breed);
  - 2.609 meter aan knip- en scheerhaag van 1 meter breed.
  - Totaal = 1,2774 hectare aan groen realisatie in plantseizoen 2019-2020;
  - Daarnaast realisatie voorafgaand aan openen uitzetren van 379 meter dassenraster;
- Realisatie EVZ -> aankoop gronden
  - 1.422 meter lang en 25 meter breed = 3,555 hectare droge EVZ geschikt voor dassen;
  - Bestaat uit knip- en scheerheggen (3.550 m2), houtwallen (4.340 m2) en andere voor dassen als foerageergebied geschikte natuurtypen;
  - Gronden moeten deels aangekocht worden;
  - Samenwerking met Waterschap Aa en Maas, bronnen voor aankoop en uitvoering zijn al gereserveerd;
  - Uitvoer vanaf 2020 maar zo snel mogelijk.
- STIKA subsidie
  - Noordelijk van A50 zijn gesprekken al gaande;
  - 0,4 hectare aan groen aanleg bestaande uit 2.160 m2 aan houtwal van 5 meter breed en 2.066 m aan knip- en scheerheggen van 1 meter breed;
  - Uitvoer mogelijk plantseizoen 2019-2020. STIKA werkt traag en wordt in februari/maart mogelijk herzien door de Provincie Noord-Brabant;
  - Ten zuiden van A50 zijn gesprekken gaande voor aankoop over realisatie EVZ. Als die specifieke gronden niet verkocht worden voor realisatie EVZ -> gesprekken voor STIKA;
  - Daar waar zeker geen EVZ gronden aangekocht worden lopen gesprekken voor STIKA.

In de tabel hieronder is een samenvatting weergegeven van de te realiseren elementen in hectaren. De uitvoering van deze elementen loopt via verschillende trajecten. Daarnaast worden voor zowel de EVZ als in de directe omgeving van de kunstburcht gronden omgevormd zodat deze geschikt zijn als foerageergebied voor de dassen.

Type	meter	hectare
Raster	379	
Dassenburcht		0,04
Aanplant bos		0,075
Aanleg poel		0,075
Houtwal		1,919
Knip- en Scheer-heg		1,2119
Struweelhaag		0,0219
Totaal		3,3209

De aan te leggen groen elementen bestaan deels uit houtwallen (1,919 hectare), deze zullen circa 5 meter breed zijn, en deels uit knip- en scheerheggen die 1 meter breed zullen zijn (1,2119 hectare). Op basis van de expert judgement van Das&Boom geven deze elementen voldoende geleiding en foerageergebied voor de das. Het beplantingsplan is in bijlage 4 toegevoegd.

5.3 Mitigatie leefgebied bunzing realiseren

Om de functionaliteit van het leefgebied van de bunzing te garanderen worden door de initiatiefnemer enkele takkenrillen en/of takkenhopen geplaatst om gedurende de werkzaamheden te allen tijde voldoende alternatieve verblijfplaatsen aan te bieden buiten de directe invloedsfeer van de werkzaamheden. Door het aanbieden van alternatieve rustplaatsen buiten de invloedsfeer van de planvorming en de fasering van de werkzaamheden kan een significant negatief effect op het leefgebied van de bunzing uitgesloten worden. De takkenrillen/takkenhopen worden in het najaar van 2019 gerealiseerd in de directe nabijheid van het plangebied maar buiten de directe invloedsfeer van de werkzaamheden. Een te plaatsen takkenril dient circa 1,0 tot 1,5 meter hoog en 1,0 tot 1,5 meter breed te zijn, zie figuren 10 en 11.

Figuur 10. Voorbeeld van een takkenril.

Figuur 11. Voorbeeld van een takkenril.

5.4 Ontheffing

In oktober 2019 is de ontheffing verleend door de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant voor de periode tot en met 1 september 2024. De voorgestelde maatregelen zijn voldoende bevonden, maar ter waarborging van de inrichting van het compensatiegebied en de monitoring zijn er enkele extra specifieke voorschriften in de ontheffing opgenomen:

- Vooraf aan het uitzetten van dassen in de ren van de kunstburcht (of vooraf het verplaatsen), dient de inrichting rondom de kunstburcht functioneel ingericht te zijn. Dit betekent dat vegetatie moet zijn aangeplant conform de vereisten van de das zoals opgenomen in kennisdocument BIJ12 Das. Grootte, breedte en hoeveelheid bomen/vegetatie moet bij aanplanting voldoen aan de eisen van de das.
- De beplanting op en rond de burcht wordt aangebracht conform het Kennisdocument Das van BIJ12 zodat voldoende dekking aanwezig is. Daarnaast moet het foerageergebied goed en ongestoord bereikbaar zijn vanuit de kunstburcht.
- Er dient bewijs van aankoop van gronden/subsidieverlening voor de herinrichting van leefgebied voor de das opgestuurd worden aan het bevoegd gezag, aan info@odbn.nl
- Indien gronden niet zijn aangekocht of ingericht voordat de dassen worden verplaatst naar het compensatiegebied dient een alternatief perceel gezocht te worden om alsnog aan de vereiste compensatie omvang te voldoen, dit conform Kennisdocument Das van BIJ12. Ook met deze percelen dient voldaan te worden aan voorschrift 10. Daarbij dient aangegeven te worden in welke mate dat perceel geschikt is als leefgebied voor de dassen en voldaan wordt aan de compensatiefactor. Dit alternatief perceel dient in overleg met een ecologisch deskundige gekozen en ingericht te worden. Daarnaast dient een kaart aangeleverd te worden van de locatie van het nieuwe perceel. De wijziging en kaart dienen opgestuurd te worden naar het bevoegd gezag, aan info@odbn.nl.
- Van de effectiviteit van de kunstburcht dient het bewijs van de aanleg van de beplanting en het gebruik van de kunstburcht door de dassen (met foto's of video's) inzichtelijk te worden gemaakt en opgenomen te worden in een monitoringsrapport. In het rapport dienen de aantallen en data van het waarnemen van dassen te worden beschreven. Het monitoringonderzoek dient plaats te vinden in de geschikte periode en frequentie/duur en conform het Kennisdocument Das van BIJ12. Bij de monitoring dienen alle burchten binnen een straal van 2 kilometer meegenomen te worden. Deze dienen betrokken te worden bij de beoordeling of de dassen uit zichzelf naar een nabij gelegen burcht zijn vertrokken.
- De monitoring wordt begeleidt door een ecologisch deskundige op gebied van de das.
- Indien de dassen de nieuwe kunstburcht niet in gebruik nemen dan dient zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen een maand na oplevering van het monitoringsrapport een plan van aanpak gemaakt worden, tenzij de dassen uit zichzelf zijn verplaatst en daar succesvol zijn in hun voortplanting. Daarin wordt bewijs opgenomen waaruit blijkt dat de kunstburcht en beplanting is aangelegd (met foto's) en een uitwerking van het verdere vervolg met een voorstel van bijsturingsmaatregelen. Het plan van aanpak dient opgestuurd te worden naar info@odbn.nl.
- Het monitoringsrapport dient jaarlijks te worden opgesteld (tot en met 2024) en uiterlijk 1 oktober opgestuurd te worden naar info@odbn.nl.

In bijlage 5 is de ontheffing toegevoegd.

5.5 Ecologisch werkprotocol

Voor de uitvoering van de werkzaamheden is een ecologisch werkprotocol opgesteld om te voorkomen dat er een overtreding in het kader van de Wet natuurbescherming plaatsvindt. Het ecologisch werkprotocol is terug te vinden in bijlage 6.

Econsultancy
Boxmeer, 5 december 2019

Bijlage 1

Nader ecologisch marteronderzoek Park Maashorst Kamer 2 en steenuilonderzoek Kamer 2, 3 en 4

AANVULLEND ECOLOGISCH ONDERZOEK
KAMER 2

ERPHOEVENWEG

TE UDEN

Ecologie

Rapportage aanvullend ecologisch onderzoek Kamer 2

Erphoevenweg te Uden

Opdrachtgever	Gemeente Uden Postbus 83 5400 AB Uden
Rapportnummer	7649.001
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	13 december 2018
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 0485 - 581818 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	ir. D. Sanders
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	drs. J.G.T. Driessen
Paraaf	

Kwaliteitszorg
Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid
Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING 1

2 GEBIEDSBESCHRIJVING 2

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving 2
2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie 3
2.3 Te verwachten werkzaamheden en ingrepen 4

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK 5

4 ONDERZOEKSMETHODIEK 6

4.1 Steenuil 6
4.2 Marterachtigen 6
4.3 Das 7

5 ONDERZOEKSRESULTATEN 8

5.1 Steenuil 8
5.2 Camera onderzoek 10
5.2.1 Marterachtigen 10
5.2.2 Das 11

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING 12

6.1 Steenuil 12
6.2 Marterachtigen 12
6.3 Das 12

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN 13

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Gemeente Uden opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek aan de Erphoevenweg te Uden.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van nieuwbouw. Onderhavige rapportage omvatten de resultaten van het marteronderzoek en dassenonderzoek voor deellocatie ‘Kamer 2’ en de resultaten van het steenuilenonderzoek voor alle zowel Kamer 2 als Kamer 3 en 4. Het marter- en dassenonderzoek voor de andere deellocatie (‘Kamer 3 en 4’) loopt nog tot begin januari 2019.

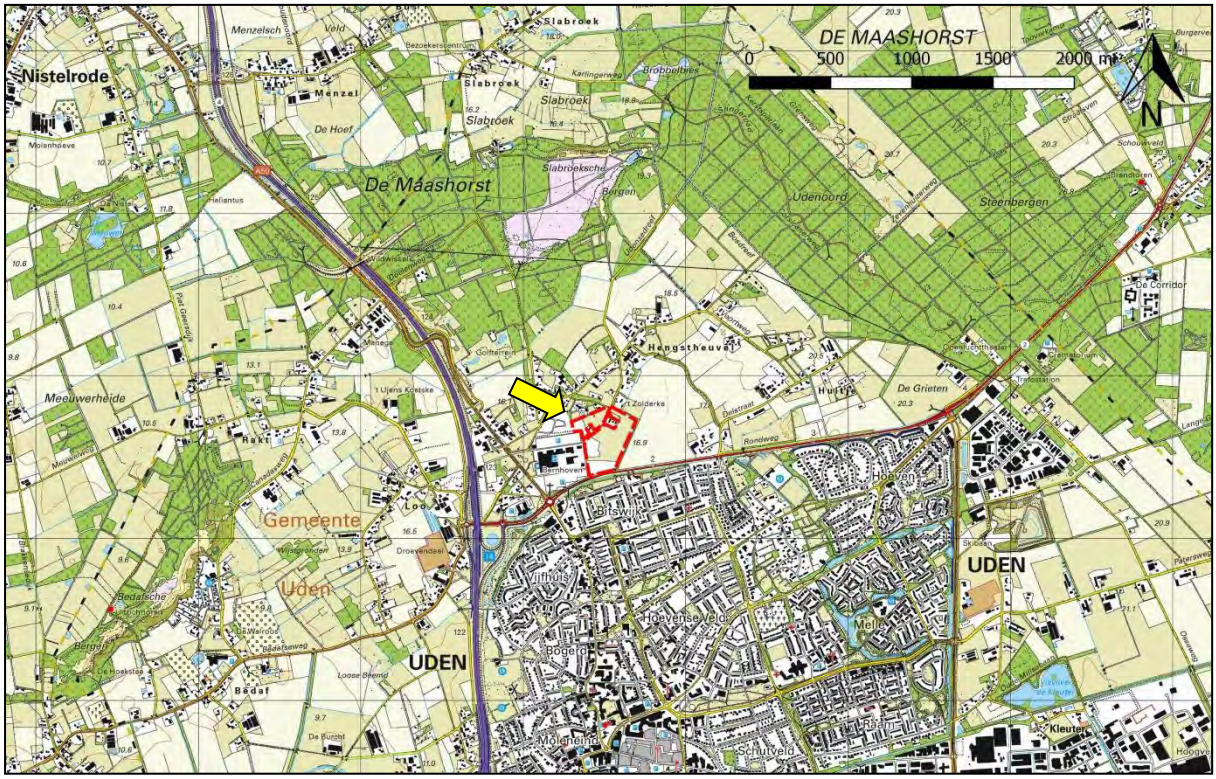
Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Ecologisch Adviesbureau Ettema op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (april 2018).

Econsultancy is lid van de brancheverenigingen "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De planlocatie Kamer 2 (± 2 hectare) ligt aan de noordwestzijde van de Erphoevenweg, circa 2 kilometer ten noorden van de kern van Uden. Volgens de topografische kaart van Nederland zijn de coördinaten van het midden van de planlocatie X = 170.422 Y = 409.713.

Figuur 1. Topografische ligging van de planlocatie (Kamer 2, 3 en 4).

De planlocatie betreffen twee weilanden waar regelmatig schapen grazen, een stuk ruigte en de aangrenzende groenstructuren. Aan de zuidzijde van de Erphoevenweg liggen Kamer 3 en 4 van het plan Park Maashorst. Tussen deze Kamers en Kamer 2 zijn twee vrijstaande woningen gelegen. Deze zullen behouden blijven en maken geen deel uit van de onderzoekslocatie. Ten zuidwesten van de onderzoekslocatie is het Bernhoven ziekenhuis gelegen. Ten westen van de onderzoekslocatie is de nieuwbouw van ‘Kamer 1’ in ontwikkeling. Ten noorden van de onderzoekslocatie begint het buitengebied van de gemeente Uden.

Figuur 2. Luchtfoto van de planlocatie (Kamer 2) en de directe omgeving.

Figuur 3. Onderzoekslocatie gezien vanaf de oostzijde.

Figuur 4. Ruigte op het westelijke deel van de onderzoekslocatie.

Figuur 5. Ingang dassenverblijf.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens nieuwbouwwoningen en de bijbehorende infrastructuur te realiseren op de onderzoekslocatie (zie figuur 6).

Figuur 6. Concept inrichtingsplan gehele Park Maashorst.

2.3 Te verwachten werkzaamheden en ingrepen

Ten behoeve van de nieuwbouw zullen enkele bomen gekapt gaan worden en zal er grondverzet plaatsvinden. Na het bouwrijp maken van de onderzoekslocatie zullen de infrastructuur en de woningen worden gebouwd.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit voorgaand onderzoek (uitgevoerd door Ecologisch Adviesbureau Ettema) is gebleken dat er dassenburchten aanwezig zijn in de groenstructuur aan de oostkant van de onderzoekslocatie. Deze dassen gebruiken de onderzoekslocatie mogelijk als foerageergebied. Dassen eten voornamelijk valfruit, noten, bosvruchten, mais, tarwe, paddenstoelen, slakken, regenwormen en (larven van) insecten.

Tevens is gebleken dat er enkele steenuilen in de omgeving van de onderzoekslocatie aanwezig zijn. Een van deze koppels heeft voorheen gebroed op een afstand van ongeveer 100 meter ten noorden van de onderzoekslocatie. Een deel van de onderzoekslocatie is geschikt als foerageergebied voor steenuilen.

Toevoeging Econsultancy

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor de steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel. Steenmarters gebruiken grotendeels gebouwen en schuurtjes als verblijfplaats. Echter, kunnen in de zomerperiode tevens takkenrillen, takkenhopen, dichte struwelen, grote boomholtes en holen in bosschages van soorten als das en vos gebruikt worden als dagrustplaats en voorplantingsplaats. De overige soorten maken gebruik van oude holen van onder andere konijnen, mollen en muizen, maar ook houtwallen, steenhopen, holle bomen, ruimtes onder boomwortels, hooizolders en stallen. Desbetreffende soorten hebben binnen hun territorium verscheidene verblijfplaatsen. Bij verwijdering van het groen en bouwrijp maken van de onderzoekslocatie kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen van deze soorten mogelijk verstoord worden.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek naar de verschillende soortgroepen is zoveel mogelijk gecombineerd uitgevoerd.

4.1 Steenuil

Voor het onderzoek naar het foerageergebied van steenuil is aan de hand van een veldbezoek de onderzoekslocatie en de omgeving geïnventariseerd op geschiktheid als foerageergebied. Hierbij zijn alle nestlocaties van de steenuil binnen 300 meter van de onderzoekslocatie in kaart gebracht. Vervolgens is de onderzoekslocatie en de omgeving tot een straal van maximaal 600 meter geïnventariseerd op geschiktheid als foerageergebied van de steenuil. Aan de hand van deze analyse is beoordeeld of er bij de voorgenomen plannen op de onderzoekslocatie essentieel foerageergebied verloren gaat.

4.2 Marterachtigen

Om te bepalen of de steenmarter, hermelijn, bunzing en/of wezel gebruik maken van de onderzoekslocatie is een onderzoek uitgevoerd door een combinatie van cameravallen en jigglers met valeriaan te gebruiken. Twaalf weken lang hebben er twee camera's verspreid over de onderzoekslocatie gestaan. Na week 6 van het onderzoek is een camera gewijzigd van locatie, namelijk gericht op een dassenhol (zie figuur 7).

Figuur 7. Locaties camera's op Kamer 2.

Tijdens het eerste veldbezoek zijn de wildcamera's in combinatie met de jigglers verspreid over de onderzoekslocatie gemonteerd aan de aanwezige begroeiing. Bij het plaatsen van de vallen is gelet op de geschiktheid van de locatie voor de mogelijk aanwezige marters. Om de twee weken zijn de cameravallen gecontroleerd.

Tabel I. Onderzoeksinspanning kleine marterachtigen

2018		**september t/m november**	
Steenmarter, hermelijn, wezel en bunzing	tijdstip	1 veldbezoek	12 weken onderzoek met cameraval gecombineerd met jiggler 6 veldbezoeken
	datum	11 september 2018	11 september t/m 4 december
	functie	plaatsen cameravallen	zichtwaarnemingen volwassen en juveniele individuen

4.3 Das

Het was reeds bekend dat er aan de oostzijde van de planlocatie twee burchten aanwezig zijn van een dassenfamilie. Om helder te krijgen welke effecten de voorgenomen plannen zullen hebben op de aanwezige dassenpopulatie zijn de cameravallen voor het marteronderzoek ook op een geschikte manier geplaatst voor het dassenonderzoek. Tijdens het veldbezoek naar het foerageergebied van de steenuil is de omgeving tevens geïnventariseerd op sporen van dassen. Dit onderzoek bevat zowel burchten als wissels. Hierbij is inzicht verkregen in de actieve populaties van dassen in de omgeving van de planlocatie. Camera 1 was gedurende 4 weken van het onderzoek op de opening van een dassenhol gericht.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

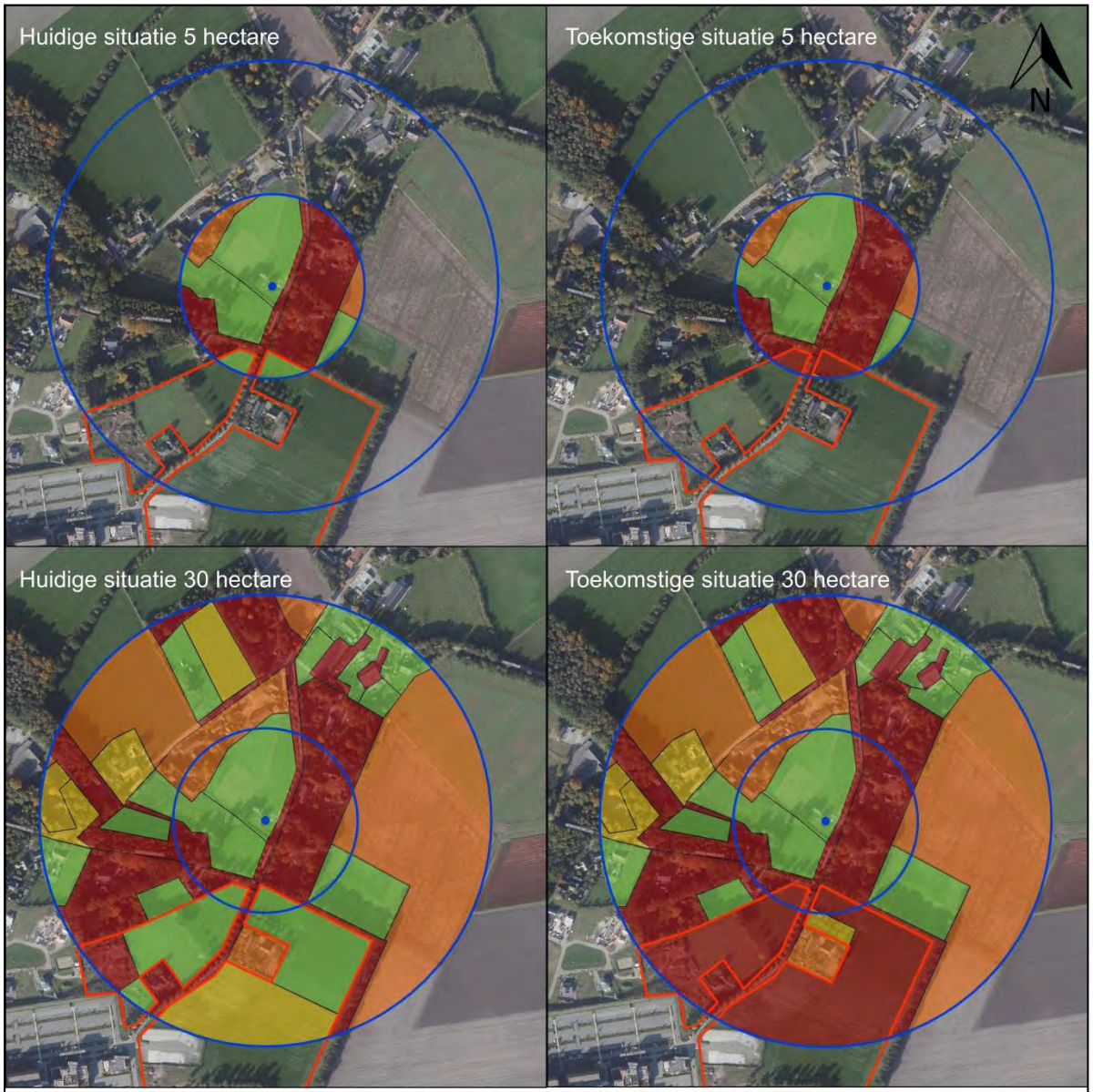
5.1 Steenuil

Er zijn in de omgeving van de onderzoekslocatie 5 steenuilen kasten bekend. Er hangen kasten op de Voortweg 10, Voortweg 26, Erphoeveweg 6, Voortweg 36b en een kast aan de oostzijde van Kamer 4. Van deze kasten is alleen een broedend paartje steenuilen bekend van de kast aan de Voortweg 36b, daar hebben in 2017 geen steenuilen gebroed, daarvoor wel. Tevens is er in 2017 een vrij broedgeval (zonder kast) van steenuilen bekend aan de Erphoeveweg 3.

Een territorium van een steenuil is tussen de 5 en de 30 hectare groot. Dit is onder andere afhankelijk van de geschiktheid van foerageergebied in de directe omgeving en de leeftijd van het mannetje. Meer ervaren mannetjes hebben een kleiner foerageergebied nodig.

Voor het broedgeval dat bekend is van de Erphoeveweg 3 is voor zowel een territorium van 5 hectare als 30 hectare de geschiktheid als foerageergebied in kaart gebracht. Dit is weergegeven in figuur 8. Binnen het minimale territorium van 5 hectare is op dit moment 2,42 hectare aan optimaal foerageergebied aanwezig. Na realisatie van de voorgenomen nieuwbouw zal daarvan 0,25 hectare veranderen in ongeschikt leefgebied en ongeveer 100 m2 naar matig geschikt leefgebied. Gezien een vrij groot deel van de 5 hectare nu al ongeschikt leefgebied is voor de steenuil is het deel dat verloren gaat een essentieel onderdeel van het leefgebied.

Binnen het territorium van 30 hectare is op dit moment 8,82 hectare aan optimaal geschikt foerageergebied aanwezig, 3,43 aan matig geschikt foerageergebied, 9,59 hectare aan incidenteel geschikt foerageergebied en 8,04 hectare aan ongeschikt foerageergebied. In de toekomstige situatie zal 2,86 hectare aan optimaal geschikt foerageergebied en 1,53 hectare aan matig geschikt foerageergebied veranderen in ongeschikt foerageergebied. Gezien er een groot deel van de 30 hectare zal veranderen van optimaal geschikt/matig geschikt zal veranderen in voornamelijk ongeschikt foerageergebied gaat er een essentieel deel van het leefgebied verloren.

Projectnummer: 7649.001
Opdrachtgever: Gemeente Uden
Getekend door: DSa
Datum: 11-12-2018

	Verdeling 5 ha huidig	Verdeling 5 ha toekomst	Verschil	Verdeling 30 ha huidig	Verdeling 30 ha toekomst	Verschil
1 Optimaal geschikt	2,42	2,17	-0,26	8,82	5,95	-2,86
2 Matig geschikt	0,00	0,01	0,01	3,43	1,91	-1,53
3 Incidenteel geschikt	0,45	0,45	0,00	9,59	9,59	0,00
4 Ongeschikt	2,11	2,36	0,25	8,04	12,45	4,41

Figuur 8. Geschiktheid foerageergebied voor steenuilen binnen 5 hectare en 30 hectare van de bekende broedlocatie Erphoeveweg 3.

5.2 Camera onderzoek

Op de camerabeelden van de twee camera's die op Kamer 2 waren geplaatst zijn de volgende zoogdieren waargenomen: das, steenmarter, eekhoorn, vos, konijn, bosmuis en de bruine rat (zie tabel II). Van deze soorten zijn de das, steenmarter en eekhoorn streng beschermt, voor de overige soorten geldt de zorgplicht. Van de eekhoorn zijn tijdens de veldbezoeken geen nesten aangetroffen. Tijdens de laatste veldbezoeken waren de bomen goed te inspecteren op aanwezig nesten door afwezigheid van het bladerdek.

Tabel II Waarnemingen van (inheemse)zoogdieren tijdens cameraonderzoek Kamer 2.

Camera	Soort	Week 2	Week 4	Week 6	Week 8	Week 12
Camera 1	Das				2	1
	Steenmarter				1	
	Eekhoorn				1	
	Vos					1
	Konijn					1
	Bosmuis				1	1
	Bruine rat					1
Camera 2	Steenmarter	1		1		
	Vos			1		
	Haas			1		
	Konijn			1	1	1

5.2.1 Marterachtigen

Tijdens het onderzoek zijn op Kamer 2 geen hermelijn, wezel of bunzing waargenomen. Wel is twee keer een steenmarter waargenomen op de onderzoekslocatie (zie figuur 9 en 10). Steenmarters gebruiken hooizolders, loze ruimtes onder het dak, schuurtjes en dergelijke, als verblijfplaats. Een steenmarter heeft binnen zijn territorium verscheidene verblijfplaatsen. De waargenomen steenmarter passeerde de locatie slechts en heeft geen verblijfplaats binnen de onderzoekslocatie (er is geen bebouwing aanwezig op de onderzoekslocatie). Waarschijnlijk heeft de steenmarter zijn vaste rust- en verblijfplaatsen in schuren en/of zolders in de omgeving van de onderzoekslocatie. Op basis van deze gegevens is het uit te sluiten dat steenmarter een vaste- rust- en verblijfplaats heeft op de onderzoekslocatie. Er is voldoende alternatief foerageergebied voor de steenmarter aanwezig in de omgeving van de onderzoekslocatie. De onderzoekslocatie maakt geen deel uit van essentieel leefgebied van de steenmarter.

Figuur 9. Camerabeeld van camera 2 met de steenmarter op de foto.

Figuur 10. Camerabeeld van camera 1 met de steenmarter op de foto.

5.2.2 Das

Zoals in tabel II is weergegeven zijn er tijdens het cameravallenonderzoek minimaal twee individuen van de das waargenomen op de onderzoekslocatie. Op een moment waren er twee dassen in hetzelfde beeldmateriaal waar te nemen, derhalve weten we met zekerheid dat het om minimaal twee individuen gaat die de onderzoekslocatie gebruiken. De waarnemingen van de das concentreren zich binnen vier opeenvolgende dagen van het onderzoek in de periode voorafgaand en tijdens week 8. De das is één keer waargenomen in de periode voorafgaand en tijdens week 12. Tussen deze waarnemingen zaten 20 dagen.

Figuur 6. Camerabeeld van camera 1 met daarop een das (datum op camerabeeld klopt niet).

Figuur 7. Camerabeeld van camera 1 met daarop twee dassen (datum op camerabeeld klopt niet.

Gezien de dassen af en toe meerdere dagen gebruik maken van het hol gaat het hier waarschijnlijk om een bijburcht. Er loopt een wissel dwars over Kamer 2 richting de Erphoevenweg. Aan de oostzijde van Kamer 3 bevindt zich in ieder geval een hoofdburcht van dassen. Daar zijn al minimaal 4 individuen waargenomen van de das. De dassen die in Kamer 2 zijn waargenomen komen hoogstwaarschijnlijk uit dezelfde familie als de dassen van Kamer 3.

De weilanden van Kamer 2 en de bosschages aan de randen van Kamer 2 worden gedurende bepaalde perioden van het jaar waarschijnlijk gebruikt als foerageergebied van de das. Tijdens het cameravallenonderzoek zijn de dassen de eerste 6 weken niet op de onderzoekslocatie waargenomen. Er zijn tijdens deze periode ook geen recente sporen waargenomen van de das. Er is wel een oude wissel (looppad) aanwezig op de weilanden van de onderzoekslocatie. In Kamers 3 en 4 en in de omgeving van de Kamer 2 is meer geschikt foerageergebied aanwezig voor de das. Periodiek kan het zijn dat daar meer/gemakkelijker voedsel is te vinden als op Kamer 2.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Steenuil

De steenuil is gebonden aan kleinschalig cultuurlandschap. De afname van het aantal broedparen heeft te maken met de geleidelijke verdwijning van dit landschap. De steenuil valt onder het beschermingsregime van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Zowel de vaste rust- en verblijfplaats alsmede het essentieel foerageergebied van steenuil is jaarrond beschermd. Het leefgebied waar steenuilen in het algemeen voorkomen kan de functies verblijfplaats en foerageergebied omvatten. Het leefgebied wordt gebruikt als foerageergebied en/of als vaste rust- en verblijfplaats. Binnen het plangebied zijn geen vaste rust- en verblijfplaats van steenuilen aanwezig. Het plangebied (zowel Kamer 2 als Kamer 3 en 4) betreft echter essentieel foerageergebied voor steenuilen. Er dienen maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van het leefgebied te garanderen. Deze maatregelen dienen vervolgens ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de provincie Noord-Brabant middels een ontheffingsaanvraag.

6.2 Marterachtigen

Er zijn geen beschermde functies van de steenmarter, bunzing, wezel of hermelijn op de onderzoekslocatie (Kamer 2) aanwezig.

6.3 Das

Voor de das geldt dat bij werkzaamheden en herinrichting van Kamer 2 verstoring en mogelijk vernietiging optreedt van de aanwezige bijburcht van de das op het terrein. Daarnaast is er sprake van verstoring van de looproute van de das en het verloren gaan van foerageergebied. Er dienen maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de das te garanderen. Deze maatregelen dienen vervolgens ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de provincie Noord-Brabant, middels een ontheffingsaanvraag.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Gemeente Uden een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Erphoevenweg te Uden.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van nieuwbouw. Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Ecologisch Adviesbureau Ettema op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (april 2018).

Onderhavige rapportage omvatten de resultaten van het marteronderzoek en dassenonderzoek voor deellocatie 'Kamer 2' en de resultaten van het steenuilenonderzoek voor alle zowel Kamer 2 als Kamer 3 en 4. Het marterachtigen- en dassenonderzoek voor de andere deellocatie ('Kamer 3 en 4') lopen nog tot begin januari 2019.

Voor de steenuil geldt dat bij de voorgenomen plannen, zonder het nemen van maatregelen, essentieel foerageergebied verloren zal gaan daarmee indirect een vaste rust- en verblijfplaats verstoord zal worden. Daarmee zal overtreding van de Wet natuurbescherming aan de orde zijn. Voor de das geldt dat bij de voorgenomen plannen, zonder het nemen van maatregelen, verstoring en mogelijk vernietiging zal plaatsvinden van een vaste rust- en verblijfplaats en daarmee overtreding van de Wet natuurbescherming. Er dienen voor deze soorten maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van het leefgebied van de steenuilen en de vaste rust- en verblijfplaatsen van de das te garanderen. Deze maatregelen dienen vervolgens ter goedkeuring worden voorgelegd aan de provincie Noord-Brabant, middels een ontheffingsaanvraag.

Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan worden uitgesloten dat de onderzoekslocatie een functie heeft als vaste rust- en verblijfplaats van de steenmarter, bunzing, hermelijn of wezel. Overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soorten is niet aan de orde bij de voorgenomen herontwikkeling.

Econsultancy
Boxmeer, 13 december 2018

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitattype als de omstandigheden waarin de soort of het habitattype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitattype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kun oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water**.** Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levencyclus van een individu. Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

Bijlage 2

Nader ecologisch marteronderzoek Park Maashorst Kamer 3 en 4 en steenuilonderzoek Kamer 2, 3 en 4

AANVULLEND ECOLOGISCH ONDERZOEK
KAMER 3 EN 4

ERPHOEVENWEG

TE UDEN

Ecologie

Rapportage aanvullend ecologisch onderzoek kamer 3 en 4

Erphoevenweg te Uden

Opdrachtgever	Gemeente Uden Postbus 83 5400 AB Uden
Rapportnummer	7649.002
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	13 februari 2019
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 0485 - 581818 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	ir. D. Sanders
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	ing. R.J. Stoffer
Paraaf	

Kwaliteitszorg
Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid
Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING 1

2 GEBIEDSBESCHRIJVING 2

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving 2
2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie 3
2.3 Te verwachten werkzaamheden en ingrepen 4

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK 5

4 ONDERZOEKSMETHODIEK 6

4.1 Steenuil 6
4.2 Marterachtigen 6
4.3 Das 8

5 ONDERZOEKSRESULTATEN 9

5.1 Steenuil 9
5.2 Camera onderzoek 11
5.2.1 Das 12
5.2.2 Marterachtigen 14

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING 16

6.1 Steenuil 16
6.2 Das 16
6.3 Marterachtigen 16

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN 17

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Gemeente Uden opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek aan de Erphoevenweg te Uden.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van nieuwbouw. Onderhavige rapportage omvatten de resultaten van het marteronderzoek en dassenonderzoek voor deellocatie ‘Kamer 3 en 4’ en de resultaten van het steenuilenonderzoek voor alle zowel Kamer 2 als Kamer 3 en 4. Het marter- en dassenonderzoek voor de andere deellocatie (‘Kamer 2’) is reeds in december 2018 afgerond.

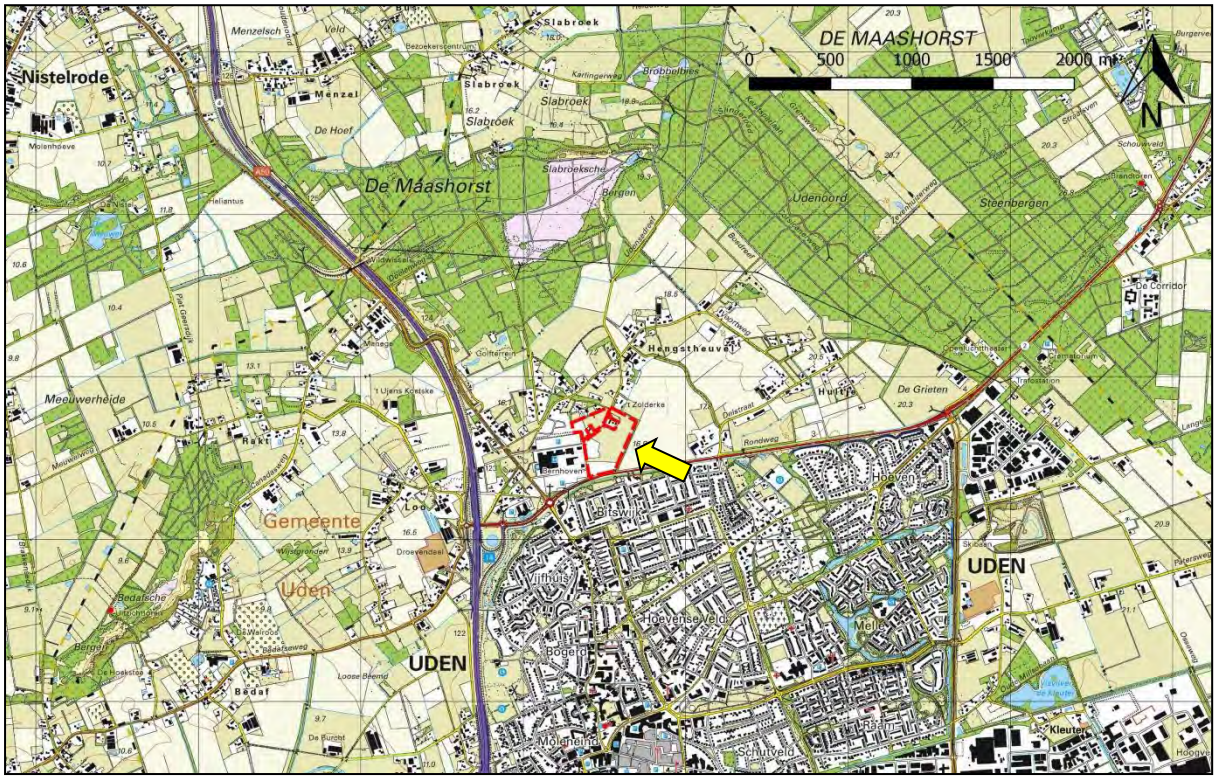
Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Ecologisch Adviesbureau Ettema op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (april 2018).

Econsultancy is lid van de brancheverenigingen "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De planlocatie Kamer 3 en 4 (± 7,15 hectare) ligt aan de zuidoostzijde van de Erphoevenweg, circa 2 kilometer ten noorden van de kern van Uden. Volgens de topografische kaart van Nederland zijn de coördinaten van het midden van de planlocatie X = 170.537, Y = 409.600. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 1. Topografische ligging van de planlocatie (Kamer 2, 3 en 4).

De planlocatie Kamer 3 en 4 betreffen enkele weilanden waar regelmatig schapen grazen, een boomgaard, een stuk ruigte en de aangrenzende groenstructuren. Aan de noordzijde van de Erphoevenweg ligt Kamer 2 van het plan Park Maashorst. Tussen deze Kamers en Kamer 2 zijn twee vrijstaande woningen gelegen. Deze zullen behouden blijven en maken geen deel uit van de onderzoekslocatie. Ten westen van de onderzoekslocatie is het Bernhoven ziekenhuis gelegen. Ten noordwesten van de onderzoekslocatie is de nieuwbouw van 'Kamer 1' in ontwikkeling. Ten noorden en oosten van de onderzoekslocatie begint het buitengebied van de gemeente Uden.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 5 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 2. Luchtfoto van de planlocatie (Kamer 3 en 4) en de directe omgeving.

Figuur 3. Ruigte op de zuidelijke helft van de onderzoekslocatie met grote bomen.

Figuur 4. Schapenweide op de noordelijke helft van de onderzoekslocatie..

Figuur 5. Ingang dassenverblijf op de onderzoekslocatie.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens nieuwbouwwoningen en de bijbehorende infrastructuur te realiseren op de onderzoekslocatie (zie figuur 6).

Figuur 6. Concept inrichtingsplan gehele Park Maashorst (bron: NieuwBlauw).

2.3 Te verwachten werkzaamheden en ingrepen

Ten behoeve van de nieuwbouw zullen enkele bomen gekapt gaan worden en zal er grondverzet plaatsvinden. Na het bouwrijp maken van de onderzoekslocatie zullen de infrastructuur en de woningen worden gebouwd.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit voorgaand onderzoek (uitgevoerd door Ecologisch Adviesbureau Ettema) is gebleken dat er dassenburchten aanwezig zijn in de groenstructuur aan de oostkant van de onderzoekslocatie. Deze dassen gebruiken de onderzoekslocatie mogelijk als foerageergebied. Dassen eten voornamelijk valfruit, noten, bosvruchten, mais, tarwe, paddenstoelen, slakken, regenwormen en (larven van) insecten.

Tevens is gebleken dat er enkele steenuilen in de omgeving van de onderzoekslocatie aanwezig zijn. Een van deze koppels heeft voorheen gebroed op een afstand van ongeveer 100 meter ten noorden van de onderzoekslocatie. Een deel van de onderzoekslocatie is geschikt als foerageergebied voor steenuilen.

Toevoeging Econsultancy

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor de steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel. Steenmarters gebruiken grotendeels gebouwen en schuurtjes als verblijfplaats. Echter, kunnen in de zomerperiode tevens takkenrillen, takkenhopen, dichte struwelen, grote boomholtes en holen in bosschages van soorten als das en vos gebruikt worden als dagrustplaats en voorplantingsplaats. De overige soorten maken gebruik van oude holen van onder andere konijnen, mollen en muizen, maar ook houtwallen, steenhopen, holle bomen, ruimtes onder boomwortels, hooizolders en stallen. Desbetreffende soorten hebben binnen hun territorium verscheidene verblijfplaatsen. Bij verwijdering van het groen en bouwrijp maken van de onderzoekslocatie kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen van deze soorten mogelijk verstoord worden.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek naar de verschillende soortgroepen is zoveel mogelijk gecombineerd uitgevoerd.

4.1 Steenuil

Voor het onderzoek naar het foerageergebied van steenuil is aan de hand van een veldbezoek de onderzoekslocatie en de omgeving geïnventariseerd op geschiktheid als foerageergebied. Hierbij zijn alle nestlocaties van de steenuil binnen 300 meter van de onderzoekslocatie in kaart gebracht. Vervolgens is de onderzoekslocatie en de omgeving tot een straal van maximaal 600 meter geïnventariseerd op geschiktheid als foerageergebied van de steenuil. Aan de hand van deze analyse is beoordeeld of er bij de voorgenomen plannen op de onderzoekslocatie essentieel foerageergebied verloren gaat.

4.2 Marterachtigen

Om te bepalen of de steenmarter, hermelijn, bunzing en/of wezel gebruik maken van de onderzoekslocatie is een onderzoek uitgevoerd door een combinatie van cameravallen en jigglers met valeriaan te gebruiken. Zeventien weken lang hebben maximaal vijf camera's verspreid over de onderzoekslocatie gestaan (zie tabel I). Twee van deze camera's werden specifiek ingezet voor dassenonderzoek. Echter hebben deze ook beeldmateriaal opgenomen met enkele andere (kleine) marterachtigen. Drie van de camera's zijn ingezet in combinatie met jigglers. Na week 6 en na week 12 zijn een aantal camera's van locaties gewisseld (zie figuur 7).

Tijdens het eerste veldbezoek zijn de wildcamera's in combinatie met de jigglers verspreid over de onderzoekslocatie gemonteerd aan de aanwezige begroeiing. Bij het plaatsen van de vallen is gelet op de geschiktheid van de locatie voor de mogelijk aanwezige marters. Om de twee weken zijn de cameravallen gecontroleerd.

Tabel I. Onderzoeksinspanning kleine marterachtigen

2018		**september t/m november**	
Steenmarter, hermelijn, wezel en bunzing	tijdstip	1 veldbezoek	17 weken onderzoek met cameraval gecombineerd met jiggler, 9 veldbezoeken
	datum	11 september 2018	11 september 2018 t/m 15 januari 2019
	functie	plaatsen cameravallen	zichtwaarnemingen volwassen en juveniele individuen

Figuur 7. Locaties camera's op Kamer 3 en 4.

4.3 Das

Het was reeds bekend dat er aan de oostzijde van de planlocatie twee burchten aanwezig zijn van een dassenfamilie. Om helder te krijgen welke effecten de voorgenomen plannen zullen hebben op de aanwezige dassenpopulatie zijn de cameravallen voor het marteronderzoek ook op een geschikte manier geplaatst voor het dassenonderzoek. Tijdens het veldbezoek naar het foerageergebied van de steenuil is de omgeving tevens geïnventariseerd op sporen van dassen. Dit onderzoek bevat zowel burchten als wissels. Hierbij is inzicht verkregen in de actieve populaties van dassen in de omgeving van de planlocatie.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

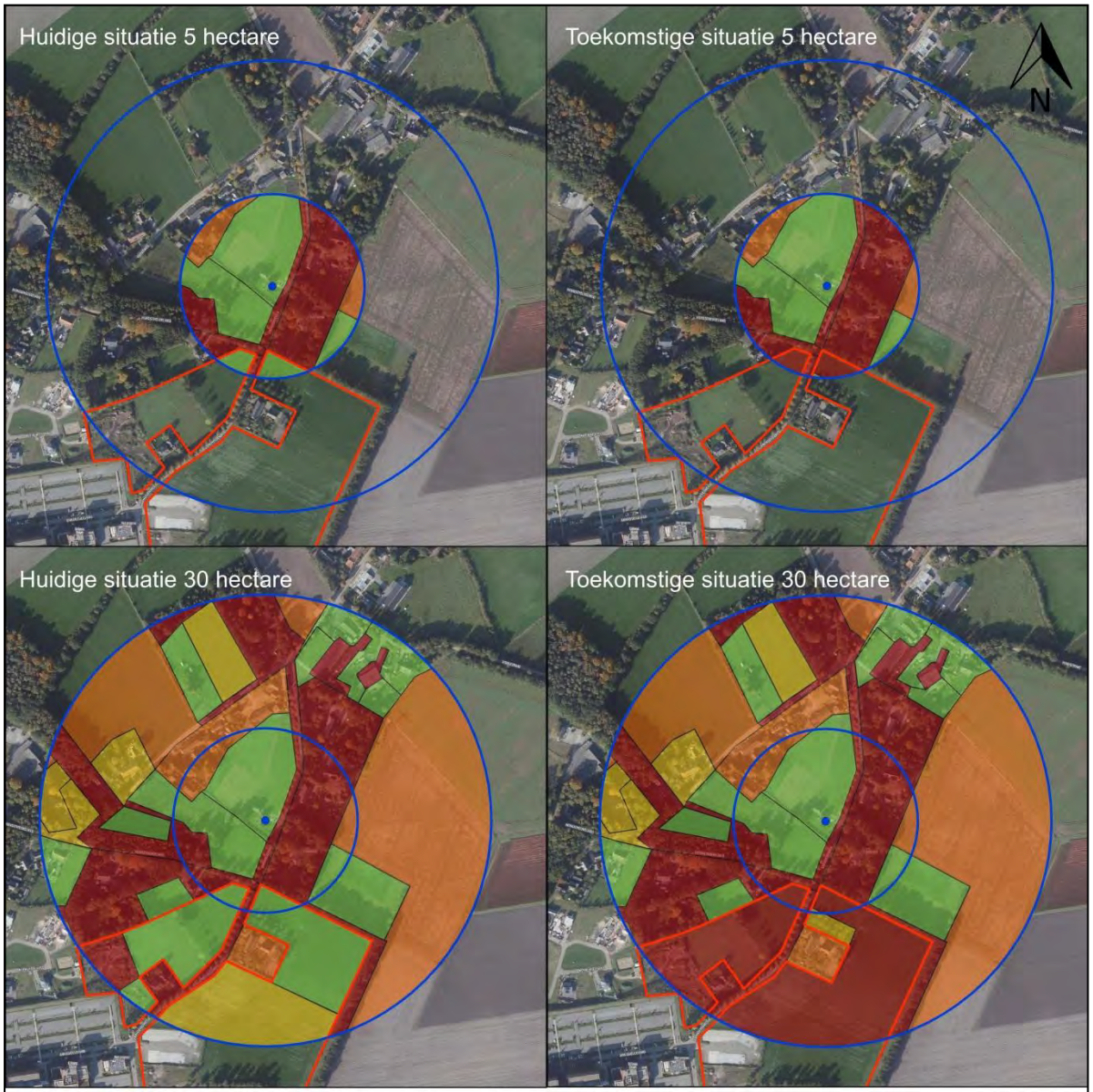
5.1 Steenuil

Er zijn in de omgeving van de onderzoekslocatie 5 steenuilen kasten bekend. Er hangen kasten op de Voortweg 10, Voortweg 26, Erphoeveweg 6, Voortweg 36b en een kast aan de oostzijde van Kamer 4. Van deze kasten is alleen een broedend paartje steenuilen bekend van de kast aan de Voortweg 36b, daar hebben in 2017 geen steenuilen gebroed, daarvoor wel. Tevens is er in 2017 een vrij broedgeval (zonder kast) van steenuilen bekend aan de Erphoeveweg 3.

Een territorium van een steenuil is tussen de 5 en de 30 hectare groot. Dit is onder andere afhankelijk van de geschiktheid van foerageergebied in de directe omgeving en de leeftijd van het mannetje. Meer ervaren mannetjes hebben een kleiner foerageergebied nodig.

Voor het broedgeval dat bekend is van de Erphoeveweg 3 is voor zowel een territorium van 5 hectare als 30 hectare de geschiktheid als foerageergebied in kaart gebracht. Dit is weergegeven in figuur 8. Optimaal geschikt foerageergebied betreffen begraasde weide, erven en moestuinen. Daarbij is het van belang dat het gras niet te lang is en dat er plekken zijn die de steenuil als uitzichtpost kan gebruiken. Kleinschalig cultuurlandschap is hiervan een goed voorbeeld. Matig geschikt foerageergebied betreffen in dit geval vaak tuinen die minder toegankelijk zijn of weides waar de begroeiing regelmatig kort genoeg is om te foerageren. Incidenteel geschikte locaties betreffen meestal weides die gedurende een bepaalde periode van het jaar geschikt zijn als foerageergebied. Ongeschikt als foerageergebied zijn bebouwing, wegen en bossen/bosschages. Binnen het minimale territorium van 5 hectare is op dit moment 2,42 hectare aan optimaal foerageergebied aanwezig. Na realisatie van de voorgenomen nieuwbouw zal daarvan 0,25 hectare veranderen in ongeschikt leefgebied en ongeveer 100 m2 naar matig geschikt leefgebied. Gezien een vrij groot deel van de 5 hectare nu al ongeschikt leefgebied is voor de steenuil is het deel dat verloren gaat een essentieel onderdeel van het leefgebied.

Binnen het territorium van 30 hectare is op dit moment 8,82 hectare aan optimaal geschikt foerageergebied aanwezig, 3,43 aan matig geschikt foerageergebied, 9,59 hectare aan incidenteel geschikt foerageergebied en 8,04 hectare aan ongeschikt foerageergebied. In de toekomstige situatie zal 2,86 hectare aan optimaal geschikt foerageergebied en 1,53 hectare aan matig geschikt foerageergebied veranderen in ongeschikt foerageergebied. Gezien er een groot deel van de 30 hectare zal veranderen van optimaal geschikt/matig geschikt in voornamelijk ongeschikt foerageergebied gaat er een essentieel deel van het leefgebied verloren.

Projectnummer: 7649.001
Opdrachtgever: Gemeente Uden
Getekend door: DSa
Datum: 11-12-2018

	Verdeling 5 ha huidig	Verdeling 5 ha toekomst	Verschil	Verdeling 30 ha huidig	Verdeling 30 ha toekomst	Verschil
1 Optimaal geschikt	2,42	2,17	-0,26	8,82	5,95	-2,86
2 Matig geschikt	0,00	0,01	0,01	3,43	1,91	-1,53
3 Incidenteel geschikt	0,45	0,45	0,00	9,59	9,59	0,00
4 Ongeschikt	2,11	2,36	0,25	8,04	12,45	4,41

Figuur 8. Geschiktheid foerageergebied voor steenuilen binnen 5 hectare en 30 hectare van de bekende broedlocatie Erphoeveweg 3.

5.2 Camera onderzoek

Op de camerabeelden van de camera's die op Kamer 3 en 4 waren geplaatst zijn de volgende inheemse zoogdieren waargenomen: das, steenmarter, bunzing, eekhoorn, vos, konijn, haas en de bosmuis (zie tabel II). Van deze soorten zijn de das, bunzing, steenmarter en eekhoorn streng beschermt, voor de overige soorten geldt de zorgplicht. Van de eekhoorn zijn tijdens de veldbezoeken geen nesten aangetroffen. Tijdens de laatste veldbezoeken waren de bomen goed te inspecteren op aanwezige nesten door afwezigheid van het bladerdek. Overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de eekhoorn is bij de voorgenomen herinrichting niet aan de orde.

Tabel II. Minimale aantal individuen waargenomen van (inheemse)zoogdieren op Kamer 3 en 4.

	Soort	Week 2	Week 4	Week 6	Week 8	Week 12	Week 17
Camera 3	Das	1	1	2	1	1	
	Bunzing				1	1	
	Vos		1	1	1	1	
	Konijn				1	1	
	Haas	1	1	1		1	
	Bosmuis			1	1	1	
Camera 4	Das	1	1	1			
	Steenmarter	1		1			
	Eekhoorn	1					
	Konijn						1
	Vos						1
Camera 5	Das		1	2	2	1	
	Steenmarter			1			
	Vos		1	1		1	1
	Haas			1			
	Konijn			1		1	1
	Eekhoorn				1		
Camera das 1	Das	3	3	4		1	
	Vos			1		1	
	Konijn			2		1	
Camera das 2	Das	2	3	3	1	3	
	Bunzing		1				
	Vos		1	1			
	Haas			1			
	Konijn				1	2	

5.2.1 Das

Op en grenzend aan Kamer 3 en 4 zijn meerdere ingangen van dassenpijpen aanwezig. Net ten oosten van Kamer 3 is in de bosschage een hoofdburcht met tenminste 8 ingangen aanwezig (figuur 13). Zoals in tabel II is weergegeven zijn er tijdens het cameravallenonderzoek minimaal vier individuen van de das waargenomen op de onderzoekslocatie. Op meerdere momenten waren er twee, drie of vier dassen in hetzelfde beeldmateriaal waar te nemen, derhalve weten we met zekerheid dat het om minimaal vier individuen gaat die de onderzoekslocatie gebruiken (zie figuur 9 tot en met 12). De dassen zijn waargenomen terwijl zij de ingangen in- en uitkomen, wanneer zij aan het spelen zijn en wanneer zij langs lopen. Camera Das 2 heeft in een periode meerdere keren een das waargenomen die zich met nestmateriaal richting de hoofdburcht bewoog. De waarnemingen van de dassen zijn verspreid over het gehele onderzoek gedaan, in week 13 tot en met 17 zijn er geen dassen waargenomen. Die weken waren alleen camera 4 en 5 nog op locatie aanwezig.

Figuur 9. Camerabeeld van camera Das 1 met daarop vier dassen.

Figuur 10. Camerabeeld van camera Das 2 met daarop een das met nestmateriaal.

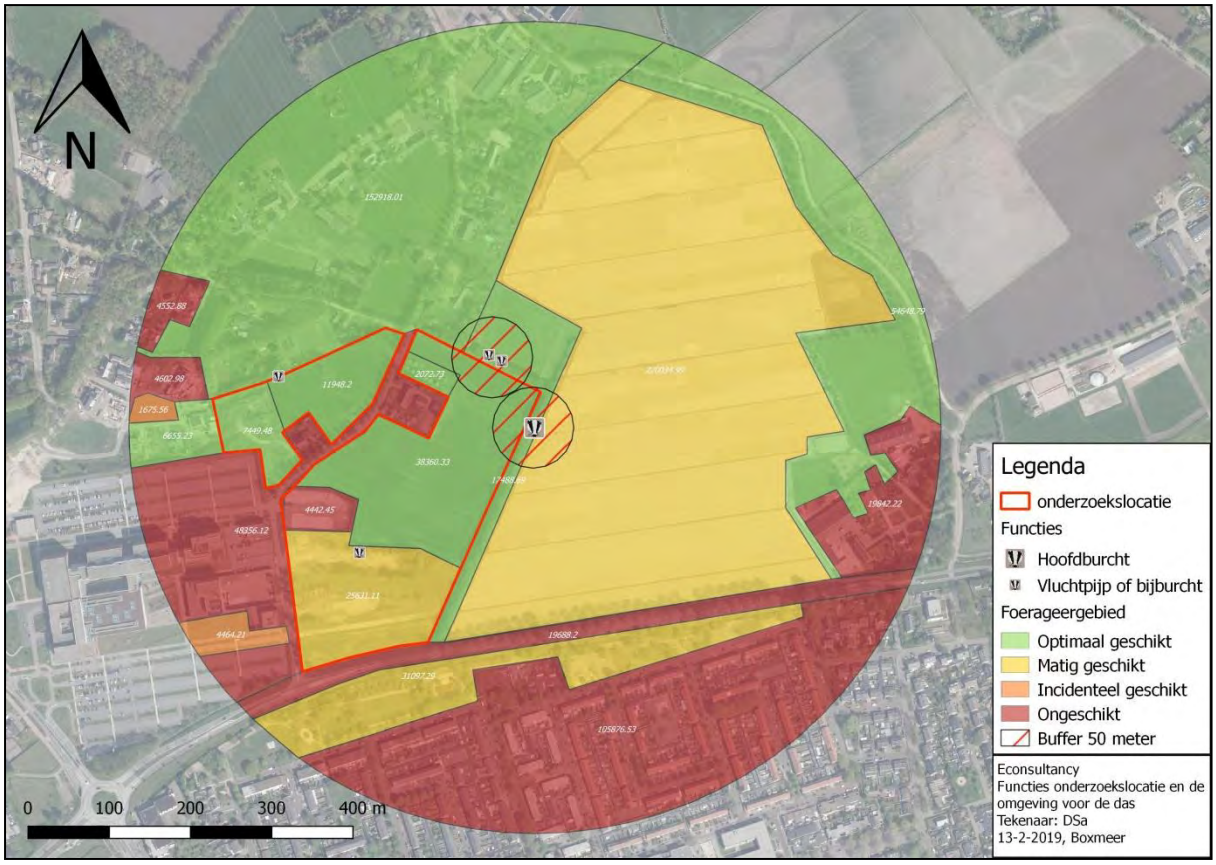
Figuur 11. Camerabeeld van camera Das 2 met daarop drie dassen.

Figuur 12. Camerabeeld van camera Das 2 met daarop een das.

In de directe omgeving van de hoofdburcht is een das waargenomen die nieuw nestmateriaal aan het verplaatsen was richting de burcht. De burcht wordt dus zeer waarschijnlijk ook als kraamburcht gebruikt. Aan de noordkant van Kamer 3, in het verlengde van de bosschage waar de hoofdburcht zich in bevindt zijn ook twee pijpen aanwezig. Deze worden veelvuldig bezocht door de dassen, echter in een minder hoge frequentie als de hoofdburcht. De twee pijpen worden ook gebruikt als rust- en verblijfplaats en hebben een functie als bijburcht. Bij de voorgenomen herinrichting van de projectlocatie zullen deze rust- en verblijfplaatsen (de hoofdburcht en bijburcht) zodanig verstoord worden dat deze mogelijk niet meer functioneel zijn. De burchten zelf kunnen blijven bestaan, maar binnen 50 meter zullen bouwwerkzaamheden plaatsvinden en in de gebruiksfase woningen bewoond worden. Derhalve is verstoring niet te voorkomen.
Op de onderzoekslocatie, in het midden van Kamer 4 bevindt zich ook een dassenpijp, het betreft hier een enkele pijp die incidenteel gebruikt wordt door een das. Gedurende de tien weken dat er een

camera bij deze pijp heeft gehangen is de pijp minimaal 5 weken achtereen gesloten niet gebruikt door een das. Derhalve gaat het hier om een vluchtpijp die alleen gebruikt wordt bij de dreiging van gevaar. Bij de voorgenomen herinrichting van de projectlocatie zal deze rust- en verblijfplaats vernietigd worden.

Figuur 13. Functies voor de das van de onderzoekslocatie en de directe omgeving.

Een groot deel van Kamer 3 en 4 bestaat uit weiland dat begraasd wordt door schapen. Dit deel vormt optimaal foerageergebied van de das door de jaarrond aanwezigheid van insecten, regenwormen en slakken. Het zuidelijke deel van Kamer 4 is deels begroeit met grote bomen, onder andere zomereiken, zachte berk, linde, plataan en tamme kastanje. Verder is dit deel begroeit met ruigtestruweel en bloemrijkgrasland. Dit deel is matig geschikt als foerageergebied voor de das. De parkeerplaats aan de westzijde van de onderzoekslocatie is ongeschikt als foerageergebied van de das gezien deze geheel verhard is.

In tabel III zijn de oppervlaktes van het foerageergebied voor de das opgenomen en gespecificeerd naar geschiktheid van de percelen. De das heeft een preferent foerageergebied van 500 meter vanuit de hoofdburcht. Voor de hoofdburcht net naast de projectlocatie is binnen een straal van 500 meter 29,15 hectare optimaal geschikt foerageergebied, 5,4 hectare daarvan bevindt zich op de projectlocatie. Van het preferente gebied is 27,7 hectare matig geschikt foerageergebied, waarvan 2,6 hectare zich binnen de projectlocatie bevindt. Binnen het preferente gebied is 0,6 hectare aan incidenteel geschikt foerageergebied. Daarnaast is 20,7 hectare van het preferente gebied ongeschikt als foerageergebied voor de das door de aanwezige bebouwing en verharding. Binnen de projectlocatie is 0,4 hectare ongeschikt als foerageergebied voor de das. Het foerageergebied van de das binnen de projectlocatie zal door de voorgenomen plannen vernietigd worden. Derhalve is overtreding van de Wet natuurbescherming niet te voorkomen. De gemeente Uden is voornemens een compensatiegebied in

te richten in de directe omgeving van de onderzoekslocatie welke het verloren gaan van zowel verblijfplaatsen als foerageergebied compenseert.

Tabel III. Oppervlaktes foerageergebied das.

		Preferent gebied 500 m	Foerageergebied projectlocatie	Aandeel projectlocatie van preferent gebied
1	Optimaal geschikt	29,15 ha	5,40 ha	19%
2	Matig geschikt	27,7 ha	2,60 ha	9%
3	Incidenteel geschikt	0,6 ha	-	-
4	Ongeschikt	20,7 ha	0,4 ha	2%

5.2.2 Marterachtigen

Tijdens het onderzoek zijn op Kamer 3 en 4 geen hermelijn of wezel waargenomen. Wel is enkele keren een steenmarter (zie figuur 14 en 15) en een bunzing (zie figuur 16 en 17) waargenomen op de onderzoekslocatie.

De steenmarter is drie keer waargenomen bij camera's met lokstof voor marterachtigen en passeerde de locatie slechts. Steenmarters gebruiken hooizolders, loze ruimtes onder het dak, schuurtjes en dergelijke, als verblijfplaats. Het territorium van de steenmarter kan tussen de 80 en 700 hectare groot zijn. Een steenmarter heeft binnen zijn territorium verscheidene verblijfplaatsen. De steenmarter heeft geen verblijfplaats binnen de onderzoekslocatie (er is geen bebouwing aanwezig op de onderzoekslocatie en er zijn geen prooiresten en uitwerpselen waargenomen). Waarschijnlijk heeft de steenmarter zijn vaste rust- en verblijfplaatsen in schuren en/of zolders in de omgeving van de onderzoekslocatie. Op basis van deze gegevens is het uit te sluiten dat de steenmarter een vaste- rust- en verblijfplaats heeft op de onderzoekslocatie. Aangezien er in de directe omgeving van de projectlocatie veel groen gehandhaafd zal blijven en ook nog aangelegd zal worden (compensatie gebied voor de das), zal de voorgenomen ontwikkeling niet leiden tot een significante afname in foerageergebied van de steenmarter. In het compensatiegebied voor de das worden extra bomen met eetbare vruchten en bessen aangeplant, die deel uitmaken van het dieet van de steenmarter. Het verloren gaan van essentieel foerageergebied is niet aan de orde. De onderzoekslocatie maakt geen deel uit van

Figuur 14. Camerabeeld van camera 4 met de steenmarter op de foto.

Figuur 15. Camerabeeld van camera 4 met de steenmarter op de foto.

essentieel leefgebied van de steenmarter.

De bunzing is in totaal 8 keer waargenomen op de camera beelden. Hierbij was één individu waar te nemen. De waarnemingen zijn gedaan in de buurt van de hoofdburcht van de das en bij een bijburcht van de das. Eenmaal heeft de bunzing zich gedurende de dag opgehouden in een dassenpijp. Dit betreft een pijp net buiten de projectlocatie van de voorgenomen herinrichtingen. Tijdens het onderzoek zijn geen jonge bunzingen waargenomen. Tevens zijn er geen plekken aangetroffen op de onderzoekslocatie waar veel sporen van de bunzing aanwezig waren. De onderzoekslocatie vormt op basis van het onderzoek geen voortplantingsplaats van de bunzing. Bij de voorgenomen herinrichting worden enkel (potentiële) dagrustplaatsen en daarmee vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing verstoord.

De bunzing heeft een territorium tussen de 10 hectare en de duizenden hectare (bron: provincie Noord-Brabant, 2017). Aangezien er in de directe omgeving van de projectlocatie veel groen gehandhaafd zal blijven en ook nog aangelegd zal worden (compensatie gebied voor de das), zal de voorgenomen ontwikkeling niet leiden tot een significante afname in foerageergebied van de bunzing. In het compensatiegebied voor de das worden extra bomen met eetbare vruchten en bessen aangeplant, die deel uitmaken van het dieet van de bunzing. Het verloren gaan van essentieel foerageergebied is niet aan de orde.

Figuur 6. Camerabeeld van camera 3 met de bunzing op de foto.

Figuur 7. Camerabeeld van camera das 2 met de bunzing op de foto.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Steenuil

De steenuil is gebonden aan kleinschalig cultuurlandschap. De afname van het aantal broedparen heeft te maken met de geleidelijke verdwijning van dit landschap. De steenuil valt onder het beschermingsregime van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Zowel de vaste rust- en verblijfplaats alsmede het essentieel foerageergebied van steenuil is jaarrond beschermd. Het leefgebied waar steenuilen in het algemeen voorkomen kan de functies verblijfplaats en foerageergebied omvatten. Het leefgebied wordt gebruikt als foerageergebied en/of als vaste rust- en verblijfplaats. Binnen het plangebied zijn geen vaste rust- en verblijfplaats van steenuilen aanwezig. Het plangebied (zowel Kamer 2 als Kamer 3 en 4) betreft echter essentieel foerageergebied voor steenuilen. Er dienen maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van het leefgebied te garanderen. Deze maatregelen dienen vervolgens ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de provincie Noord-Brabant middels een ontheffingsaanvraag.

6.2 Das

De das is beschermd onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Voor de das geldt dat bij werkzaamheden en herinrichting van Kamer 3 en 4 verstoring en (mogelijk) vernietiging optreedt van de aanwezige hoofdburcht, bijburcht en/of vluchtpijp van de das op en net naast de projectlocatie. Daarnaast is er sprake van het verloren gaan van essentieel foerageergebied van de das. Er dienen maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de das te garanderen. Deze maatregelen dienen vervolgens ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de provincie Noord-Brabant, middels een ontheffingsaanvraag.

6.3 Marterachtigen

De steenmarter en bunzing zijn beschermd onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Voor de steenmarter geldt dat er bij de voorgenomen werkzaamheden en herinrichting van Kamer 3 en 4 geen vaste rust- en verblijfplaatsen of essentieel foerageergebied verloren gaat. Overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de steenmarter is niet aan de orde.

Voor de bunzing geldt dat er bij de voorgenomen werkzaamheden en herinrichting van Kamer 3 en 4 mogelijk een dagrustplaats en daarmee een vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing wordt verstoord. De dassenpijpen waarvan de bunzing gebruik maakt zullen behouden blijven, echter kan tijdens en na de herinrichting dermate hoge verstoring optreden dat de functionaliteit van de pijpen verloren gaat. De onderzoekslocatie vormt op basis van het onderzoek geen voortplantingsplaats van de bunzing. Er dienen maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing te garanderen. Deze maatregelen dienen vervolgens ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de provincie Noord-Brabant, middels een ontheffingsaanvraag.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Gemeente Uden een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Erphoevenweg te Uden.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van nieuwbouw. Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Ecologisch Adviesbureau Ettema op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (april 2018).

Onderhavige rapportage omvatten de resultaten van het marteronderzoek en dassenonderzoek voor deellocatie 'Kamer 3 en 4' en de resultaten van het steenuilenonderzoek voor zowel Kamer 2 als Kamer 3 en 4.

Voor de steenuil geldt dat bij de voorgenomen plannen, zonder het nemen van maatregelen, essentieel foerageergebied verloren zal gaan en daarmee indirect een vaste rust- en verblijfplaats verstoord zal worden. Daarmee zal overtreding van de Wet natuurbescherming aan de orde zijn. Voor de das en de bunzing geldt dat bij de voorgenomen plannen, zonder het nemen van maatregelen, verstoring en mogelijk vernietiging van meerdere vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied zal plaatsvinden en daarmee overtreding van de Wet natuurbescherming. Er dienen voor deze soorten maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van het leefgebied van de steenuilen en de vaste rust- en verblijfplaatsen van de das te garanderen. Deze maatregelen dienen vervolgens ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de provincie Noord-Brabant, middels een ontheffingsaanvraag.

De gemeente Uden is voornemens een compensatiegebied in te richten in de directe omgeving van de onderzoekslocatie welke zowel foerageergebied als vaste rust- en verblijfplaatsen biedt voor de das en de bunzing. Daarnaast zal het compensatie gebied ook ingericht worden als geschikt steenuilen foerageergebied.

Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan worden uitgesloten dat de onderzoekslocatie een functie heeft als vaste rust- en verblijfplaats van de steenmarter, hermelijn of wezel. Overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soorten is niet aan de orde bij de voorgenomen herontwikkeling.

Econsultancy
Boxmeer, 13 februari 2018

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitattype als de omstandigheden waarin de soort of het habitattype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitattype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kun oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water**.** Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levencyclus van een individu. Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

Bijlage 3

Activiteitenplan das en bunzing Park Maashorst Kamer 2, 3 en 4

ACTIVITEITENPLAN PARK MAASHORST

ERPHOEVENWEG (ONG.)

TE UDEN

Ecologie

Activiteitenplan Park Maashorst

Erphoevenweg (ong.) te Uden

Opdrachtgever	Gemeente Uden Postbus 83 5400 AB Uden
Rapportnummer	7649.003
Versienummer	D2
Status	Definitieve rapportage
Datum	21 juni 2019
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 0485 - 581818 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	ir. D. Sanders & ir. B.H.H. Verdijck
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	drs. J.G.T. Driessen
Paraaf	

Kwaliteitszorg
Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid
Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Wet natuurbescherming, dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

INHOUDSOPGAVE

1 ALGEMENE INFORMATIE 1

1.1 Inleiding 1
1.2 Locatiegegevens en huidige situatie 2

2 ACTIVITEITEN EN PLANNING 4

2.1 Activiteiten en eindbeeld locatie 4
2.2 Werkwijze en planning werkzaamheden 4
2.3 Goedgekeurde gedragscodes 4

3 VERANTWOORDING EFFECTENSTUDIE EN VERSPREIDINGSINFORMATIE 5

4 VERSPREIDING VAN BESCHERMDE SOORTEN OP DE LOCATIE 6

4.1 Onderzoeksmethodes 6
4.2 Onderzoeksresultaten das 6
4.3 Onderzoeksresultaten bunzing 9

5 SOORTEN EN VERBODSBEPALINGEN 10

5.1 Das 10
5.2 Bunzing 10

6 DOEL EN BELANG VAN DE ACTIVITEITEN 11

6.1 Das 11
6.2 Bunzing 11

7 ALTERNATIEVEN 12

7.1 Alternatieve locatie 12
7.2 Alternatieve inrichting en werkwijze 12
7.3 Alternatieve planning 12

8 TE TREFFEN MAATREGELEN 13

8.1 Das 13
8.2 Bunzing 17

9 EFFECTEN 19

9.1 Effect werkzaamheden: kwaliteit 19
9.2 Effect werkzaamheden: kwantiteit 19
9.3 Effect werkzaamheden: monitoren 19

10 STAAT VAN INSTANDHOUDING 20

10.1 Das 20
10.2 Bunzing 20
10.3 Zorgvuldig handelen 21

Bijlage 1 Plan van Aanpak verplaatsing dassen Park Maashorst Uden, Das & Boom.

1 ALGEMENE INFORMATIE

1.1 Inleiding

Econsultancy heeft van gemeente Uden opdracht gekregen voor het opstellen van een activiteitenplan voor de das en bunzing aan de Erphoevenweg (ong.) te Uden ten behoeve van een ontheffingsaanvraag. De gemeente Uden is voornemens een woonwijk te realiseren binnen het plangebied Park Maashorst.

Het activiteitenplan Park Maashorst is opgesteld in het kader van een bestemmingsplanwijziging en naar aanleiding van een aanvullend ecologisch onderzoek dat Econsultancy heeft uitgevoerd in 2019 (rapport 7649.002 en 7649.003, resp. d.d. 13 december 2018 en 13 februari 2019). Daaruit is gebleken dat de hoofdburcht die net buiten de planlocatie is gelegen in gebruik is door minimaal 4 dassen. Tevens is er een bijburcht aanwezig net buiten de planlocatie, deze wordt incidenteel gebruikt door een bunzing als rustplaats.

In onderhavige rapportage is de compensatieopgave voor de das en de bunzing omschreven. De hoofdburcht en bijburcht van de das net naast de onderzoekslocatie zal door de voorgenomen ontwikkeling van een woonwijk zijn functionaliteit verliezen. De dassen zullen verplaatst worden naar een gebied net ten zuiden van de bebouwde kom van Uden. Daar is enige tijd geleden een natuurgebied aangelegd welke nog geen actieve dassenburcht herbergt.

De ontheffing wordt aangevraagd voor de maximale periode van 5 jaar ingaande vanaf het moment dat de ontheffing wordt verleend.

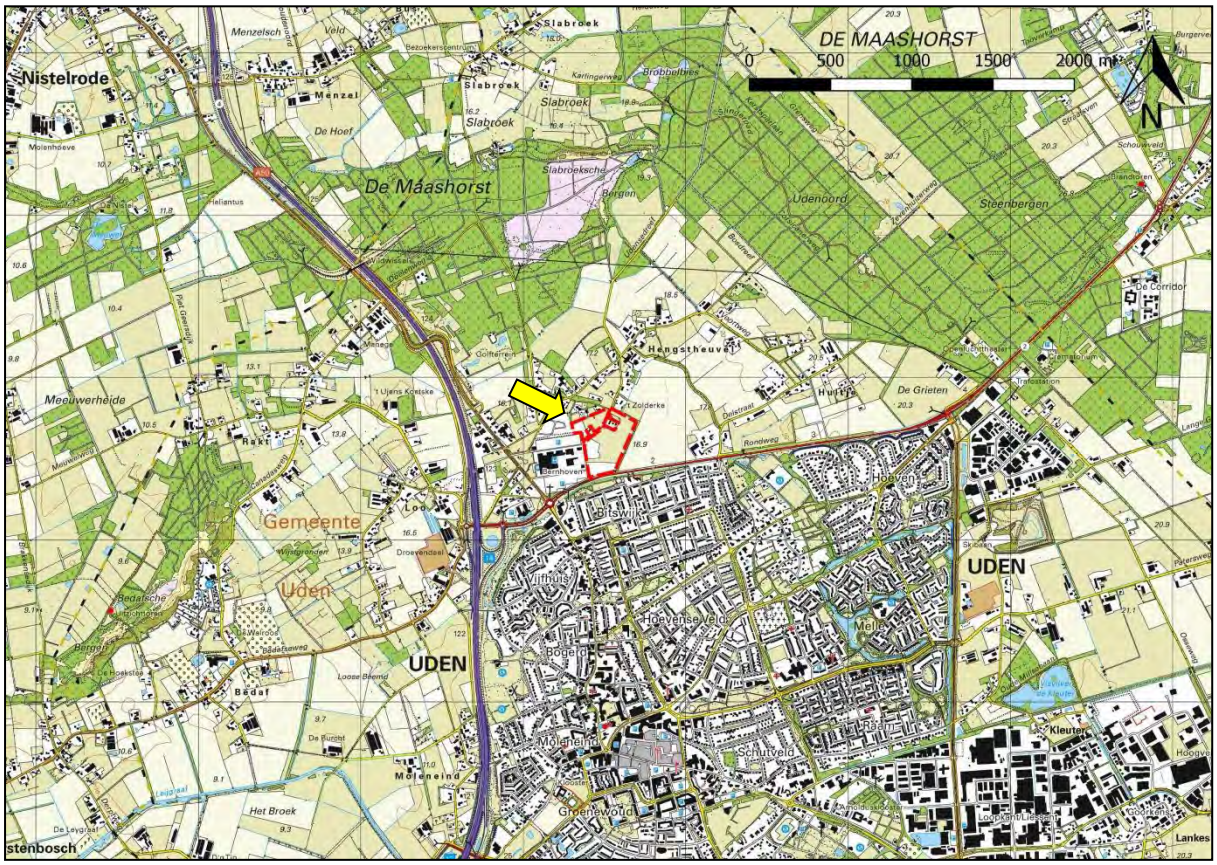
De projectnaam is: **Park Maashorst: Kamer 2, 3 en 4**
Naam initiatiefnemer: **Gemeente Uden**
Adres: **Markt 145**
Postcode en plaats: **5401 EJ Uden**

1.2 Deskundige begeleiding

De deskundige die betrokken is bij het project is de ecoloog van Econsultancy; ir. D. Sanders. Zij is contactpersoon voor vragen over het project met betrekking tot de uitgevoerde ecologische onderzoeken. De ecologen van Econsultancy hebben meerdere jaren ervaring met risicoadvisering en veldonderzoek naar alle relevante beschermde soortgroepen. De medewerkers van Econsultancy zijn actief bij diverse organisaties en belangen behartigers zoals Netwerk Groene Bureaus, SOVON, RAVON, VZZ, IVN, Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN), Zoogdierenwerkgroep en van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg. Het activiteitenplan is opgesteld in samenwerking met Stichting Das en Boom, alwaar onze contactpersoon voor dit project de heer M. Moonen is.

1.2 Locatiegegevens en huidige situatie

De planlocatie (± 9 hectare) ligt aan de Erphoevenweg (ong.), circa 2 kilometer ten noorden van de kern van Uden. Volgens de topografische kaart van Nederland zijn de coördinaten van het midden van de planlocatie X = 170.502, Y = 409.613.

Figuur 1. Topografische ligging van de planlocatie.

De planlocatie omvat drie deelgebieden van Park Maashorst, namelijk Kamer 2, 3 en 4. De onderzoekslocatie betreft twee weilanden waar regelmatig schapen grazen, een stuk ruigte en de aangrenzende groenstructuren. Aan de noordzijde van de Erphoevenweg ligt Kamer 2 van het plangebied Park Maashorst. Aan de zuidzijde van de Erphoevenweg liggen Kamer 3 en 4 van het plan Park Maashorst. Tussen deze Kamers en Kamer 2 zijn twee vrijstaande woningen gelegen. Deze zullen behouden blijven en maken geen deel uit van de onderzoekslocatie. Ten zuidwesten van de onderzoekslocatie is het Bernhoven ziekenhuis gelegen. Ten westen van de onderzoekslocatie is de nieuwbouw van 'Kamer 1' in ontwikkeling. Ten noorden en oosten van de onderzoekslocatie begint het buitengebied van de gemeente Uden.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 8 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens de veldbezoeken.

Figuur 2. Luchtfoto van de planlocatie en de directe omgeving.

Figuur 3. Onderzoekslocatie gezien vanaf de oostzijde.

Figuur 4. Ruigte op het westelijke deel van de onderzoekslocatie.

Figuur 5. Ingang dassenverblijf.

Figuur 6. Ruigte op de zuidelijke helft van de onderzoekslocatie met grote bomen.

Figuur 7. Schapenweide op de noordelijke helft van de onderzoekslocatie.

Figuur 8. Ingang dassenverblijf op de onderzoekslocatie.

2 ACTIVITEITEN EN PLANNING

2.1 Activiteiten en eindbeeld locatie

De initiatiefnemer is voornemens de onderzoekslocatie bouwrijp op te leveren ten behoeve van de aanleg van nieuwbouwwoningen en de bijbehorende infrastructuur (zie figuur 9).

Figuur 9. Concept inrichtingsplan Park Maashorst.

2.2 Werkwijze en planning werkzaamheden

Ten behoeve van de nieuwbouw zullen enkele bomen gekapt gaan worden en zal er grondverzet plaatsvinden. Deze werkzaamheden worden waarschijnlijk begin 2020 gestart. Na het bouwrijp maken van de onderzoekslocatie zullen de infrastructuur en de woningen gefaseerd worden gebouwd.

2.3 Goedgekeurde gedragscodes

Voor voorgenomen ontwikkelingen zijn momenteel geen door het ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscodes van toepassing. Voor alle overige soorten is de zorgplicht van toepassing en wordt rekening houden met het broedseizoen van vogels.

3 VERANTWOORDING EFFECTENSTUDIE EN VERSPREIDINGSINFORMATIE

Uit voorgaand onderzoek (uitgevoerd door Ecologisch Adviesbureau Ettema) is gebleken dat er dassenburchten aanwezig zijn in de groenstructuur aan de oostkant van de onderzoekslocatie. Deze dassen gebruiken de onderzoekslocatie mogelijk als foerageergebied. Dassen eten voornamelijk valfruit, noten, bosvruchten, mais, tarwe, paddenstoelen, slakken, regenwormen en (larven van) insecten.

Tevens is gebleken dat er enkele steenuilen in de omgeving van de onderzoekslocatie aanwezig zijn. Een van deze koppels heeft voorheen gebroed op een afstand van ongeveer 100 meter ten noorden van de onderzoekslocatie. Een deel van de onderzoekslocatie is geschikt als foerageergebied voor steenuilen.

Toevoeging Econsultancy

Steenuil
In de directe omgeving van de onderzoekslocatie zijn drie steenuilenkasten aanwezig aan de Erphoevenweg. Daarnaast heeft er in het verleden tot en met 2015 een broedpaar van de steenuil vrij gebroed aan de Erphoeveweg 3 te Uden. Volgens telgegevens van de uilenwerkgroep en vogelwacht Uden is hetzelfde broedpaar sinds 2016 gaan broeden aan de Voortweg 36 circa 800 meter van de planlocatie. Vanaf 2016 tot op heden (incl. broedseizoen 2019) zijn er geen broedgevallen van de steenuil meer aanwezig binnen de invloedsfeer van de voorgenomen plannen. Op basis van de gegevens van de Vogelwacht Uden (de heer J. Opdam, d.d. 7 juni 2019) kan dan ook uitgesloten worden dat de voorgenomen plannen een negatief effect hebben op een broedgeval van de steenuil. De vogelwacht is wel voornemens om de drie steenuilenkasten in de nabijheid van de planlocatie te behouden.

Marterachtigen
De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor de steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel. Steenmarters gebruiken grotendeels gebouwen en schuurtjes als verblijfplaats. Echter, kunnen in de zomerperiode tevens takkenrillen, takkenhopen, dichte struwelen, grote boomholtes en holen in bosschages van soorten als das en vos gebruikt worden als dagrustplaats en voorplantingsplaats. De overige soorten maken gebruik van oude holen van onder andere konijnen, mollen en muizen, maar ook houtwallen, steenhopen, holle bomen, ruimtes onder boomwortels, hooizolders en stallen. Desbetreffende soorten hebben binnen hun territorium verscheidene verblijfplaatsen. Bij verwijdering van het groen en bouwrijp maken van de onderzoekslocatie kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen van deze soorten mogelijk verstoord worden.

4 VERSPREIDING VAN BESCHERMDE SOORTEN OP DE LOCATIE

4.1 Onderzoeksmethodes

Om te bepalen of en hoe de steenmarter, hermelijn, bunzing, wezel en das gebruik maken van de onderzoekslocatie is een onderzoek uitgevoerd door een combinatie van cameravallen en jigglers met valeriaan te gebruiken. Zeventien weken lang hebben maximaal vijf camera's verspreid over de onderzoekslocatie gestaan.

4.2 Onderzoeksresultaten das

Verblijfplaatsen
Er zijn tijdens het cameravallenonderzoek minimaal twee individuen van de das waargenomen op Kamer 2 (figuur 10 en 11). Op een moment waren er twee dassen in hetzelfde beeldmateriaal waar te nemen, derhalve weten we met zekerheid dat het om minimaal twee individuen gaat die de onderzoekslocatie gebruiken. De waarnemingen van de das concentreren zich binnen vier opeenvolgende dagen van het onderzoek. Daarna is de das enkele weken later is nog één keer waargenomen op deze locatie. Tussen deze waarnemingen zaten 20 dagen.

Gezien de dassen af en toe meerdere dagen gebruik maken van het hol gaat het hier waarschijnlijk om een bijburcht. Er loopt een wissel dwars over Kamer 2 richting de Erphoevenweg. Aan de oostzijde van Kamer 3 bevindt zich in ieder geval een hoofdburcht van dassen. Daar zijn al minimaal 4 individuen waargenomen van de das. De dassen die in Kamer 2 zijn waargenomen komen hoogstwaarschijnlijk uit dezelfde familie als de dassen van Kamer 3.

Figuur 10. Camerabeeld van camera 1 met daarop een das (datum op camerabeeld klopt niet).

Figuur 11. Camerabeeld van camera 1 met daarop twee dassen (datum op camerabeeld klopt niet).

De weilanden van Kamer 2 en de bosschages aan de randen van Kamer 2 worden gedurende bepaalde perioden van het jaar waarschijnlijk gebruikt als foerageergebied van de das. Tijdens het cameravallenonderzoek zijn de dassen de eerste 6 weken niet op de onderzoekslocatie waargenomen. Er zijn tijdens deze periode ook geen recente sporen waargenomen van de das. Er is wel een oude wissel (looppad) aanwezig op de weilanden van de onderzoekslocatie. In Kamers 3 en 4 en in de omgeving van de Kamer 2 is meer geschikt foerageergebied aanwezig voor de das. Periodiek kan het zijn dat daar meer/gemakkelijker voedsel is te vinden als op Kamer 2.

Op en grenzend aan Kamer 3 en 4 zijn meerdere ingangen van dassenpijpen aanwezig. Net ten oosten van Kamer 3 is in de bosschage een hoofdburcht met tenminste 8 ingangen aanwezig (figuur 16). Bij deze hoofdburcht zijn tijdens het cameravallenonderzoek minimaal vier individuen van de das

waargenomen op de onderzoekslocatie. Op meerdere momenten waren er twee, drie of vier dassen in hetzelfde beeldmateriaal waar te nemen, derhalve weten we met zekerheid dat het om minimaal vier individuen gaat die de onderzoekslocatie gebruiken (zie figuur 12 tot en met 15). De dassen zijn waargenomen terwijl zij de ingangen in- en uitkomen, wanneer zij aan het spelen zijn en wanneer zij langs lopen. Tevens is er meerdere keren een das waargenomen die zich met nestmateriaal richting de hoofdburcht bewoog. De waarnemingen van de dassen zijn verspreid over het gehele onderzoek gedaan.

Figuur 12. Camerabeeld van camera 1 met daarop vier dassen.

Figuur 13. Camerabeeld van camera 2 met daarop een das met nestmateriaal.

Figuur 14. Camerabeeld van camera 2 met daarop drie dassen.

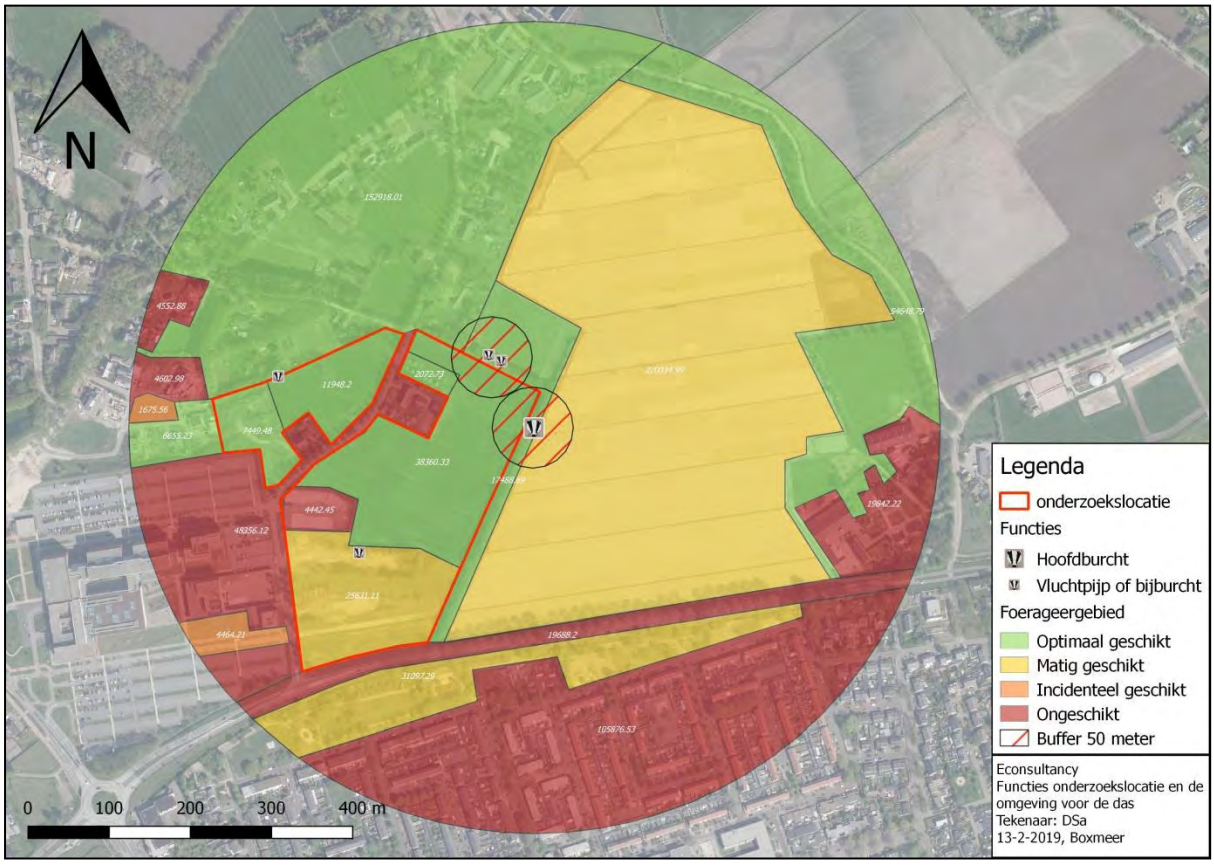

Figuur 15. Camerabeeld van camera 2 met daarop een das.

In de directe omgeving van de hoofdburcht is een das waargenomen die nieuw nestmateriaal aan het verplaatsen was richting de burcht. De burcht wordt dus zeer waarschijnlijk ook als kraamburcht gebruikt. Aan de noordkant van Kamer 3, in het verlengde van de bosschage waar de hoofdburcht zich in bevindt zijn ook twee pijpen aanwezig. Deze worden veelvuldig bezocht door de dassen, echter in een minder hoge frequentie als de hoofdburcht. De twee pijpen worden ook gebruikt als rust- en verblijfplaats en hebben een functie als bijburcht.

Bij de voorgenomen herinrichting van de projectlocatie zullen deze rust- en verblijfplaatsen (de hoofdburcht en bijburcht) zodanig verstoord worden dat deze mogelijk niet meer functioneel zijn. De burchten zelf kunnen blijven bestaan, maar binnen 50 meter zullen bouwwerkzaamheden plaatsvinden en in de gebruiksfase woningen bewoond worden. Derhalve is verstoring niet te voorkomen.

Op de onderzoekslocatie, in het midden van Kamer 4 bevindt zich ook een dassenpijp, het betreft hier een enkele pijp die incidenteel gebruikt wordt door een das. Gedurende de tien weken dat er een camera bij deze pijp heeft gehangen is de pijp minimaal 5 weken achtereen gesloten niet gebruikt door een das. Derhalve gaat het hier om een vluchtpijp die alleen gebruikt wordt bij de dreiging van gevaar. Bij de voorgenomen herinrichting van de projectlocatie zal deze rust- en verblijfplaats vernietigd worden.

Figuur 16. Functies voor de das van de onderzoekslocatie en de directe omgeving.

Functionele leefomgeving das

Een groot deel van de Kamers bestaat uit weiland dat begraasd wordt door schapen. Dit deel vormt optimaal foerageergebied van de das door de jaarrond aanwezigheid van insecten, regenwormen en slakken. Het zuidelijke deel van Kamer 4 is deels begroeit met grote bomen, onder andere zomereiken, zachte berk, linde, plataan en tamme kastanje. Verder is dit deel begroeit met ruigtestruweel en bloemrijkgrasland. Dit deel is matig geschikt als foerageergebied voor de das. De parkeerplaats aan de westzijde van de onderzoekslocatie is ongeschikt als foerageergebied van de das gezien deze geheel verhard is.

In tabel I zijn de oppervlaktes van het foerageergebied voor de das opgenomen en gespecificeerd naar geschiktheid van de percelen. De das heeft een preferent foerageergebied van 500 meter vanuit de hoofdburcht. Voor de hoofdburcht net naast de projectlocatie is binnen een straal van 500 meter 29,15 hectare optimaal geschikt foerageergebied (waarvan circa 9,53 ha aan grasland), 5,4 hectare daarvan bevindt zich op de projectlocatie. Als gevolg van de plannen verdwijnt dan ook meer dan de helft van het aanbod aan grasland (meest optimale habitat van de das) binnen 500 meter van de burchtlocatie. Van het preferente leefgebied is daarnaast 27,7 hectare matig geschikt foerageergebied (voornamelijk akkers), waarvan 2,6 hectare zich binnen de projectlocatie bevindt in de vorm van ruigtes. Binnen het preferente gebied is tevens 0,6 hectare aan incidenteel geschikt foerageergebied aanwezig. Door aanwezigheid van bebouwing en verhardingen is binnen 500 meter van de burchtlocatie 20,7 hectare ongeschikt als foerageergebied voor de das. Binnen de projectlocatie betreft het 0,4 hectare ongeschikt habitat voor de das. Het foerageergebied van de das binnen de projectlocatie zal door de voorgenomen plannen vernietigd worden. Derhalve is overtreding van de Wet natuurbescherming niet te voorkomen.

Tabel I. Oppervlaktes foerageergebied das.

		Preferent gebied 500 m	Foerageergebied projectlocatie	Aandeel projectlocatie van preferent gebied
1	Optimaal geschikt	29,15 ha	5,40 ha	19%
2	Matig geschikt	27,7 ha	2,60 ha	9%
3	Incidenteel geschikt	0,6 ha	-	-
4	Ongeschikt	20,7 ha	0,4 ha	2%

4.3 Onderzoeksresultaten bunzing

De bunzing is in totaal acht keer waargenomen op de camera beelden (figuur 17 en 18). Hierbij was één individu waar te nemen. De waarnemingen zijn gedaan in de buurt van de hoofdburcht van de das en bij een bijburcht van de das. Eenmaal heeft de bunzing zich gedurende de dag opgehouden in een dassenpijp. Dit betreft een pijp net buiten de projectlocatie van de voorgenomen herinrichtingen. Tijdens het onderzoek zijn geen jonge bunzingen waargenomen. Tevens zijn er geen plekken aangetroffen op de onderzoekslocatie waar veel sporen van de bunzing aanwezig waren. De onderzoekslocatie vormt op basis van het onderzoek geen voortplantingsplaats van de bunzing. Bij de voorgenomen herinrichting worden enkel (potentiële) dagrustplaatsen en daarmee vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing verstoord.

De bunzing heeft een territorium tussen de 10 hectare en de duizenden hectare (bron: provincie Noord-Brabant, 2017). Aangezien er in de directe omgeving van de projectlocatie veel groen gehandhaafd zal blijven en ook nog groene elementen aangelegd zullen worden, zal de voorgenomen ontwikkeling niet leiden tot een significante afname in foerageergebied van de bunzing. Het wordt voorgesteld om bij de groeninrichting van de voorgenomen plannen extra aandacht te besteden aan vruchtdragende aanplant in de vorm van struiken en bomen. Doordat de verblijfplaatsen zelf behouden blijven en extra foerageermogelijkheden worden getroffen bij de herinrichting zal er geen essentieel deel van het leefgebied verloren gaan.

Figuur 17. Camerabeeld van camera 3 met de bunzing op de foto bij de bijburcht van de das aan de rand van Kamer 2.

Figuur 18. Camerabeeld van camera das 2 met de bunzing op de foto.

5 SOORTEN EN VERBODSBEPALINGEN

5.1 Das

De das is beschermd onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming, door de voorgenomen ontwikkelingen wordt mogelijk artikel 3.10 lid 1b (het is verboden vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen of vernielen) overtreden. Voor de das geldt dat bij werkzaamheden en herinrichting van Kamer 3 en 4 verstoring en (mogelijk) vernietiging optreedt van de aanwezige hoofdburcht, bijburcht en/of vluchtpijp van de das op en net naast de projectlocatie. Er treedt verstoring op van de burchten in de houtsingel net naast het plangebied en vernietiging van de vluchtpijpen in het plangebied. Het verstoren van een dassenburcht wordt in de Wet natuurbescherming niet gezien als een overtreding maar wel als hierdoor de functionaliteit van de burcht in het geding komt. De in artikel 3.10 genoemde verboden op vernielen en beschadigen van voortplantings- en rustplaatsen moeten worden opgevat als een waarborg dat de ecologische functionaliteit van deze plaatsen gegarandeerd wordt. Ook alle noodzakelijke onderdelen in het leefgebied, die voor de ecologische functionaliteit noodzakelijk zijn, vallen onder de beschermende bepalingen van art 3.10. Er dienen maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de das te garanderen. Het oppervlakte optimaal foerageergebied dat verloren gaat op de projectlocatie is 5,4 hectare, dat moet met 120% worden gecompenseerd (Kennisdocument Das, Bij12), wat neerkomt op 6,48 hectare. Het oppervlakte matig geschikt foerageergebied dat verloren gaat op de projectlocatie is 2,6 hectare. Matig geschikt foerageergebied dient voor 50% gecompenseerd worden wat neerkomt op 1,3 hectare. In totaal dient er dus 7,78 hectare aan optimaal leefgebied gecompenseerd te worden.

5.2 Bunzing

Voor de bunzing geldt dat er bij de voorgenomen werkzaamheden en herinrichting van Kamer 3 en 4 mogelijk een dagrustplaats en daarmee een vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing wordt verstoord. De bunzing is beschermd onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming, door de voorgenomen ontwikkelingen wordt mogelijk artikel 3.10 lid 1b (het is verboden vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen of vernielen) overtreden. De dassenpijpen waarvan de bunzing gebruik maakt zullen behouden blijven, echter kan tijdens en na de herinrichting dermate hoge verstoring optreden dat de functionaliteit van de verblijfplaats deels verloren gaat. De onderzoekslocatie vormt op basis van het onderzoek geen voortplantingsplaats van de bunzing. Er dienen maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing te garanderen.

6 DOEL EN BELANG VAN DE ACTIVITEITEN

Gemeente Uden: In mei 2017 heeft de Provincie Noord-Brabant de bevolkings- en woningbehoefte-prognose geactualiseerd. Op grond van deze prognose dient de gemeente Uden in de periode tot 2030 netto (dus rekening houdend met sloop) tussen de 1.865 woningen en 2.360 woningen aan de woningvoorraad toevoegen. Deze Brabantse prognose geldt als belangrijk richtinggevend (kwantitatief) kader, waarlangs de regionale en gemeentelijke woningbouwontwikkelingen worden gemonitord. Op 9 juli 2015 heeft de gemeenteraad van Uden het Woningbouwprogramma, Actualisatie 2015-2019 vastgesteld. Uitgangspunt van het woningbouwprogramma is dat deze past binnen de provinciale prognose. Onderhavige locatie is opgenomen in het woningbouwprogramma en past daarmee kwantitatief. Op voorliggende plek realiseren we een specifiek woonmilieu, waarbij er sprake is van een geleidelijke overgang van een stedelijk- naar meer landelijk karakter. Daarmee voorzien we kwalitatieve woonbehoefte.

Op dit moment is er vraag naar woningen en bouwkavels in Uden. In 2009 is het bestemmingsplan Uden-Noord I vastgesteld (hierna Moederplan). In dit Moederplan is voor de kamers 1, 2, 3 en 4 van Park Maashorst alleen een globaal uit te werken bestemming bepaald, voornamelijk woningbouw. Ten tijde van dit Moederplan waren de das en bunzing niet aanwezig in het plangebied. Compensatie van leefgebied aansluitend aan het plangebied is niet wenselijk. Buiten de noodzakelijk aan te kopen gronden, vormt de aanwezige landbouw en woningbouw in de directe omgeving geen optimaal leefgebied voor de das en bunzing. Ook vormt De Maashorst door de aanwezigheid voor soortgenoten, niet voor een goed leefgebied. Deze argumenten vormden voor de gemeente aanleiding om elders in Uden te zoeken naar compensatie.

6.1 Das

De das valt onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Dat houdt in dat ontheffing enkel aangevraagd kan worden op basis van een belang genoemd in de Wet natuurbescherming. Ontheffing wordt aangevraagd op basis van artikel 3.10., lid 2, sub a van de Wet natuurbescherming. Hierbinnen wordt ontheffing aangevraagd op basis van het belang van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

6.2 Bunzing

De bunzing valt onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Dat houdt in dat ontheffing enkel aangevraagd kan worden op basis van een belang genoemd in de Wet natuurbescherming. Ontheffing wordt aangevraagd op basis van artikel 3.10., lid 2, sub a van de Wet natuurbescherming. Hierbinnen wordt ontheffing aangevraagd op basis van het belang van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

7 ALTERNATIEVEN

7.1 Alternatieve locatie

Het project is locatiespecifiek in verband met de eigendomsrechten van de percelen en de noodzaak tot uitbereiding van het woningbestand binnen de Gemeente Uden. Wanneer een andere locatie zou worden gezocht voor woningbouw in de Gemeente Uden is de kans groot dat daar ook beschermde soorten als de steenuil, das, marterachtigen en/of andere soorten aan de orde zouden zijn. De dichtheid aan dassen rondom Uden is zeer hoog.

7.2 Alternatieve inrichting en werkwijze

De middelen die aangewend moeten worden om de dassen te kunnen handhaven op de huidige locatie zijn niet te verantwoorden als uitgaven van gemeenschapsgeld. Dit geldt niet alleen voor het geld wat uitgegeven zou moeten worden aan grondverwerving om de das passief te verplaatsen naar een locatie die net buiten de invloedsfeer van de voorgenomen plannen, maar ook de reducering van opbrengsten wanneer de plannen aanpassing zouden vereisen om de dassen op de huidige locatie te laten blijven zitten.

7.3 Alternatieve planning

Bij de uitvoering van de werkzaamheden wordt rekening gehouden met de kwetsbare periode van de bunzing en das. De mitigerende maatregelen voor de bunzing zullen effectief zijn voordat het essentiele leefgebied van deze soorten aangetast wordt. De verplaatsing van de das zal plaatsvinden in de minst kwetsbare periode. De minst kwetsbare periode van de das is juli tot en met november. Pas na verplaatsing van de das zullen de werkzaamheden starten.

8 TE TREFFEN MAATREGELEN

Bij de voorgenomen ingreep wordt een burchtlocatie van de das en een rustplaats van de bunzing weggenomen en/of verstoord. In dit hoofdstuk zijn de maatregelen opgenomen om negatieve effecten te voorkomen bij de voorgenomen ontwikkeling en de functionaliteit van de nestlocatie te garanderen.

De te nemen maatregelen zijn in te delen in de volgende vijf stappen:

a. mitigatie leefgebied bunzing realiseren;
b. leefgebied das inrichten in compensatiegebied;
c. dassen vangen en verplaatsen.

8.1 Das

8.1.1 Inrichting leefgebied en verblijfplaatsen

Het voornemen is om de dassen te verplaatsen naar het buitengebied aan de zuidwestkant van de gemeente Uden. Hier zal een kunstburcht moeten worden aangelegd en zal leefgebied moeten worden verbeterd. Er dient zo snel mogelijk gestart te worden met de aanleg van een dassenburcht in het zuidelijke deel van het natuurgebied aan de Munterweg te Uden. Deze zal gerealiseerd worden naar ontwerp van Stichting Das & Boom evenals de uitzetren. Dit deel van het natuurgebied is ontoegankelijk voor wandelaars en dus relatief rustig. Tevens kan de Leijgraaf als barrière dienen tussen de reeds aanwezige dassenfamilie bij het autokerkhof en de uit te zetten dassenfamilie. In het najaar van 2019 zullen de dassen op hun huidige locatie worden gevangen door Stichting Das & Boom. Zodra een das is gevangen wordt deze naar een opvanglocatie gebracht waar hun gezondheid zal worden onderzocht en waar ze kunnen aansterken. Wanneer de nieuwe burcht en ren functioneel zijn zullen de dassen worden uitgezet in de ren.

In het najaar van 2019 zal ook gestart worden met de realisatie van de groenstructuren om het leefgebied van de dassen te verbeteren. Het recent aangelegde natuurgebied is aangelegd als natte natuur en er zijn verschralingsmaatregelen genomen. Dit is geen ideaal leefgebied voor de das. Op ongeveer 600 meter afstand van de nieuwe uitzetlocatie is al een dassenburcht aanwezig. Om zowel deze reeds aanwezige dassenfamilie als de te verplaatsen dassenfamilie in het gebied functioneel te kunnen huisvesten dient het gebied rondom de uitzetlocatie en de reeds aanwezige burcht te worden geoptimaliseerd. Optimaal leefgebied van de das is een kleinschalig landschap met beweide graslanden, houtwallen en greppels. Ten zuiden van de A50 is weinig beweid grasland aanwezig. Het is dan ook van belang dat rondom de nieuwe dassenburcht en tussen De Corridor en de oude spoorlijn gestimuleerd zal worden om de akkers om te vormen naar beweid grasland (zie figuur 19). Dit proces wordt door de gemeente Uden in gang gezet op het moment van de ontheffingsaanvraag. Deze maatregelen zijn op relatief korte termijn noodzakelijk om botsing tussen de twee dassenterritoria te voorkomen (zie tevens rapport in bijlage Plan van aanpak verplaatsing dassen Park Maashorst Uden, Stichting Das en Boom 2019).

De maatregelen zullen getroffen worden op voornamelijk agrarische en particuliere gronden met behulp van de STIKA regeling. STIKA is een provinciale subsidieregeling waar gemeenten en waterschappen in bijdragen en waarmee particulieren landschapselementen kunnen aanleggen. Naast de groenstructuren die in de directe omgeving van de twee burchten gerealiseerd worden zal ook de realisatie van de natte Ecologische VerbindingsZone langs de Leijgraaf bijdragen aan de functionaliteit van het gebied voor dassen. Het Waterschap Aa en Maas en de Gemeente Uden hebben middelen gereserveerd voor de realisatie van alle natte Ecologische verbindingszones in de Gemeente Uden.

Het oppervlakte optimaal foerageergebied dat verloren gaat op de projectlocatie is 5,4 hectare, dat moet met 120% worden gecompenseerd (Kennisdocument Das, Bij12), wat neerkomt op 6,48 hectare. Het oppervlakte matig geschikt foerageergebied dat verloren gaat op de projectlocatie is 2,6 hectare. Matig geschikt foerageergebied dient voor 50% gecompenseerd worden wat neerkomt op 1,3 hectare. In totaal dient er dus 7,78 hectare aan optimaal leefgebied gecompenseerd te worden.

In totaal dient 7,78 ha aan leefgebied gecompenseerd te worden waarbij dit deels omvorming van akkerland naar begraasd weiland betreft en deels opwaardering van randzones door de aanleg van nieuwe groenstructuren. In figuur 19 is een ontwerpschets opgenomen van de ligging van de nog te realiseren groenstructuren. Het schetsontwerp betreft circa 11,7 kilometer aan groenstructuren die rondom de uitzetlocaties wordt gerealiseerd en 4,3 kilometer aan groenstructuren die verderop bij de realisatie van de natte EVZ er nog bij worden gerealiseerd. Uitgaande van een gemiddelde breedte van 0,75 meter is dit ruim voldoende om de benodigde 7,78 hectare leefgebied te compenseren. Daarnaast zorgt de aanleg van de dassenrasters ook voor een optimalisering van leefgebied.

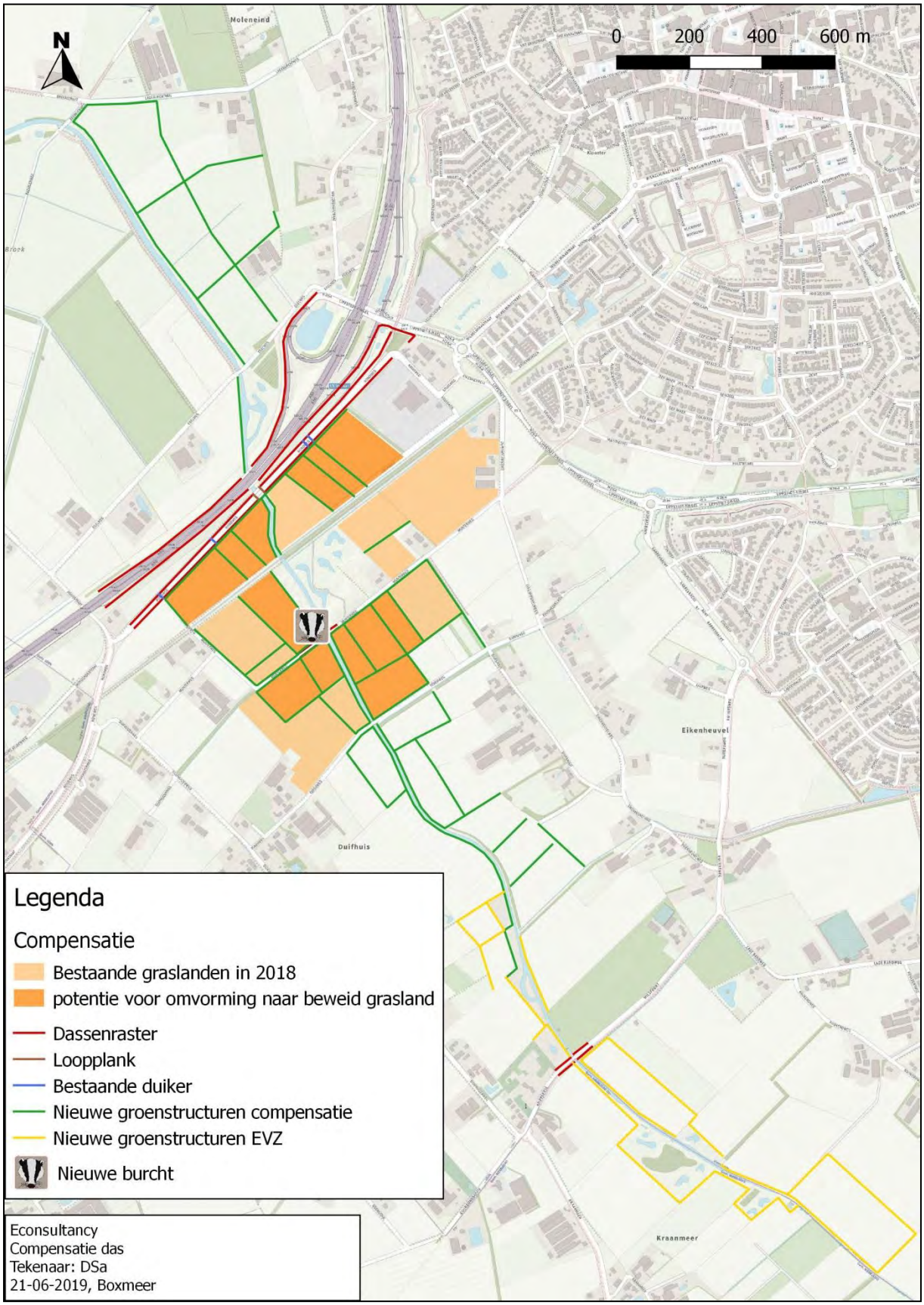
Ten noorden van de A50 is meer geschikt foerageergebied aanwezig voor de das. De reeds aanwezige dassenfamilie maakt gebruik van de duikers onder De Corridor om dit gebied te bereiken. Deze duikers dienen permanent passeerbaar te worden gemaakt voor de das. Tevens dienen maatregelen te worden genomen om verkeersslachtoffers onder de dassen te voorkomen. In figuur 19 is opgenomen waar dassenrasters worden geplaatst.

De groenstructuren zullen grotendeels uit struweelhagen en scheerhagen bestaan en een deel zal houtwallen betreffen. Deze dienen te bestaan uit autochtoon plantmateriaal (zie lijst soorten hieronder).

Autochtoon plantmateriaal:
Beuk - *Fagus Sylvatica*
Fruitbomen (hoogstam)
Hazelaar - *Corylus avellana*
Hondsroos - *Rosa canina*
Inlandse vogelkers - *Prunus padus*
Lijsterbes - *Sorbus aucuparia*
Meidoorn - *Crataegus monogyna*
Mispel - *Mespilus germanica*
Sleedoorn - *Prunus spinosa*
Wilde appel - *Malus sylvestris*
Wilde peer - *Pyrus pyraster*
Zoete kers - *Prunus avium*

Struweelhagen: in twee rijen, 4 stuks per meter in driehoeksverband. Rijen 0,5 meter uit elkaar.
Knip/scheerhagen: één rij, 4 stuks per meter.
Houtwal: 2 à 3 stuks per meter in driehoeksverband. Aantal rijen afhankelijk van breedte wal. Maximaal 10 zomereiken (*Querqus robur*).

De struweelhagen en houtwallen kunnen zich ontwikkelen tot robuuste uitgegroeide struiken die dan bes-dragend zijn. Om de struiken vitaal te houden moeten de struiken om de 6-8 jaar bij de grond afgezet worden (10 – 15 cm boven maaiveld) zodat de stronk opnieuw uitgroeit. Dit moet gefaseerd plaatsvinden zodat geen kaalslag plaatsvindt in het gebied.

Figuur 19. Ontwerpschets compensatie das met dassenrasters, loopplanken en nieuwe groenstructuren.

8.1.2 Zorgvuldig handelen en zorgplicht

Alle handelingen die direct contact met de dassen omvatten worden uitgevoerd door Stichting Das en Boom. Zij hebben jarenlange ervaring met het verzorgen, vangen en verplaatsen van dassen. Tevens zijn zij in het bezit van de juiste vergunningen/ontheffingen om deze beschermde diersoort te vangen, tijdelijk te huisvesten en te verzorgen.

8.1.3 Locatie maatregel

De maatregelen voor de das zullen worden gerealiseerd aan de zuidwestkant van de bebouwde kom van Uden. Rondom het natuurgebied aan de Munterweg en de watergang de Leijgraaf. In dit betreffende natuurgebied zal een kunstburcht voor de das worden aangelegd en zullen de dassen gedurende de gewenningsperiode in een ren blijven. Rondom de uitzetlocatie, voornamelijk langs de Leijgraaf en strekkende van de Lageburchtweg tot aan de Wilsfort en iets daaraan voorbij, worden de groenstructuren gerealiseerd om het leefgebied/foerageergebied van de dassen te verbeteren. Langs een deel van de A50, de Corridor, de Munterweg en de Wilsfort worden dassenrasters aangelegd om aanrijdingen van dassen te beperken. Daarnaast zal de gemeente op de percelen rondom de nieuwe burcht stimuleren om de agrarische bouwlanden om te vormen tot begraasde weides waardoor het voedselaanbod in de directe nabijheid van de nieuwe burcht wordt geoptimaliseerd.

8.1.4 Doel en effectiviteit maatregel

Door de nauwe betrokkenheid van Stichting Das en Boom en het volgen van hun aanbevelingen is de effectiviteit van de voorgestelde maatregelen te garanderen. Stichting Das en Boom heeft jarenlange ervaring met het succesvol verplaatsen van dassen. Met de voorgestelde maatregelen wordt voorkomen dat de lokale staat van instandhouding van de dassenpopulatie negatieve effecten ondervindt. Er worden zowel verblijfplaatsen als functioneel foerageergebied gerealiseerd.

8.1.5 Afhankelijk

De gemeente is voor de realisatie van een deel van de maatregelen en uitvoering niet afhankelijk van andere grondeigenaren. De nieuwe burcht is gelegen op grond van de gemeente evenals een deel van de aan te leggen groenstructuren. Voor de overige maatregelen is de gemeente echter wel afhankelijk van derden. Het Waterschap Aa en Maas heeft ook eigendommen in het gebied en heeft toegezegd medewerking te verlenen aan de te treffen maatregelen van de das. Zij zullen dit combineren met de realisatie opgave van de natte ecologische verbindingszone rondom de Leijgraaf. Door gebruik te maken van de STIKA subsidieregeling wil de gemeente daarnaast particulieren en agrariers motiveren groenstructuren aan te leggen om zo het leefgebied van de das te verbeteren. Mogelijk zal de gemeente enkele gronden moeten verwerven. De aanleg van de voorzieningen zal door een aannemer gebeuren. Een ter zake kundige op het gebied van de das zal betrokken blijven bij de werkzaamheden.

8.1.6 Uitvoering maatregel: monitoren

Doordat de uitgevoerde maatregelen reeds bewezen maatregelen zijn, is monitoring in principe niet noodzakelijk. Tijdens de gewenningsperiode zal Stichting Das en Boom de verzorging van de dassen op zich nemen. Tijdens de werkzaamheden zal gecheckt worden door een ter zake kundige of de maatregelen op de juiste wijze gerealiseerd worden als afgesproken is. Het is echter aan bevoegd gezag of, ondanks het toepassen van bewezen maatregelen, een monitoring noodzakelijk wordt geacht.

8.2 Bunzing

8.2.1 Inrichting leefgebied

Als gevolg van de voorgenomen ingreep gaan geen verblijfplaatsen van de bunzing verloren. De bosschage grenzend aan de planlocatie blijft immers duurzaam behouden. Echter, doordat de werkzaamheden binnen 50 meter van de verblijfplaatsen worden uitgevoerd kan tijdelijke verstoring als gevolg van de aanlegfase niet uitgesloten worden. Om de functionaliteit van het leefgebied van de bunzing te garanderen worden door de initiatiefnemer enkele takkenrillen en/of takkenhopen geplaatst om gedurende de werkzaamheden te allen tijde voldoende alternatieve verblijfplaatsen aan te bieden buiten de directe invloedsfeer van de werkzaamheden. Door het aanbieden van alternatieve rustplaatsen buiten de invloedsfeer van de planvorming en de fasering van de werkzaamheden kan een significant negatief effect op het leefgebied van de bunzing uitgesloten worden. De takkenrillen/takkenhopen worden in het najaar van 2019 gerealiseerd in de directe nabijheid van het plangebied maar buiten de directe invloedsfeer van de werkzaamheden. Indien maatregelen ter hoogte van de dassenburcht genomen worden zal dit pas na afvangen van de das gerealiseerd worden. Een te plaatsen takkenril dient circa 1,0 tot 1,5 meter hoog en 1,0 tot 1,5 meter breed te zijn, zie figuur 20 en 21.

Figuur 20. Voorbeeld van een takkenril.

Figuur 21. Voorbeeld van een takkenril.

De bunzingpopulatie ten zuidwesten van Uden kan overigens mee profiteren van de herinrichting die plaats gaat vinden ten behoeve van de dassenverplaatsing. Een bunzing is een soort die vaak in de nabijheid van waterlopen wordt aangetroffen. Door het plaatsen van groenstructuren naast de Leijgraaf wordt het leefgebied voor zowel de das als voor de bunzing aldaar verbeterd.

8.2.2 Zorgvuldig handelen en zorgplicht

Indien er onverhoopt een bunzing wordt aangetroffen tijdens de werkzaamheden dienen de werkzaamheden kortstondig stilgelegd te worden en dient allereerst contact opgenomen te worden met een ter zake kundige op het gebied van de bunzing. De bunzing dient de gelegenheid te krijgen om het werkterrein te verlaten alvorens de werkzaamheden gecontinueerd kunnen worden.

8.2.3 Locatie maatregel

De takkenrillen en/of takkenhopen zullen naar verwachting in de directe nabijheid van de Erphoeveweg worden gerealiseerd ten noorden van de planlocatie. De exacte locatie is op het moment nog niet bekend. Daarnaast worden ten zuidwesten van Uden diverse maatregelen genomen voor de das, waarvan tevens de bunzingpopulatie ten zuidwesten van Uden van mee kan profiteren.

8.2.4 Doel en effectiviteit maatregel

Met de voorgestelde maatregelen wordt verzekerd dat een eventuele tijdelijke verstoring van de bunzing geen negatief effect heeft op de functionaliteit van het leefgebied en/of dagrustplaatsen van de bunzing. Hierdoor kan een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de bunzing uitgesloten worden.

8.2.5 Afhankelijk

De gemeente is voor de realisatie van een deel van de maatregelen en uitvoering niet afhankelijk van andere grondeigenaren. De aanleg van de voorzieningen zal door een aannemer gebeuren. Een ter zake kundige op het gebied van de das zal betrokken blijven bij de werkzaamheden.

8.2.6 Uitvoering maatregel: monitoren

Doordat de uitgevoerde maatregelen reeds bewezen maatregelen zijn, is monitoring in principe niet noodzakelijk. Tijdens de werkzaamheden zal gecheckt worden door een ter zake kundige of de maatregelen op de juiste wijze gerealiseerd worden als afgesproken is.

9 EFFECTEN

9.1 Effect werkzaamheden: kwaliteit

Zonder het treffen van maatregelen zou de verstoring van de dassenburcht net buiten de planlocatie dermate hoog zijn dat deze burcht verlaten zou worden. De verblijfplaats zou niet meer functioneel zijn. Door de dassen te verplaatsen en het creëren van nieuw leefgebied word het functionele leefgebied van de dassen gecompenseerd.

Bij het uitvoeren van de onderzoeken is er ook rekening gehouden met andere ontwikkelingen in de directe omgeving. In de directe omgeving van het plangebied en de uitzetlocatie zijn geen ontwikkelingen bekend welke een versterkend negatief effect kunnen hebben op de dassen. Cumulatieve negatieve effecten op de desbetreffende soort zijn dan ook niet verwachten.

9.2 Effect werkzaamheden: kwantiteit

Zonder het treffen van maatregelen zou essentieel foerageergebied van de das verloren gaan. De verblijfplaats zou daardoor niet meer functioneel zijn. Door de dassen te verplaatsen en het creëren van nieuw leefgebied word het functionele leefgebied van de dassen gecompenseerd.

Bij het uitvoeren van de onderzoeken is er ook rekening gehouden met andere ontwikkelingen in de directe omgeving. In de directe omgeving van het plangebied en de uitzetlocatie zijn geen ontwikkelingen bekend welke een versterkend negatief effect kunnen hebben op de dassen. Cumulatieve negatieve effecten op de desbetreffende soort zijn dan ook niet verwachten.

9.3 Effect werkzaamheden: monitoren

De verplaatsing van de dassen zal worden uitgevoerd door Stichting Das en Boom. Zij zijn ter zake kundigen op het gebied van dassen. Bij onvoorziene situaties zullen zij paraat staan. Op deze wijze zullen eventuele effecten gemonitord worden.

10 STAAT VAN INSTANDHOUDING

10.1 Das

Het geschatte aantal dassen in Nederland ligt rond de 5.000- 6.000 individuen (Zoogdiervereniging, 2018). De landelijke staat van instandhouding wordt daarmee beoordeeld als 'relatief gunstig' (BIJ12, juli 2018). In de gemeente Uden en vooral ook in de Maashorst zijn grote dichtheden aan dassen aanwezig. Bijna alle geschikte leefgebieden zijn bezet. De provincie Noord-Brabant zet zich in om verkeersslachtoffers onder dassen in kaart te brengen en knelpunten op te lossen. Dit in overweging genomen zal de lokale staat van instandhouding ook als 'positief' kunnen worden beoordeeld.

Afbreuk gunstige staat van instandhouding?
Bij de voorgenomen verplaatsing van de dassenfamilie komt een burchtlocatie aan de noordoostzijde van Uden te vervallen. Behoud van de dassenfamilie aan de noordoostzijde van Uden wordt ecologisch als niet wenselijk gezien door verschillende factoren. De toekomstige bebouwing komt namelijk relatief dicht tegen de huidige burchtlocaties aan te liggen en gaat er een groot deel van het essentieel leefgebied verloren. Door compensatie van het te verliezen foerageergebied kan ten oosten van de burchten kan mogelijk weer in de loop van de komende jaren nieuw foerageergebied ontstaan, maar door het gebrek aan foerageergebied nabij de burchtlocaties in de tussenliggende jaren zal de dassenfamilie op zoek moeten gaan naar verder gelegen foerageergebieden met als gevolg dat de burcht uiteindelijk verlaten zal worden. Overigens geeft de gemeente aan dat het beoogde compensatiegebied ten oosten van de burchtlocaties niet verworven kan worden door gebrek aan medewerking van de eigenaar. Deze argumenten vormden voor alle betrokken partijen aanleiding om elders in Uden te zoeken naar mogelijkheden om compensatie voor de das plaats te laten vinden via actieve verplaatsing door Das & Boom.

Door de te treffen maatregelen zoals verwoord in hoofdstuk 8 van het activiteitenplan tezamen met de maatregelen beschreven in het plan van aanpak van Das & Boom (Moonen, d.d. juni 2019) kan gegarandeerd worden dat de lokale gunstige staat van instandhouding van de das niet verslechterd. De gehele dassenfamilie wordt namelijk verplaatst naar een nieuw geschikt leefgebied waar grootschalig optimalisering zal plaatsvinden om te voorkomen dat concurrentie tussen de nabijgelegen dassenfamilies ontstaat.

10.2 Bunzing

Het geschatte aantal individuen in 1994 lag tussen de 36.000 en 126.000 individuen. Er zijn onvoldoende gegevens voor een actuele schatting. Doordat de bunzing echter tegenwoordig op veel plaatsen niet meer is waargenomen, waar dit in 1994 wel het geval was, wordt de huidige situatie als 'ongunstig – slecht' beoordeeld (bron: Arcadis, 2018).

Afbreuk gunstige staat van instandhouding?
Als gevolg van de voorgenomen ingreep gaan geen verblijfplaatsen van de bunzing verloren. De bosschage grenzend aan de planlocatie blijft immers duurzaam behouden. Echter, doordat de werkzaamheden binnen 50 meter van de verblijfplaatsen worden uitgevoerd kan tijdelijke verstoring als gevolg van de aanlegfase niet uitgesloten worden. Om de functionaliteit van het leefgebied van de bunzing te garanderen worden door de initiatiefnemer tevens enkele takkenrillen geplaatst om gedurende de werkzaamheden te allen tijde voldoende alternatieve verblijfplaatsen aan te bieden. Mede doordat de bunzing geen voortplantingsplaats binnen de invloedsfeer van de planlocatie heeft en dat dergelijke maatregelen getroffen worden, wordt de functionaliteit van het leefgebied van de bunzing gegarandeerd worden. Hierdoor wordt een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding voorkomen.

10.3 Zorgvuldig handelen

Aan het zorgvuldig handelen en de zorgplicht wordt voldaan door tijdens de werkzaamheden tevens rekening te houden met het broedseizoen van algemene broedvogels, die te verwachten zijn in het aanwezige groen (broedseizoen globaal maart-half augustus). Daarnaast wordt tevens rekening gehouden met algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën.

Econsultancy
Boxmeer, 21 juni 2019

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Bouwens S. (2017). Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J. Thissen, K. Canters, & J. Buys 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren - Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Goutbeek, A.B. (2018) De staat van instandhouding; Factsheets voor 25 soorten in Gelderland. Arcadis, 16 mei 2018.

Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Moonen, M. (2019) Plan van Aanpak verplaatsing dassen Park Maashorst Uden. Stichting Das & Boom, Beek-Ubbergen. Juni 2019.

Nationale Database Flora en Fauna (NDFF), uitvoerportaal; https://ndff-ecogrid.nl, zoekgebied Gemeente Uden, periode 2009-2019

Algemene websites

www.verspreidingsatlas.nl/ (verspreidingsgegevens NDFF)
www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/ (kennisdocument steenuil en das)
www.brabant.nl (NNN en beschermde gebieden in Noord-Brabant)
www.dassenwerkgroepbrabant.nl (gegevens das in Noord-Brabant)

BIJLAGE 1: PLAN VAN AANPAK VERPLAATSING DASSEN PARK MAASHORST UDEN
Uitgevoerd door Stichting Das en Boom, juni 2019.

Bijlage 4

Beplantingsplan Park Maashorst

Gemeente Uden
Project verplaatsing dassen Munterweg e.o.

BEPLANTINGSPLAN

J.C. Oorschot MSc - Versie 11-10-2019

A. INLEIDING

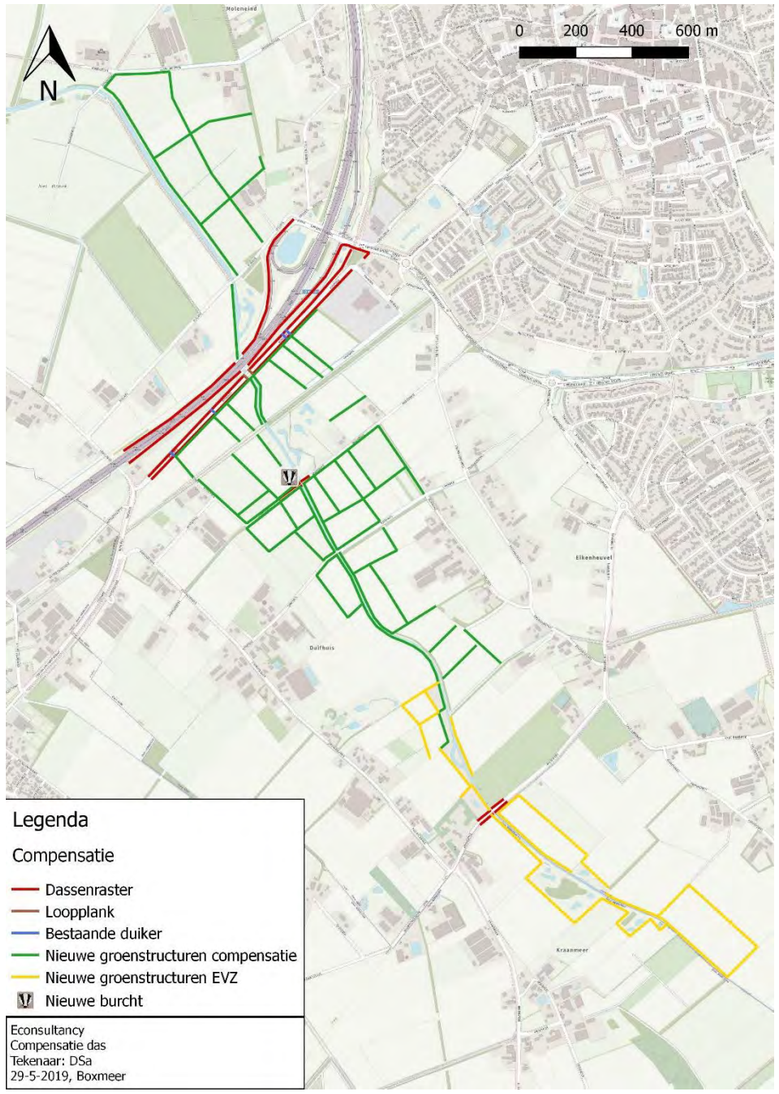
De gemeente Uden is voornemens om op de agrarische percelen nabij de Erphoevenweg woningbouw te realiseren (Park Maashorst). Tegen het plangebied aan bevindt zich in een houtsingel een bewoonde dassenburcht met een aantal bijburchten[1]. Das & Boom onderzocht de beoogde uitzetlocatie aan de Munterweg in het zuidelijke buitengebied van Uden (rondom Munterweg; tussen de buurtschappen Eikenheuvel, Duifhuis en Kraanmeer) en gaf inrichtingsvoorstellen voor het inpassen van de te bouwen kunstburcht met landschapselementen. Econsultancy[2] werkte dit uit. Naast de groenstructuren die in de directe omgeving van de twee burchten gerealiseerd worden (ontwerp Econsultancy i.s.m. Das & Boom en de gemeente Uden) zal ook de realisatie van de natte Ecologische VerbindingsZone (EVZ) langs de Leijgraaf bijdragen aan de functionaliteit van het gebied voor dassen.

Aan Borgman Beheer Advies werd vervolgens gevraagd, de voorstellen van Das & Boom en Econsultancy, aangevuld met de veldkennis van de gemeente Uden, uit te werken tot een concreet, uitvoeringsgereed beplantingsplan.

De groeiplaats van het uitzetgebied bestaat uit beekeerdgronden en een klein deel hoge zwarte enkeerdgrond (ZO-deel) (zie de bodemkaart in de bijlage). Econsultancy heeft in haar inrichtingsvoorstellen op de groeiplaats passende, toe te passen boom- en struiksoorten aangegeven. Das & Boom en Econsultancy kwamen met inrichtingsvoorstellen voor knip- en scheerhagen en houtwallen; zie de kaart hiernaast van het totale plangebied. Het betreft een samenspel van compensatie-aanplant en aanplant in het kader van realisatie van de EVZ.

Een veldronde vanuit het groenbeleid van de gemeente Uden vervolmaakte de inrichtingseisen om de inrichtingsschets van Econsultancy te kunnen omzetten in een beplantingsplan dat uitvoeringsgereed is en voldoet aan de eisen van de Omgevingsdienst, ter compensatie van het wegnemen en verhuizen van de dassenpopulatie vanuit de Erphoevenweg naar de Munterweg.

De realisatie van het beplantingsplan is deels afhankelijk van de deelname van particuliere terreineigenaren (agrariërs en anderen), die op eigen terrein de gewenste elementen kunnen laten aanleggen. Hiertoe is het Stimuleringskader Groen blauwe diensten (STIKA-regeling) beschikbaar. STIKA is een provinciale subsidieregeling waar gemeenten en water-schappen in bijdragen en waarmee particulieren landschapselementen kunnen aanleggen. Het tevens ondersteunen van het beheer achten wij van groot belang en dient te worden georganiseerd.
Voor de realisatie van de EVZ-delen (aankoop en inrichting) hebben het Waterschap Aa en Maas en de gemeente Uden middelen gereserveerd ter realisatie.
Bij de praktische realisatie (verwerving vrijwillige deelnemers, aankoop gronden EVZ en verdere uitvoering) is met name de natuurorganisatie Stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden ondersteunend. Zij hebben een groot draagvlak onder de terreineigenaren in het buitengebied van Uden. Daarnaast zijn al afspraken gemaakt dat de Veldcoördinator Horst en Raam. Namens de gemeente Uden gaat deze particulieren benaderen ter uitvoering van maatregelen m.b.v. STIKA. In samenspraak met Waterschap Aa en Maas zijn al initiatieven opgestart om te komen tot aankoop van gronden t.b.v. realisatie EVZ.

[1] Stichting Das & Boom (2019): Uitzetlocatie dassen Munterweg Uden. Een onderzoek naar de haalbaarheid van deze mogelijke uitzetlocatie voor de dassen uit het plangebied Park Maashorst Uden.
[2] D. Sanders en B.H.H. Verdijck (2019): Activiteitenplan Park Maashorst Erphoevenweg (ong.) te Uden. Econsultancy, Boxmeer.

Voorgaande heeft tevens zijn invloed op de planning van de realisatie. Terreinen die al in eigendom zijn of te koop staan kunnen snel worden ingericht. Het werven van deelnemers voor het inbrengen van eigen terrein of de aankoop van overige gronden zal meer tijd kosten. Hierbij zullen zich bovengenoemden inspannen om e.e.a. zo snel mogelijk gerealiseerd te krijgen. Technisch is het haalbaar om op de terreinen die al in eigendom zijn of snel aangekocht worden de aanplant nog in 2019 te realiseren, mits de voorbereiding en aanleg projectmatig worden aangepakt en het te bestellen plantmateriaal per omgaande wordt gereserveerd.

B. AANPLANT: GEWENSTE SOORTEN

Econsultancy geeft in haar rapport het toepassen van de volgende inheemse boom- en struiksoorten aan, aangevuld met enkele soorten, passend op de groeiplaats:

Beuk* - *Fagus sylvatica*
Fruitbomen** (hoogstam oude rassen)
Grauwe wilg – *Salix cinerea*
Haagbeuk – *Carpinus betulus*
Hazelaar - *Corylus avellana*
Hondsroos - *Rosa canina*
Inlandse vogelkers - *Prunus padus*
Lijsterbes - *Sorbus aucuparia*
Mispel ** - *Mespilus germanica*
Sleedoorn - *Prunus spinosa*
Veldesdoorn – *Acer campestre*
Wegedoorn – *Rhamnus cathartica*
Wilde appel - *Malus sylvestris*
Wilde peer - *Pyrus pyraster*
Zachte berk* – *Betula pubescens* (beperkt in agrarisch gebied)
Zoete kers* ** - *Prunus avium*
Zomereik* – *Quercus robur*
Zomerlinde* – *Tilia platyphyllos*
Zwarte els* – *Alnus glutinosa* (beperkt in agrarisch gebied)

De met * gemarkeerde soorten (boomvormers) kunnen als overstaander in een houtwal fungeren.
De met ** gemarkeerde soorten (boomvormers) kunnen in struweelhagen en bosranden fungeren als fruitdragers, met grote biodiversiteitswaarde.

De soort eenstijlige meidoorn wordt *niet* aangeplant vanwege de bedreiging van perenvuur voor de omliggende fruitkwekers. Zwarte els en zachte berk worden beperkt aangeplant, aangezien daar al veel exemplaren in het gebied van aanwezig zijn.

Het is van belang, autochtoon plantmateriaal toe te passen. Ter uitvoering dient hiertoe tijdig een reservering bij een gecertificeerde kweker geplaatst te worden, aangezien dit materiaal slechts beperkt voorhanden is.

T.a.v. plantafstanden wordt aangehouden:

Struweelhagen (breedte 1 meter): in twee rijen, 4 stuks per meter in wild plantverband. Rijen ca. 0,5 meter uit elkaar.
Knip/scheerhagen (breedte 1 meter): één rij, 4 stuks per meter.
Houtwal en bosje: 2 à 3 stuks per meter in wild plantverband. Aantal rijen afhankelijk van breedte wal. Elke 20-25 m een overstaander. In houtwal en bosje worden enkel schaduwminnende soorten binnenin geplant, en lichtminnende soorten aan de randen.
T.a.v. aanplant langs de Leijgraaf: Langs het water komt eerst een schouwpad 3,5m breed, dan het te planten element.

Boomvormers worden ingekocht als veer (sortiment 150-175); struikvormers als bosplantsoen (sort. 60-80). Met dit relatief kleine sortiment is de slagingskans (ook bij de aanhoudende droge perioden van de afgelopen jaren) groter dan wanneer groot plantsoen wordt gezet. Desondanks blijft water geven van belang in een droge tijd na planten.

C. BEPLANTINGSPLAN

De nummers op de kaart en deelkaarten (bijlage) verwijzen naar de tabel (bijlage). Per element worden plantlijsten aangeleverd (soort, sortiment, aantal) (ter uitwerking medio oktober 2019).

De volgende indeling van soorten per type te planten element wordt toegepast:

<u>Knip- en scheerheg – sortiment: bosplantsoen 60-80:</u>
Beuk - *Fagus sylvatica*
Haagbeuk – *Carpinus betulus*
Hondsroos - *Rosa canina*
Sleedoorn - *Prunus spinosa*
Veldesdoorn – *Acer campestre*
Wegedoorn – *Rhamnus cathartica*

<u>Struweelhaag – struikvormers sortiment: bosplantsoen 60-80:</u>
Grauwe wilg – *Salix cinerea*
Hazelaar - *Corylus avellana*
Hondsroos - *Rosa canina*
Lijsterbes - *Sorbus aucuparia*
Mispel - *Mespilus germanica*
Sleedoorn - *Prunus spinosa*
Veldesdoorn – *Acer campestre*
Wegedoorn – *Rhamnus cathartica*

<u>Struweelhaag – boomvormers sortiment: veer 150-175:</u>
Fruitbomen (hoogstam oude rassen)
Inlandse vogelkers - *Prunus padus*
Wilde appel - *Malus sylvestris*
Wilde peer - *Pyrus pyraster*
Zwarte els – *Alnus glutinosa* (beperkt in agrarisch gebied)

<u>Houtwal (en bosje aan de randen) - struikvormers sortiment: bosplantsoen 60-80:</u>
Grauwe wilg – *Salix cinerea*
Hazelaar - *Corylus avellana*
Hondsroos - *Rosa canina*
Lijsterbes - *Sorbus aucuparia*
Mispel - *Mespilus germanica*
Sleedoorn - *Prunus spinosa*
Veldesdoorn – *Acer campestre*
Wegedoorn – *Rhamnus cathartica*

<u>Houtwal en bosje – boomvormers sortiment: veer 150-175:</u>
Beuk - *Fagus sylvatica*
Fruitbomen (hoogstam oude rassen)
Inlandse vogelkers - *Prunus padus*
Sleedoorn - *Prunus spinosa*
Wilde appel - *Malus sylvestris*
Wilde peer - *Pyrus pyraster*
Zachte berk – *Betula pubescens*

Zoete kers - *Prunus avium*
Zomereik – *Quercus robur*
Zomerlinde – *Tilia platyphyllos*
Zwarte els – *Alnus glutinosa*

<u>Kunst-dassenburcht Munterweg:</u>
Als “ringbosje”, rondom op de teen van de burcht en enkele groepjes boom- en struikvormers middenop. Als referentiebeeld voor de aanplant op de dassenburcht gaf de gemeente Uden aan (foto):

BIJLAGEN

Maashorst, Uden

Overzichtskaart

Beplantingsplan

Kaartcode: 191011 000
Formaat: A3

In opdracht van:
Gemeente Uden
Kaartbeeld:
© Borgman Beheer Advies
N. Spliethof

Legenda

Beplanting of overige elementen

- Houtwal, 5 meter breed
- Knip- en Scheerheg, 1 meter breed
- Doortrekken raster
- Struweelhaag, 1 meter breed

Overige

- Aanleg poel
- Aanplant bos
- Aanwezig: begroeid talud spoordijk
- Elzenbroekbos met rabatten

Dassenburcht

- Dassenburcht

0 300 meter

N

S

Esri Nederland, Community Map Contributors

Datum afdruk kaartbeeld: 11 10 2019

Maashorst, Uden

Deelkaart 1

Beplantingsplan

Kaartcode: 191011 000
Formaat: A3

In opdracht van:
Gemeente Uden
Kaartbeeld:
© Borgman Beheer Advies
N. Spliethof

Legenda

Beplanting of overige elementen

- Houtwal, 5 meter breed
- Knip- en Scheerheg, 1 meter breed

0 150 meter

Esri Nederland, Community Map Contributors

Datum afdruk kaartbeeld: 11 10 2019

Maashorst, Uden

Deelkaart 2

Beplantingsplan

Kaartcode: 191011 000
Formaat: A3

In opdracht van:
Gemeente Uden
Kaartbeeld:
© Borgman Beheer Advies
N. Spliethof

Legenda

Beplanting of overige elementen

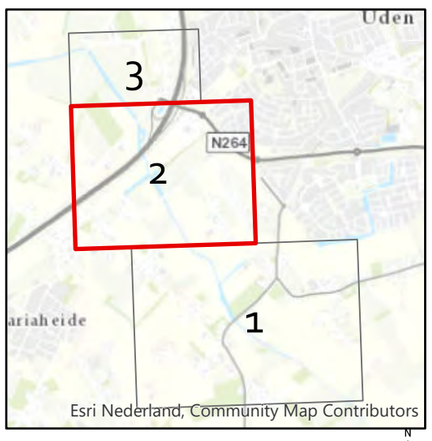
- Houtwal, 5 meter breed
- Knip- en Scheerheg, 1 meter breed
- Doortrekken raster
- Struweelhaag, 1 meter breed

Overige

- Aanleg poel
- Aanplant bos
- Aanwezig: begroeid talud spoordijk
- Elzenbroekbos met rabatten

Dassenburcht

- Dassenburcht

0 100 meter

Datum afdruk kaartbeeld: 11 10 2019

Maashorst, Uden

Deelkaart 3

Beplantingsplan

Kaartcode: 191011 000
Formaat: A3

In opdracht van:
Gemeente Uden
Kaartbeeld:
© Borgman Beheer Advies
N. Spliethof

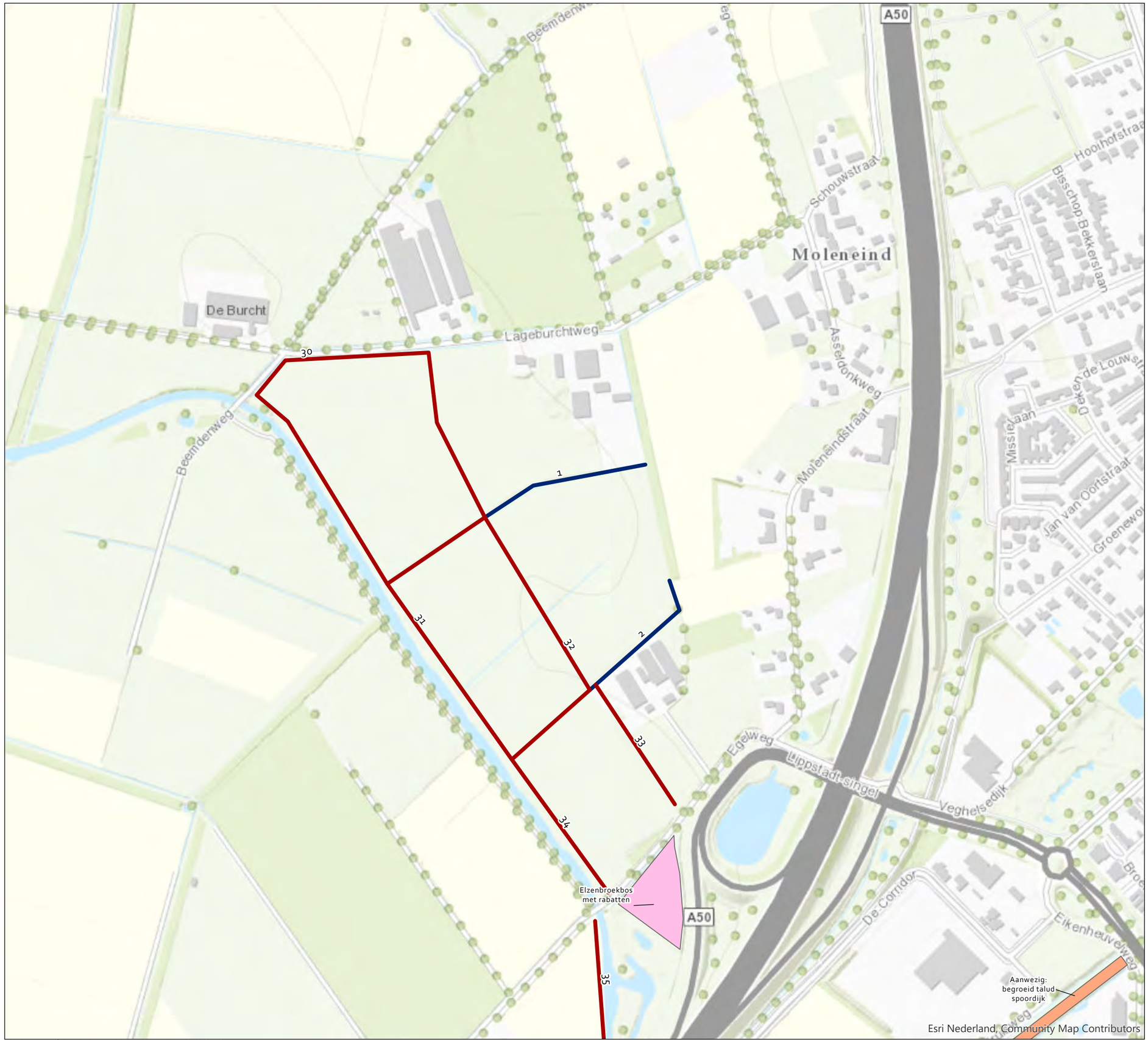
Legenda

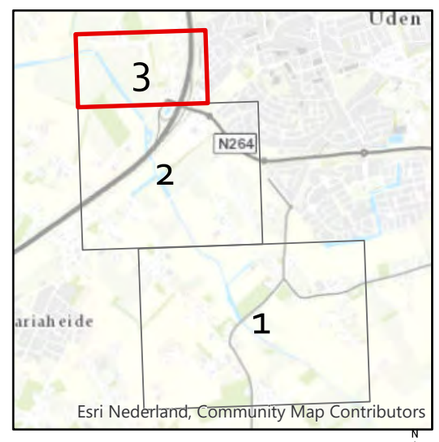
Beplanting of overige elementen

- Houtwal, 5 meter breed
- Knip- en Scheerheg, 1 meter breed

Overige

- Aanwezig: begroeid talud spoordijk
- Elzenbroekbos met rabatten

0 100 meter

N
S

Datum afdruk kaartbeeld: 11 10 2019

Maashorst, Uden

Overzichtskaart

Beplantingsplan

Kaartcode: 191011 000
Formaat: A3

In opdracht van:
Gemeente Uden
Kaartbeeld:
© Borgman Beheer Advies
N. Spliethof

Legenda

Beplanting of overige elementen

- Houtwal, 5 meter breed
- Knip- en Scheerheg, 1 meter breed
- Doortrekken raster
- Struweelhaag, 1 meter breed

Overige

- Aanleg poel
- Aanplant bos
- Aanwezig: begroeid talud spoordijk
- Elzenbroekbos met rabatten

Dassenburcht

- Dassenburcht

Bodemkaart

- Haarpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Laarpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Beekeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Beekeerdgronden; lemig fijn zand
- Gooreerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Hoge zwarte enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Bebouwing

0 300 meter

N

S

Esri Nederland, Community Map Contributors

Datum afdruk kaartbeeld: 11 10 2019

Aanduiding op kaart	Type	Boom- of struiksoorten	Breedte in meter	Lengte
Inrichting dassenburcht	Dassenburcht	zie toelichting en bestellijsten	3-5	100 meter
Aanplant Bos bij poel	Aanplant Bos	zie toelichting en bestellijsten	25	30 meter
Aanleg Poel	Aanleg Poel	nvt	0	0 meter
1	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	230 meter
2	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	202 meter
3	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	594 meter
4	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	93 meter
5	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	187 meter
6	Overig: raster	n.v.t.	0	299 meter
7	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	230 meter
8	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	115 meter
9	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	679 meter
10	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	113 meter
11	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	156 meter
12	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	91 meter
13	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	110 meter
14	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	215 meter
15	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	325 meter
16	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	328 meter
17	Knip- en Scheerheg	zie toelichting en bestellijsten	1	636 meter
18	Knip- en Scheerheg	zie toelichting en bestellijsten	1	1096 meter
19	Knip- en Scheerheg	zie toelichting en bestellijsten	1	433 meter
20	Knip- en Scheerheg	zie toelichting en bestellijsten	1	160 meter
21	Knip- en Scheerheg	zie toelichting en bestellijsten	1	200 meter
22	Knip- en Scheerheg	zie toelichting en bestellijsten	1	162 meter
23	Knip- en Scheerheg	zie toelichting en bestellijsten	1	171 meter
24	Knip- en Scheerheg	zie toelichting en bestellijsten	1	218 meter
25	Knip- en Scheerheg	zie toelichting en bestellijsten	1	91 meter
26	Knip- en Scheerheg	zie toelichting en bestellijsten	1	176 meter
27	Knip- en Scheerheg	zie toelichting en bestellijsten	1	170 meter
28	Houtwal	zie toelichting en bestellijsten	5	170 meter
29	Overig: raster	nvt	0	80 meter
30	Knip- en Scheerheg		1	798 meter
31	Knip- en Scheerheg		1	446 meter
32	Knip- en Scheerheg		1	410 meter
33	Knip- en Scheerheg		1	192 meter
34	Knip- en Scheerheg		1	220 meter
35	Knip- en Scheerheg		1	262 meter
36	Knip- en Scheerheg		1	125 meter
37	Knip- en Scheerheg		1	135 meter
38	Knip- en Scheerheg		1	166 meter
39	Knip- en Scheerheg		1	165 meter
40	Knip- en Scheerheg		1	143 meter
41	Knip- en Scheerheg		1	226 meter
42	Knip- en Scheerheg		1	130 meter
43	Knip- en Scheerheg		1	132 meter
44	Struweelhaag		1	219 meter
45	Knip- en Scheerheg		1	150 meter

Aanduiding op kaart	Type	Boom- of struiksoorten	Breedte in meter	Lengte
46	Knip- en Scheerheg		1	207 meter
47	Knip- en Scheerheg		1	106 meter
48	Knip- en Scheerheg		1	106 meter
49	Knip- en Scheerheg		1	154 meter
50	Knip- en Scheerheg		1	165 meter
51	Knip- en Scheerheg		1	162 meter
52	Knip- en Scheerheg		1	137 meter
53	Knip- en Scheerheg		1	159 meter
54	Knip- en Scheerheg		1	146 meter
55	Knip- en Scheerheg		1	147 meter
56	Knip- en Scheerheg		1	100 meter
57	Knip- en Scheerheg		1	244 meter
58	Knip- en Scheerheg		1	102 meter
59	Knip- en Scheerheg		1	249 meter
60	Knip- en Scheerheg		1	721 meter
61	Knip- en Scheerheg		1	153 meter
62	Knip- en Scheerheg		1	81 meter
63	Knip- en Scheerheg		1	110 meter
64	Knip- en Scheerheg		1	39 meter
65	Knip- en Scheerheg		1	160 meter
66	Knip- en Scheerheg		1	126 meter
67	Knip- en Scheerheg		1	190 meter
68	Knip- en Scheerheg		1	252 meter
69	Knip- en Scheerheg		1	331 meter
70	Knip- en Scheerheg		1	67 meter

Bijlage 5

Ontheffing Park Maashorst 2019-2024, Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

ONTVANGEN 28 OKT 2019

Beschikking van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

Omgevingsdienst Brabant Noord

19.942654

op de op 21 juni 2019 door ons ontvangen aanvraag voor een ontheffing ingevolge artikel 3.10, tweede lid, van de Wet natuurbescherming van het college van gemeente Uden voor het verplaatsen van de hoofdburcht van de das (ten behoeve van de bouw van Park Maashorst, 138 woningen en bijbehorende infrastructuur) gelegen op kadastraal perceel UDNOO-R-276, in de gemeente Uden.

INHOUDSOPGAVE

BESLUIT 3

1. Onderwerp 3

2. Besluit 3

PROCEDURELE ASPECTEN 6

TOETSING EN OVERWEGINGEN 7

1.1 **Beschermingsregimes** 7
1.2 **Verordening natuurbescherming Noord-Brabant** 7
1.3 **Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant** 7
2.1 **Aangevraagde activiteiten** 7
2.2 **Mogelijke effecten** 8
2.3 **Alternatievenafweging** 8
2.4 **Belang van de aanvraag** 9
2.5 **Mitigerende maatregelen en staat van instandhouding** 9
2.6 **Conclusie** 11

BIJLAGE 2. LOCATIE ONTWIKKELING 14

BIJLAGE 3. MELDINGSFORMULIER START WERKZAAMHEDEN 17

BESLUIT

1. Onderwerp

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben op 21 juni 2019 van het college van gemeente Uden een aanvraag ontvangen voor een ontheffing ingevolge artikel 3.10, tweede lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag betreft een verzoek tot ontheffing voor het overtreden van verboden ten aanzien van beschermde soorten, dit als gevolg van het verplaatsen van de hoofdburcht van de das en tijdelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantings- en verblijfplaats van de bunzing (ten behoeve van de bouw van Park Maashorst,138 woningen en bijbehorende infrastructuur), gelegen op kadastraal perceel UDNOO-R-276, in de gemeente Uden.

2. Besluit

Gelet op de bepalingen van de Wet natuurbescherming besluiten wij:

I. aan het college van gemeente Uden, Postbus 83, 5400 AB te Uden, een ontheffing te verlenen, op grond van artikel 3.10, tweede lid, van de Wet natuurbescherming, van de bepaling als bedoeld in:
   - artikel 3.10, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor de das (*Meles meles*);
   - artikel 3.10, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor de bunzing (*Mustela putorius*);

   voor de periode tot en met 1 september 2024,
   met de in bijlage 1 genoemde voorschriften, voor het verplaatsen van de hoofdburcht van de das (ten behoeve van de bouw van Park Maashorst, 138 woningen en bijbehorende infrastructuur), gelegen op kadastraal perceel UDNOO-R-276, in de gemeente Uden

II. dat de beschrijving van de activiteiten, in de aanvraag en het activiteitenplan, voor zover deze betrekking heeft op de soort, en bijlagen 1 en 2, deel uitmaken van het besluit.

Bijlage 1: voorschriften
Bijlage 2: locatie van het initiatief
Bijlage 3: meldingsformulier start werkzaamheden (zie voorschrift 1)

's-Hertogenbosch, 25 oktober 2019

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
namens deze,

De heer J.A.J. Lenssen,
Directeur Omgevingsdienst Brabant Noord

De aanvraag, het besluit en de bijbehorende stukken liggen vanaf 26 oktober 2019 tot en met 6 december 2019 6 weken **ter inzage** bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), telefoonnummer (0485) 729 189. Voor inzage in bijbehorende stukken dient een afspraak te worden gemaakt. Het besluit is digitaal op te vragen via e-mail info@odbn.nl of te vinden op de website www.brabant.nl/loket/verleende-vergunningen.

PROCEDURELE ASPECTEN

1 Aanvraag

Op 21 juni 2019 hebben wij van het college van gemeente Uden een aanvraag voor een ontheffing ingevolge artikel 3.10, tweede lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ontvangen. De aanvraag is op 25 september 2019 en 11 oktober 2019 aangevuld. Een uitgebreide omschrijving van de activiteiten is opgenomen in de aanvraag en bijlage 2. De aanvraag is geregistreerd onder nummer Z/099240.

2 Bevoegd gezag

Omdat de activiteiten verricht worden in de provincie Noord-Brabant, zijn wij op grond van artikel 1.3 van de Wnb bevoegd om op de aanvraag te beslissen. Indien aan de orde betrekken wij tevens gevolgen van de activiteiten voor de soorten buiten onze provinciegrens bij ons besluit.

3 Reguliere voorbereidingsprocedure

In deze procedure wordt de reguliere voorbereidingsprocedure overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk 4 van de Algemene wet bestuursrecht toegepast.

4 Ontvankelijkheid

Ten aanzien van de aspecten van de aanvraag waarvoor een ontheffing ingevolge de Wnb is vereist, hebben wij beoordeeld of de aanvraag volledig is en voldoende gegevens bevat. Wij zijn van oordeel dat de aanvraag voldoende informatie bevat voor een goede beoordeling van die aspecten waarvoor een ontheffing is gevraagd.

5 Overige regelgeving

Bij de beoordeling van onderhavige aanvraag zijn andere aspecten dan gerelateerd aan soortenbescherming op grond van de Wnb en de daarbij behorende regelgeving niet betrokken. Een toestemming op basis van andere wet- en regelgeving kan derhalve aan de orde zijn, onder andere voor ruimtelijke ordening of bouwen.

TOETSING EN OVERWEGINGEN

1 Wettelijk kader - Wet natuurbescherming

1.1 Beschermingsregimes

Op basis van de Wet natuurbescherming zijn er drie beschermingsregimes. Het eerste regime geldt voor vogels op grond van de Vogelrichtlijn. Artikelen 3.1, 3.2 en 3.4 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor vogelsoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. Artikelen 3.3 en 3.4 geven de voorwaarden voor het kunnen verlenen van de ontheffing.

Het tweede beschermingsregime geldt voor planten en dieren op basis van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn. Artikelen 3.5 en 3.6 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. Artikel 3.8 geeft de voorwaarden voor het kunnen verlenen van een ontheffing.

Het derde regime beschrijft de bepalingen voor andere (nationaal beschermde) soorten. Artikel 3.10 van de Wnb heeft betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten en geeft de voorwaarden waaronder GS ontheffing kunnen verlenen.

Voor alle soorten geldt in alle gevallen de algemene zorgplicht (artikel 1.11 van de Wnb). Het gaat dan zowel om beschermd als onbeschermde dier- en plantensoorten. De zorgplicht geldt ongeacht of er een vrijstelling geldt of een ontheffing is verleend. Hierin wordt bepaald dat eenieder zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan deze soorten dient te voorkomen.

In artikel 5.4 van de Wnb zijn gronden opgenomen waarop een verleende ontheffing kan worden ingetrokken of gewijzigd. De ontheffing kan in elk geval worden ingetrokken indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

1.2 Verordening natuurbescherming Noord-Brabant

Provinciale Staten hebben op basis van artikel 3.3, tweede lid, 3.8, tweede lid, en 3.10, tweede lid, van de Wnb middels de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant, aanvullende kaders vastgesteld. Voor bepaalde activiteiten en soorten is een vrijstelling opgenomen.

1.3 Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant

Gedeputeerde Staten hebben middels de Beleidsregel natuurbescherming Noord-Brabant de wijze van toetsing voor ontheffingen die betrekking hebben op tijdelijke natuur vastgelegd.

2 Toetsing effecten ruimtelijke ingreep

2.1 Aangevraagde activiteiten

De aangevraagde activiteiten betreffen het verplaatsen van een hoofdburcht van de das (ten behoeve van de bouw van Park Maashorst, 138 woningen en bijbehorende infrastructuur) in de gemeente Uden. En het tijdelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantings- en verblijfplaats van de bunzing door het aanbrengen van vangmiddelen van de dassen en de bouw van de woningen en aanleg van wegen. De nieuwe burcht is gelegen op kadastraal perceel UDN00 - P – 1995, in de gemeente Uden.

Een uitgebreide omschrijving van de activiteiten is opgenomen in de aanvraag.

2.2 Mogelijke effecten

Op de initiatieflocatie zijn negen dassenburchten, waarvan 1 hoofd (kraam)burcht en 8 bijburchten van de das aangetroffen met minimaal vier individuen. Verder is 1 vaste voortplantings- en verblijfplaats van de bunzing aangetroffen met 1 individu.

De aanvrager geeft aan dat door het uitvoeren van de activiteiten vaste voortplantings- en verblijfplaatsen van de das worden beschadigd of vernield. Voor het verplaatsen van de dieren moeten exemplaren van de das worden gevangen, worden zij onder zich gehouden en uitgezet. En de aanvrager geeft aan dat de vaste voortplantings- en verblijfplaats van de bunzing tijdelijk wordt beschadigd en vernield.
Dit is een overtreding van de bepaling zoals bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, onder a en b van de Wnb.
De landelijke staat van instandhouding van de bunzing is zeer ongunstig. Voor de lokale staat van instandhouding geldt dat deze matig ongunstig is[1].
De landelijke en lokale staat van instandhouding van de das is gunstig[2].

2.3 Alternatievenafweging

De das komt veelvuldig voor in de directe omgeving van Uden. Waarbij de dichtheid nabij de bosgebieden aan de noord en noordoostzijde van Uden[3] (aan de zijde van de onderzoekslocatie) het grootst is. Doordat de das aan alle zijdes van Uden voorkomt met meerdere burchtlocaties zal een uitbreiding van het woningaanbod in alle gevallen leiden tot een afname aan leefgebied van de das. Een andere locatie voor de woningbouwplannen is niet beschikbaar, zodat geen verbodsbepalingen overtreden worden of, een minder groot effect hebben op beschermde soorten in de gemeente Uden. Op dit moment is er een grote vraag naar nieuwe woningen in Uden waardoor op alle potentiële woningbouwlocaties in Uden planvorming plaatsvindt. Dit betekent dat er geen alternatieve woningbouwlocaties in Uden voor handen zijn.

Het niet uitvoeren van de woningbouw is geen redelijk alternatief, daar dit voor sociaal economische onrust zal zorgen. De woningnood zal te hoog worden. Woningbouw zal gerealiseerd moeten worden, het niet realiseren van de woningen betreft geen bevredigende oplossing.

De inrichting van het compensatiegebied is opgesteld door Das&Boom en Econsultancy, daarbij is rekening gehouden met een compensatiefactor om het gebied zo geschikt mogelijk te maken voor de introductie van een dassenfamilie ter plaatse. Dit is gedaan op basis van expert-judgement en het beste wat kan worden gerealiseerd. Op andere potentiele uitzetlocaties waren of meer concurrerende dassenfamilies, of minder mogelijkheden voor het aanleggen van groenelementen[4].
Voor de bunzing worden takkenrillen en fruitdragende bomen en struiken om meer muizen aan te trekken aangelegd in het plangebied en in het huidige territorium als mitigatie voor het tijdelijk

[1] Econsultancy aanvullingen 11-10-2019
[2] Activiteitenplan Park Maashorst Erphoeveweg ongenummerd te Uden, Econsultancy, rapportnummer 7649.003 D2, 21 juni 2019 (hoofdstuk 8/ paragraaf 8.1 en 8.2), Plan van Aanpak verplaatsing dassen Park Maashorst Uden, Stichting Das & Boom, juni 2019 en de aanvullende gegevens van 25 september 2019
[3] Plan van Aanpak verplaatsing dassen Park Maashorst Uden, Stichting Das & Boom, juni 2019
[4] Activiteitenplan Park Maashorst Erphoeveweg ongenummerd te Uden, Econsultancy, rapportnummer 7649.003 D2, 21 juni 2019 (hoofdstuk 8/ paragraaf 8.1 en 8.2), Plan van Aanpak verplaatsing dassen Park Maashorst Uden, Stichting Das & Boom, juni 2019 en de aanvullende gegevens van 25 september 2019

verloren gaan van de verblijfplaats. Er is geen betere inrichting van het compensatiegebied voor de das en mitigatie voor de bunzing mogelijk.

Indien de vangactie aanvangt voor de kwetsbare periode (voor 1 december), is het volgens de inzichten van Das&Boom niet in het belang van de dassen om te stoppen met vangen als de kwetsbare periode aanbreekt. Het afbreken van de vangactie heeft een negatievere invloed op het welzijn van de dieren als het voortzetten van de vangactie in de kwetsbare periode. Als een zwanger vrouwtje alleen komt te staan in de huidige burcht en daar jongen krijgt is het moeilijk om de jongen met moeder gelijktijdig te vangen en te verhuizen[5].
Er is voldoende afgewogen op basis van expert judgement (Das&Boom) dat het afbreken van de vangactie vanwege het beginnen van de kwetsbare periode niet in het belang is van de das.

Passief verhuizen is in dit geval geen optie. Passief verhuizen betekent dat de dassen worden aangemoedigd te verhuizen naar een bestaand alternatief (lege burcht) of naar nog te realiseren kunstburcht binnen het bestaande territorium van de dassenfamilie.
In dat geval zou een belangrijke reden van deze verhuizing, namelijk het vervallen van een groot deel van het foerageergebied van deze dassenfamilie in hun territorium, niet worden opgelost. Passief verhuizen zou een optie zijn, als de dassenfamilie wel zou kunnen blijven wonen in hun territorium, alleen niet op de huidige plek. Dit laatste is niet mogelijk in verband met de grote afname van het oppervlak aan leefgebied. Een andere werkwijze als actief verplaatsen is redelijkerwijs niet beschikbaar.

Gezien het bovenstaande is ons gebleken dat er geen redelijke alternatieven mogelijk zijn, die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

2.4 Belang van de aanvraag

De ontheffing is gevraagd op grond van het belang 'in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde' als genoemd in artikel 3.10, tweede lid, onder a, van de Wnb.

De verplaatsing van de dassen is essentieel om een kwalitatief specifiek woonmilieu te maken op de overgang van een stedelijk naar een meer landelijk karakter. De woningbouw wordt in 4 fases gebouwd en worden in de aanvraag kamers 1, 2, 3 en 4 genoemd. In de aanvraag is opgenomen hoeveel woningen per fase worden gerealiseerd. Het betreft 138 woningen in het segment vrije sector koop in Kamer 1, 2 en 3 en een gedifferentieerd woningbouwprogramma (qua prijssegmenten) in Kamer 4, en is onderdeel van de prognose van het aantal te bouwen woningen in de gemeente Uden tot 2030. De Kamers hebben betrekking op de verschillende deelgebieden van het plangebied. De gemeente Uden zal 1.865 tot 2.360 woningen (rekening houdend met de sloop van woningen) toevoegen aan de woningvoorraad. Het project is onderdeel van het op 9 juli 2015 door de gemeenteraad van Uden vastgestelde Woningbouwprogramma, Actualisatie 2015-2019.

2.5 Mitigerende maatregelen en staat van instandhouding

In de aanvraag (activiteitenplan Park Maashorst Erphoeveweg ongenummerd te Uden, Econsultancy, rapportnummer 7649.003 D2, d.d. 21 juni 2019 (hoofdstuk 8/ paragraaf 8.1 en 8.2), Plan van Aanpak verplaatsing dassen Park Maashorst Uden, Stichting Das & Boom, juni 2019 en de aanvullende gegevens van 25 september 2019 en 11 oktober 2019 met kenmerk 7649.003) is omschreven welke maatregelen worden genomen om de effecten voor de das en de bunzing zoveel mogelijk te voorkomen.

[5] Aanvullende gegevens van 25 september 2019

In grote lijnen gaat het om de volgende maatregelen.

- De compenserende maatregelen op de kunstburcht locatie kadastraal perceel UDN00 - P – 1995 zijn tijdig en conform het Kennisdocument Das van BIJ12 aangebracht;
- De mitigerende en compenserende maatregelen voldoen wat betreft omvang en uitvoering aan het Kennisdocument Das van BIJ12;
- Er wordt gevangen buiten en binnen de kwetsbare periode van de das, alle handelingen worden begeleidt door een ecologisch deskundige;
- Het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen van de das, het onder zich houden van de dassen en het uitzetten van de dassen vindt plaats onder begeleiding van een ecologisch deskundige;
- Er vindt monitoring plaats van het vangen van de dassen en van het in gebruik nemen van de kunstburcht;
- De permanente mitigatie voor de bunzing voldoet aan de Handreiking Kleine Marterachtigen en blijft gelijktijdig beschikbaar met de huidige rust- en verblijfplaats;
- De mitigatie voor de bunzing wordt buiten de kwetsbare periode aangelegd voordat de werkzaamheden starten.

De voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Wij nemen ter borging op deze maatregelen extra voorschriften op ten aanzien van het gefaseerd aanleggen van het compensatiegebied en de monitoring van de effectiviteit van het compensatiegebied. Hiervoor verwijzen wij naar de voorschriften 8 tot en met 15.
Het betreft de volgende aanvullende mitigerende maatregelen:

- De beplanting in het compensatiegebied moet nog worden aangebracht. Conform het Kennisdocument Das van BIJ12 dient de beplanting tijdig zijn aangebracht, waarbij rekening wordt gehouden met de tijd die nodig is om te groeien om te kunnen functioneren als leefgebied voor de das. Onduidelijk is of deze beplanting al direct functioneel is op het moment dat de dassen in de kunstburcht worden ondergebracht. Vooraf het uitzetten van dassen in de ren van de kunstburcht (of vooraf het verplaatsen), dient de inrichting rondom de kunstburcht functioneel ingericht te zijn. Dit betekent dat vegetatie moet zijn aangeplant conform de vereisten van de das zoals opgenomen in het Kennisdocument BIJ12 Das. Grootte, breedte en hoeveelheid bomen/ vegetatie moet bij aanplanting voldoen aan de eisen van de das.
- Het compensatiegebied wordt gefaseerd ingericht voor de dassen. Een deel van de percelen, die in eigendom van de gemeente Uden zijn worden direct ingericht. Een ander deel van de gronden moet nog worden verworven. Hiervoor is een inrichtingsplan opgesteld. Of er voldoende leefgebied beschikbaar is voor de nieuwe dassenfamilie en de al aanwezige dassenfamilie in het compensatiegebied hangt af van de aankoop van gronden van derden die ook tot het compensatiegebied gaan behoren. Of door inzet van Stika subsidies voor eigenaren die hun perceel (deels) willen inrichten met natuur. In de aanvraag is nog niet duidelijk wanneer deze gronden zijn/worden aangekocht, of ingericht door de eigenaar met behulp van de subsidie.
  - Er dient bewijs van aankoop van gronden/subsidieverlening voor de herinrichting van leefgebied voor de das opgestuurd te worden aan het bevoegd gezag, aan info@odbn.nl.
  - Indien gronden niet zijn aangekocht of ingericht voordat de dassen worden verplaatst naar het compensatiegebied dient een alternatief perceel gezocht te worden om alsnog aan de vereiste compensatie omvang te voldoen, dit conform het Kennisdocument Das van BIJ12. De wijziging dient opgestuurd te worden naar het bevoegd gezag met bewijs van aankoop/inrichting van het perceel. Daarbij dient aangegeven te worden in welke mate dat perceel geschikt is als leefgebied voor de dassen en voldaan wordt aan de compensatiefactor. Dit alternatief perceel dient in overleg met een ecologisch deskundige gekozen en ingericht te worden.

- Er wordt beplanting aangelegd op en rond de kunstburcht ten behoeve van dekking en rust. Onduidelijk is of beplanting op en rond de burcht wordt aangebracht conform het Kennisdocument Das van BIJ12. Daarnaast moet het foerageergebied goed en ongestoord bereikbaar zijn vanuit de kunstburcht.
- Volgens de aanvraag wordt monitoring uitgevoerd naar de effectiviteit van de kunstburcht. Omdat wisselende resultaten behaald worden bij het verplaatsen van dassen dienen monitoringsrapporten en een eindrapportage aangeleverd te worden. Deze dienen aan de volgende eisen te voldoen:
  - Van de effectiviteit van de kunstburcht dient het bewijs van de aanleg van de beplanting en het gebruik van de kunstburcht door de dassen (met foto's of video's) inzichtelijk te worden gemaakt en opgenomen te worden in een monitoringsrapport. In het rapport dienen de aantallen en data van het waarnemen van dassen te worden beschreven. Het monitoringonderzoek dient plaats te vinden in de geschikte periode en frequentie/duur en conform het Kennisdocument Das van BIJ12. Bij de monitoring dienen alle burchten binnen een straal van 2 kilometer meegenomen te worden. Deze dienen betrokken te worden bij de beoordeling of de dassen uit zichzelf naar een nabij gelegen burcht zijn vertrokken.
  - De monitoring wordt begeleidt door een ecologisch deskundige op gebied van de das.
  - Indien de dassen de nieuwe kunstburcht niet in gebruik nemen dan dient zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen een maand na oplevering van het monitoringsrapport een plan van aanpak gemaakt worden, tenzij de dassen uit zichzelf zijn verplaatst en daar succesvol zijn in hun voortplanting. Daarin wordt bewijs opgenomen waaruit blijkt dat de kunstburcht en beplanting is aangelegd (met foto's) en een uitwerking van het verdere vervolg met een voorstel van bijsturingsmaatregelen. Het plan van aanpak dient opgestuurd te worden naar info@odbn.nl.
  - Het monitoringsrapport dient jaarlijks te worden opgesteld (tot en met 2024) en uiterlijk 1 oktober opgestuurd te worden naar info@odbn.nl.
  - Aan het einde van de ontheffing periode dient een eindrapport opgesteld te worden waaruit blijkt hoe effectief de compensatie is. Hierbij dient ingegaan te worden op hoeveel dassen gebruik maken van de burcht over de voorgaande jaren, of er problemen zijn ontstaan tussen de al aanwezige dassen in het gebied, de uitbreidingen van het aantal burchten in het compensatiegebied en hoe deze resultaten zich verhouden tot het streven de populatie in een gunstige staat te houden. Dit eindrapport dient uiterlijk 1 oktober 2024 opgestuurd te worden naar info@odbn.nl.

Door het nemen van mitigerende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden komt de gunstige staat van instandhouding van de das en bunzing niet in het geding door het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden.

2.6 Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij gevraagde ontheffing als bedoeld in artikel 3.10, tweede lid, van de Wet natuurbescherming. De ontheffing wordt slechts voor de in het besluit genoemde soorten en beschreven activiteiten verleend. Deze ontheffing geldt alleen voor de activiteiten conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
Aan deze ontheffing zijn algemene en specifieke voorschriften verbonden.

BIJLAGE 1. VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden aanvangen bekend is, maar uiterlijk 2 weken voor aanvang van de activiteiten, het bijgevoegde meldingsformulier volledig invullen en op te sturen naar info@odbn.nl.
2. De ontheffinghouder dient onmiddellijk contact op te nemen via info@odbn.nl indien bij het uitvoeren van de activiteiten andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen, of andere handelingen als bedoeld in onderdeel I en II van het besluit noodzakelijk zijn.
3. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van de aan deze ontheffing verbonden voorschriften.
4. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op eerste verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar.

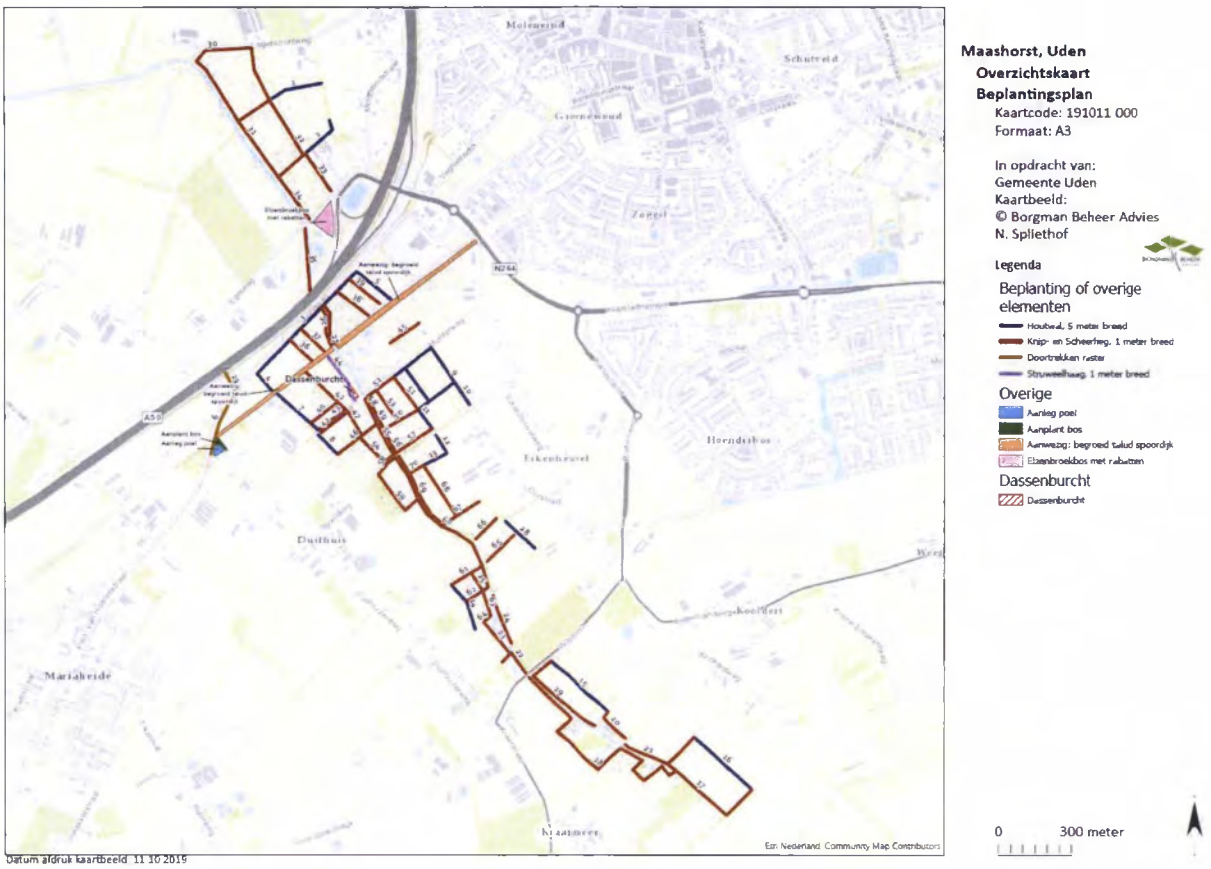
Specifieke voorschriften

5. De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de hiergenoemde voorschriften, de mitigerende maatregelen uit te voeren zoals beschreven in de activiteitenplan Park Maashorst Erphoeveweg ongenummerd te Uden, Econsultancy, rapportnummer 7649.003 D2, 21 juni 2019 (hoofdstuk 8/ paragraaf 8.1 en 8.2), Plan van Aanpak verplaatsing dassen Park Maashorst Uden, Stichting Das & Boom, juni 2019 en de aanvullende gegevens van 25 september 2019 en 11 oktober 2019 met kenmerk 7649.003.
6. De activiteiten en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
7. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen op basis van de aanvraag en de hier genoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de initiatieflocatie, dienen, voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden, van de inhoud van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden en dienen dit aantoonbaar na te leven.
8. Vooraf het uitzetten van dassen in de ren van de kunstburcht (of vooraf het verplaatsen), dient de inrichting rondom de kunstburcht functioneel ingericht te zijn. Dit betekent dat vegetatie moet zijn aangeplant conform de vereisten van de das zoals opgenomen in het Kennisdocument BIJ12 Das. Grootte, breedte en hoeveelheid bomen/ vegetatie moet bij aanplanting voldoen aan de eisen van de das.
9. De beplanting op en rond de burcht wordt aangebracht conform het Kennisdocument Das van BIJ12 zodat voldoende dekking aanwezig is. Daarnaast moet het foerageergebied goed en ongestoord bereikbaar zijn vanuit de kunstburcht.
10. Er dient bewijs van aankoop van gronden/subsidieverlening voor de herinrichting van leefgebied voor de das opgestuurd te worden aan het bevoegd gezag, aan info@odbn.nl.
11. Indien gronden niet zijn aangekocht of ingericht voordat de dassen worden verplaatst naar het compensatiegebied dient een alternatief perceel gezocht te worden om alsnog aan de vereiste compensatie omvang te voldoen, dit conform Kennisdocument Das van BIJ12. Ook met deze percelen dient voldaan te worden aan voorschrift 10. Daarbij dient aangegeven te worden in welke mate dat perceel geschikt is als leefgebied voor de dassen en voldaan wordt aan de compensatiefactor. Dit alternatief perceel dient in overleg met een ecologisch

deskundige gekozen en ingericht te worden. Daarnaast dient een kaart aangeleverd te worden van de locatie van het nieuwe perceel. De wijziging en kaart dienen opgestuurd te worden naar het bevoegd gezag, aan info@odbn.nl.

12. Van de effectiviteit van de kunstburcht dient het bewijs van de aanleg van de beplanting en het gebruik van de kunstburcht door de dassen (met foto's of video's) inzichtelijk te worden gemaakt en opgenomen te worden in een monitoringsrapport. In het rapport dienen de aantallen en data van het waarnemen van dassen te worden beschreven. Het monitoringonderzoek dient plaats te vinden in de geschikte periode en frequentie/duur en conform het Kennisdocument Das van BIJ12. Bij de monitoring dienen alle burchten binnen een straal van 2 kilometer meegenomen te worden. Deze dienen betrokken te worden bij de beoordeling of de dassen uit zichzelf naar een nabij gelegen burcht zijn vertrokken.
13. De monitoring wordt begeleidt door een ecologisch deskundige op gebied van de das.
14. Indien de dassen de nieuwe kunstburcht niet in gebruik nemen dan dient zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen een maand na oplevering van het monitoringsrapport een plan van aanpak gemaakt worden, tenzij de dassen uit zichzelf zijn verplaatst en daar succesvol zijn in hun voortplanting. Daarin wordt bewijs opgenomen waaruit blijkt dat de kunstburcht en beplanting is aangelegd (met foto's) en een uitwerking van het verdere vervolg met een voorstel van bijsturingsmaatregelen. Het plan van aanpak dient opgestuurd te worden naar info@odbn.nl.
15. Het monitoringsrapport dient jaarlijks te worden opgesteld (tot en met 2024) en uiterlijk 1 oktober opgestuurd te worden naar info@odbn.nl.
16. Aan het einde van de ontheffing periode dient een eindrapport opgesteld te worden waaruit blijkt hoe effectief de compensatie is. Hierbij dient ingegaan te worden op hoeveel dassen gebruik maken van de burcht over de voorgaande jaren, of er problemen zijn ontstaan tussen de al aanwezige dassen in het gebied, de uitbreidingen van het aantal burchten in het compensatiegebied en hoe deze resultaten zich verhouden tot het streven de populatie in een gunstige staat te houden. Dit eindrapport dient uiterlijk 1 oktober 2024 opgestuurd te worden naar info@odbn.nl.

BIJLAGE 2. LOCATIE ONTWIKKELING

Figuur 1. Locatie compensatiegebied
De activiteiten vinden plaats op de ingetekende lijnen in het compensatiegebied.

Figuur 2. Locatie huidige dassenburchten rondom het woningbouwplan
De activiteiten vinden plaats tussen de aangegeven burchten

Figuur 3. Locatie mitigatie bunzing
De mitigatie wordt aangebracht in de rood omlijnde gebieden van Park Maashorst ten behoeve van de bunzing

BIJLAGE 3. MELDINGSFORMULIER START WERKZAAMHEDEN

Meldingsformulier start werkzaamheden
Ontheffing Wet natuurbescherming ex artikel 3.10, tweede lid.

Gegevens

Aanvraagnummer	Z/099240
Naam initiatief	Park Maashorst
Ontheffingsperiode	voor de periode tot en met 1 september 2024
Ontheffinghouder	Gemeente Uden
Naam aanvrager	P. Schoneveld
Adres	Postbus 83
PC-Woonplaats	5400 AB te Uden

Gegevens werkzaamheden

Contactpersoon uitvoering werkzaamheden	.....
Telefoonnummer (vast)	.....
Telefoonnummer (mobiel)	.....
Locatie(s) werkzaamheden	.....
	.....
Datum gereedkomen compensatiemaatregelen	.....
Datum start werkzaamheden	.....
Overzicht planning werkzaamheden	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....

Dit formulier dient zodra de aanvang van de werkzaamheden bekend is, uiterlijk 2 weken van tevoren, te worden ingediend bij de Omgevingsdienst Brabant Noord

Retouradres	Omgevingsdienst Brabant Noord Email: info@odbn.nl	

Victorialaan 1 b-g | 5213 JG 's-Hertogenbosch
Gildekamp 8 | 5431 SP Cuijk
Postbus 88 | 5430 AB Cuijk
(0485) 338 300
info@odbn.nl | www.odbn.nl

odbn
Omgevingsdienst Brabant Noord

gemeente Uden
De heer P. Schoneveld
Postbus 83
5400 AB Uden

Datum	Ons kenmerk	Telefoonnummer	Contactpersoon
25 oktober 2019	Z/099240	(0485) 338 300	Mevrouw J. Verschoor
Bijlage(n)	**Uw kenmerk**	**Registratienummer**	**Onderwerp**
-	65156784	RDA	Legesbesluit Wet natuurbescherming soortenbescherming

VERZONDEN 25 OKT. 2019

Geachte heer Schoneveld,

Op 21 juni 2019 hebben wij een aanvraag voor een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming ontvangen. De aanvraag betreft het verplaatsen van de hoofdburcht van de das ten behoeve van de bouw van Park Maashorst,138 woningen en bijbehorende infrastructuur, gelegen op kadastraal perceel UDNOO-R-276, in de gemeente Uden.

Bij de aanvraag heeft u het volgende inschrijvingsnummer van de Kamer van Koophandel gebruikt: 17279334.

Voor het in behandeling nemen van deze aanvraag bent u, gelet op de tarieventabel behorend bij artikel 2, onder a, van de Legesverordening Noord Brabant 2012, leges verschuldigd.
Deze leges zijn volgens onderstaande opgave samengesteld.

Omschrijving	**Bedrag**
Aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming, onderdeel Soortenbescherming. Besluitdatum 25 oktober 2019. Gelet op artikel 6.1.3b van de tarieventabel 2019, zijn de volgende leges verschuldigd.	**€ 6005**
Totaal te betalen	**€ 6005**

Binnenkort ontvangt u een nota voor betaling van het verschuldigde totaalbedrag.

Bezwaren tegen dit legesbesluit kunnen binnen zes weken na dagtekening van dit besluit schriftelijk worden ingediend bij de heffingsambtenaar van de provincie Noord-Brabant. Deze bezwaren moeten worden gericht en toegezonden aan de heffingsambtenaar. Het adres luidt:

Provincie Noord-Brabant
De heffingsambtenaar
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Het bezwaarschrift moet worden ondertekend en moet ten minste bevatten:
a. naam en adres van de indiener;
b. de dagtekening;
c. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
d. de gronden van het bezwaar.
Wij verzoeken u ook in de linkerbovenhoek van de envelop het woord "bezwaarschrift leges" te vermelden.

Het indienen van een bezwaarschrift schort de betalingsverplichting niet op. Uitstel van betaling kan slechts op schriftelijk verzoek verleend worden door de heffingsambtenaar.

's-Hertogenbosch, 25 oktober 2019

De heffingsambtenaar van de provincie Noord-Brabant
namens deze,

De heer J.A.J. Lenssen,
Directeur Omgevingsdienst Brabant Noord

KENNISGEVING WET NATUURBESCHERMING, college gemeente Uden, gelegen op kadastraal perceel UDNOO-R-276, in de gemeente Uden, Z/099240

Beschikking
Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant maken bekend dat zij op 25 oktober 2019 een ontheffing ingevolge 3.10, tweede lid, van de Wet natuurbescherming hebben **verleend** (kenmerk: Z/099240-170934) aan het college van de gemeente Uden, Postbus 83, 5400 AB te Uden inzake het verplaatsen van de hoofdburcht van de das (ten behoeve van de bouw van Park Maashorst, 138 woningen en bijbehorende infrastructuur), gelegen op kadastraal perceel UDNOO-R-276, in de gemeente Uden. De ontheffing is geldig voor de periode van 25 oktober 2019 tot en met 24 september 2024.

De aanvraag, het besluit en de bijbehorende stukken liggen vanaf 26 oktober 2019 tot en met 6 december 2019 6 weken **ter inzage** bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), telefoonnummer (0485) 729 189. Voor inzage in bijbehorende stukken dient een afspraak te worden gemaakt. Het besluit is digitaal op te vragen via e-mail info@odbn.nl of te vinden op de website www.brabant.nl/loket/verleende-vergunningen.

Bezwaar
Belanghebbenden kunnen tot en met 6 december 2019 ten aanzien van deze beschikking schriftelijk bezwaar in dienen. Het bezwaarschrift moet zijn voorzien van een handtekening, de naam en adres van de indiener, de dagtekening; ons kenmerk van het besluit, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar gericht is en de gronden van het bezwaar.

Het bezwaarschrift moet worden gericht aan het college van Gedeputeerde Staten van Noord Brabant, t.a.v. het secretariaat van de Hoor- en adviescommissie, Postbus 90151, 5200 MC 's-Hertogenbosch. Wij verzoeken u om op de linkerbovenhoek van de envelop het woord "bezwaarschrift" te vermelden.
Het secretariaat van de Hoor- en adviescommissie is bereikbaar op telefoonnummer (073) 680 83 04, faxnummer (073) 680 76 16 en e-mailadres bezwaar@brabant.nl. Wij wijzen u erop, dat het op dit moment nog niet mogelijk is om bezwaarschriften per e-mail in te dienen, omdat dan de wettelijk voorgeschreven handtekening op het bezwaarschrift ontbreekt.

Bovenstaand besluit treedt in werking, ook al wordt een bezwaarschrift ingediend. Het is daarom mogelijk om gelijktijdig met of na het indienen van een bezwaarschrift een 'voorlopige voorziening' te vragen bij de voorzieningenrechter van de Rechtbank Oost-Brabant, Postbus 70584, 5201 CZ 's-Hertogenbosch.

Een voorlopige voorziening is het nemen van een tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld het schorsen van het besluit gedurende de tijd die nodig is om het bezwaar te behandelen. Voorwaarde om een dergelijke voorlopige voorziening te kunnen vragen is dat er sprake is van een spoedeisend belang. Voor het vragen van een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd. De Rechtbank Oost-Brabant is bereikbaar op telefoonnummer (073) 620 2020.

Aan deze procedure is het kenmerk Z/099240 gekoppeld. Wij verzoeken u bij correspondentie dit kenmerk te vermelden.

's-Hertogenbosch, oktober 2019

odbn
Omgevingsdienst Brabant Noord

Postbus 88 · 5430 AB Cuijk

PostNL
Afz. 5430 AB 88

€2,43

NEDERLAND
25.10.19
NetSet FR 902073

#0000#0N#0X926X#0000# 3C2CH

Bijlage 6

Ecologisch werkprotocol Park Maashorst

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

PARK MAASHORST

TE UDEN

Ecologie

Rapportage ecologisch werkprotocol

Park Maashorst te Uden

Opdrachtgever	Gemeente Uden Postbus 83 5400 AB Uden
Rapportnummer	7649.004
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	1 november 2019
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 0485 - 581818 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	F. Boonk, MSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	ing. R.J. Stoffer
Paraaf	

Kwaliteitszorg
Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid
Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING 1

2 PROJECTGEBIED EN VOORGENOMEN PLANNEN 2

2.1 Locatiegegevens en huidige situatie 2

3 TE VERWACHTEN SOORTEN 4

3.1 Das 4
3.2 Bunzing 4
3.3 Algemene soorten 4

4 TE TREFFEN MAATREGELEN 5

4.1 Bunzing 5
4.2 Algemene broedvogels 6
4.3 Algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën 6
4.4 Onvoorziene omstandigheden 7
4.5 Wanneer contact met Econsultancy opnemen 7

5 SAMENVATTING 8

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Gemeente Uden opdracht gekregen voor het opstellen van een ecologische werkprotocol ten behoeve van de voorgenomen ingreep aan de Park Maashorst te Uden.

Het ecologisch werkprotocol is opgesteld als toevoeging op het activiteitenplan die door Econsultancy is opgesteld naar aanleiding van aanvullende onderzoeken en ontheffingsaanvraag (rapport 7649.003 D2 d.d. 21 juni 2019). Uit het aanvullend ecologisch veldonderzoek dat is uitgevoerd op de onderzoekslocatie blijkt dat de onderzoekslocatie in gebruik is door de das en de bunzing en daarnaast door algemene broedvogels, zoogdieren en amfibieën.

Voor de verplaatsing van de dassenfamilie en mogelijke verstoring van de aanwezige dagrustplaats van de bunzing is reeds ontheffing verleend door de ODBN (kenmerk Z/099240-JOV d.d. 25 oktober 2019).

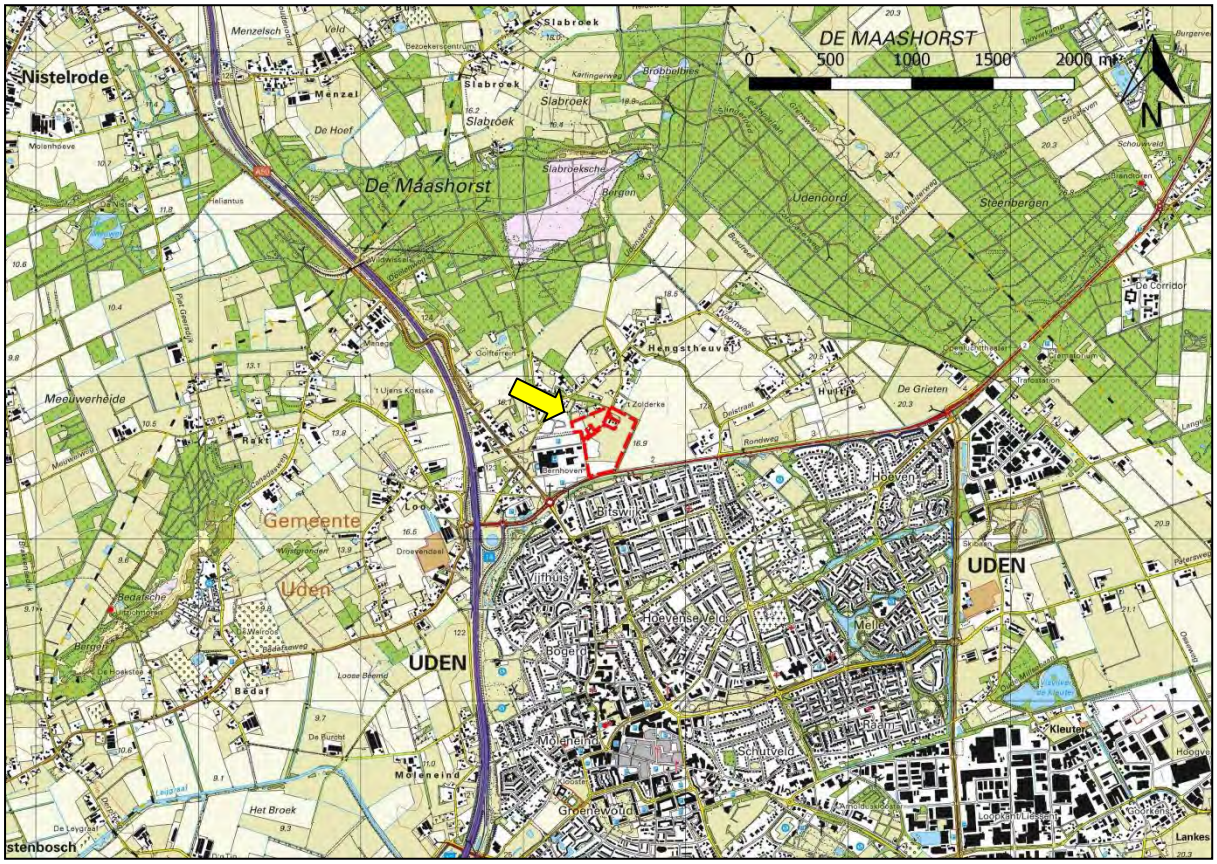
Door de voorgenomen ingreep dient de functionaliteit die het projectgebied heeft voor de te verwachten en aangetroffen beschermde soorten, te allen tijde duurzaam behouden te blijven.

Het ecologisch werkprotocol dient bij de betrokken partijen en de uitvoerende partij bekend te zijn. Voor vragen, opmerkingen of bij calamiteiten kan contact worden opgenomen met één van de ecologen van Econsultancy, telefoonnummer 0485-581818.

2 PROJECTGEBIED EN VOORGENOMEN PLANNEN

2.1 Locatiegegevens en huidige situatie

De planlocatie (± 9 hectare) ligt aan de Park Maashorst, circa 2 kilometer ten noorden van de kern van Uden. Volgens de topografische kaart van Nederland zijn de coördinaten van het midden van de planlocatie X = 170.502, Y = 409.613. Zie figuur 1 voor de topografische ligging van de onderzoekslocatie.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De planlocatie omvat drie deelgebieden van Park Maashorst, namelijk Kamer 2, 3 en 4. De onderzoekslocatie betreft twee weilanden waar regelmatig schapen grazen, een stuk ruigte en de aangrenzende groenstructuren. Aan de noordzijde van de Erphoevenweg ligt Kamer 2 van het plangebied Park Maashorst. Aan de zuidzijde van de Erphoevenweg liggen Kamer 3 en 4 van het plan Park Maashorst. Tussen deze Kamers en Kamer 2 zijn twee vrijstaande woningen gelegen. Deze zullen behouden blijven en maken geen deel uit van de onderzoekslocatie. Ten zuidwesten van de onderzoekslocatie is het Bernhoven ziekenhuis gelegen. Ten westen van de onderzoekslocatie is de nieuwbouw van 'Kamer 1' in ontwikkeling. Ten noorden en oosten van de onderzoekslocatie begint het buitengebied van de gemeente Uden. Zie figuur 2 voor een luchtfoto van de onderzoekslocatie.

Figuur 2. Luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving.

3 TE VERWACHTEN SOORTEN

3.1 Das

De das is beschermd onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming, door de voorgenomen ontwikkelingen wordt mogelijk artikel 3.10 lid 1b (het is verboden vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen of vernielen) overtreden. Voor de das geldt dat bij werkzaamheden en herinrichting van Kamer 3 en 4 verstoring en (mogelijke) vernietiging optreedt van de aanwezige hoofdburcht, bijburcht en/of vluchtpijp van de das op en net naast de projectlocatie. Daarnaast is er sprake van het verloren gaan van essentieel foerageergebied van de das. Het oppervlakte optimaal foerageergebied dat verloren gaat op de projectlocatie is 5,4 hectare, dat moet met 120% worden gecompenseerd (Kennisdocument Das, Bij12), wat neerkomt op 6,48 hectare. Het oppervlakte matig geschikt foerageergebied dat verloren gaat op de projectlocatie is 2,6 hectare. Matig geschikt foerageergebied dient voor 50% gecompenseerd worden wat neerkomt op 1,3 hectare. In totaal dient er dus 7,78 hectare aan optimaal leefgebied gecompenseerd te worden. De dassenfamilie wordt buiten de planlocatie uitgezet in een compensatiegebied. De verplaatsing van de dassenfamilie wordt uitgevoerd door stichting Das en Boom. De inrichting van het compensatiegebied is vastgelegd in het Activiteitenplan das en bunzing (Econsultancy, d.d. 21 juni 2019) en in het Beplantingsplan (Borgman Beheer Advies, d.d. 10 oktober 2019). Een ontheffing voor het verplaatsen van de aanwezige dassenfamilie is reeds verleent.

3.2 Bunzing

Voor de bunzing geldt dat er bij de voorgenomen werkzaamheden en herinrichting van Kamer 3 en 4 mogelijk een dagrustplaats en daarmee een vaste rust- en verblijfplaats van de bunzing wordt verstoord. De bunzing is beschermd onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming, door de voorgenomen ontwikkelingen word mogelijk artikel 3.10 lid 1b (het is verboden vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen of vernielen) overtreden. De dassenpijpen waarvan de bunzing gebruik maakt zullen behouden blijven, echter kan tijdens en na de herinrichting dermate hoge verstoring optreden dat de functionaliteit van de verblijfplaats deels verloren gaat. De onderzoekslocatie vormt op basis van het onderzoek geen voortplantingsplaats van de bunzing. Een ontheffing voor het verstoren van een mogelijke dagrustplaats is reeds verleent. Er dienen maatregelen genomen te worden om de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing te garanderen.

3.3 Algemene soorten

Afgezien van een verblijfplaats voor de bunzing zijn er ten tijde van de werkzaamheden enkel vaste rust- of verblijfplaatsen van algemene broedvogels, zoogdieren en amfibieën te verwachten waarvoor een algehele vrijstelling van de Wet natuurbescherming met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkelingen en herinrichting geldt. Dit neemt echter niet weg dat er wel aan de zorgplicht moet worden voldaan en zorgvuldig gehandeld moet worden. Dit houdt in dat het noodzakelijk is om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen of dienen zorgvuldig te worden verplaatst naar een geschikte locatie in de directe omgeving. Zorgvuldig handelen houdt onder andere in dat er geen ‘wezenlijke invloed’ is op beschermde soorten en dat schade aan soorten zo veel mogelijk wordt voorkomen.

4 TE TREFFEN MAATREGELEN

De onderzoekslocatie is geschikt voor de das, bunzing, algemene broedvogels, algemene zoogdieren en amfibieën. Met betrekking tot de das is er reeds ontheffing verleend om de betreffende dassenfamilie te verplaatsen naar een geschiktere locatie. De verplaatsing wordt uitgevoerd door ter zake deskundigen van stichting Das en Boom met inachtneming van de eisen die gesteld zijn in de ontheffing. Met betrekking tot de overige soorten kan door volgens een ecologisch werkprotocol te werken verstoring/vernietiging van een broedgeval of vaste rust- of verblijfplaats worden voorkomen.

4.1 Bunzing

De bunzing heeft een voorkeur voor kleinschalig landschap met schuilmogelijkheden. De soort gebruikt foerageergebied met voldoende dekking, verbindingen met andere leefgebieden en voldoende rust- en voortplantingsplaatsen. Dergelijke groenstructuren zijn binnen het gebied van de werkzaamheden aanwezig. Als gevolg van de voorgenomen ingreep gaan geen verblijfplaatsen van de bunzing verloren. De bosschage grenzend aan de planlocatie blijft immers duurzaam behouden. Echter, doordat de werkzaamheden binnen 50 meter van de verblijfplaatsen worden uitgevoerd kan tijdelijke verstoring als gevolg van de aanlegfase niet uitgesloten worden. Maatregelen om verstoring van vaste-rust en verblijfplaatsen te voorkomen zijn onder andere:

1. Werkzaamheden buiten de voor de soorten kwetsbare perioden uitvoeren (tabel I);
2. Werkzaamheden gefaseerd uitvoeren en in één richting uitvoeren om de aanwezige dieren de mogelijkheid te geven weg te vluchten;
3. Met betrekking tot het wegnemen van dekking werken in één richting naar een gebied waar voldoende dekking voorhanden is. Indien genoemde dekking niet reeds in nabijheid aanwezig is kan dit artificieel aangeboden worden met bijvoorbeeld een takkenril.
4. In alle gevallen heeft het gefaseerd werken de voorkeur; zo blijft er altijd een deel geschikt leefgebied beschikbaar.

Om de functionaliteit van het leefgebied van de bunzing te garanderen worden door de initiatiefnemer enkele takkenrillen en/of takkenhopen geplaatst om gedurende de werkzaamheden te allen tijde voldoende alternatieve verblijfplaatsen aan te bieden buiten de directe invloedsfeer van de werkzaamheden. Door het aanbieden van alternatieve rustplaatsen buiten de invloedsfeer van de planvorming en de fasering van de werkzaamheden kan een significant negatief effect op het leefgebied van de bunzing uitgesloten worden. De takkenrillen/takkenhopen worden in het najaar van 2019 gerealiseerd in de directe nabijheid van het plangebied maar buiten de directe invloedsfeer van de werkzaamheden. Een te plaatsen takkenril dient circa 1,0 tot 1,5 meter hoog en 1,0 tot 1,5 meter breed te zijn, zie figuren 3 en 4.

Figuur 3. Voorbeeld van een takkenril.

Figuur 4. Voorbeeld van een takkenril.

Periode

Werkzaamheden dienen buiten de kwetsbare periode, te weten tussen februari en oktober, uitgevoerd te worden. In tabel I is een schema weergegeven met de periode meest- en minst kwetsbare perioden.

Tabel I. Ecologische planning voor uitvoeren van werkzaamheden met betrekking tot kleine marterachtigen.

werkzaamheden	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
Verstoren dagrust-plaats bunzing												

	Meest geschikte periode voor ongeschikt maken vaste rust- en verblijfsplaatsen van kleine marterachtigen
	Minst geschikte periode voor ongeschikt maken vaste rust- en verblijfsplaatsen van kleine marterachtigen

Zorgvuldig handelen en zorgplicht

Indien er onverhoopt een bunzing wordt aangetroffen tijdens de werkzaamheden dienen de werkzaamheden kortstondig stilgelegd te worden en dient allereerst contact opgenomen te worden met een ter zake kundige ecoloog. De bunzing dient de gelegenheid te krijgen om het werkterrein te verlaten alvorens de werkzaamheden gecontinueerd kunnen worden.

4.2 Algemene broedvogels

Voor de binnen het projectgebied voorkomende algemene broedvogels geldt dat, indien ingrepen buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. In de Wet natuurbescherming wordt geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is en blijft de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen. Verstoring van broedvogels is te voorkomen is door het groen te verwijderen vóór maart. Indien dit niet mogelijk is dient er tijdens het broedseizoen een broedvogelinspectie plaats te vinden door een ter zake kundige op het gebied van vogels om het gebied vrij te geven voor de werkzaamheden (tabel II).

4.3 Algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën

Voor de te verwachten algemene soorten zoogdieren en amfibieën geldt dat de verwijdering van het groen mogelijk verstorend kan zijn. Voor de te verwachten soorten geldt, op grond van het provinciale soortenbeleid, bij ruimtelijke ontwikkelingen echter een vrijstelling, waardoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Het is echter in het kader van de zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te wor-

den om het doden van individuen te voorkomen. Aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen. Indien noodzakelijk dient een aanwezig dier zorgvuldig te worden verplaatst naar een geschikte locatie buiten het gebied waar de werkzaamheden plaatsvinden (tabel II).

Tabel II. Ecologische planning voor uitvoeren van werkzaamheden per ingreep/soortgroep.

Ingreep	Soortgroep	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart	april
verwijderen groen (bomen, struiken en overige vegetatie) en overige werkzaamheden	Broedvogels												
	zoogdieren en amfibieën												

	minst ongunstige periode om werkzaamheden uit te voeren
	ongunstigste periode om werkzaamheden uit te voeren (in het kader van de algemene zorgplicht deze periode bij voorkeur ontzien)
	ongunstigste periode om werkzaamheden uit te voeren

4.4 Onvoorziene omstandigheden

Indien aanvullende werkzaamheden benodigd zijn welke op het huidige moment niet opgenomen zijn in de onderhavige rapportage, dienen deze werkzaamheden met een ter zake kundige ecoloog te worden afgestemd. Indien aanpassingen in de planning benodigd zijn dient dit tevens eerst met de ter zake kundige ecoloog te worden afgestemd.

4.5 Wanneer contact met Econsultancy opnemen

- Indien een gewond dier wordt aangetroffen;
- Als werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden zonder een dier te verwonden;
- Als een nest in te verwijderen vegetatie wordt aangetroffen;
- Bij twijfel kan contact opgenomen met de betrokken ecoloog van Econsultancy, Robert Jan Stoffer (telefoonnummer 06-40061493) of één van de andere ecologen van Econsultancy, telefoonnummer 0485-581818.

5 SAMENVATTING

Econsultancy heeft van Gemeente Uden opdracht gekregen voor het opstellen van een ecologisch werkprotocol ten behoeve van de voorgenomen ingreep aan de Park Maashorst van Uden.

Het ecologisch werkprotocol is opgesteld als toevoeging op het activiteitenplan die door Econsultancy is opgesteld naar aanleiding van aanvullende onderzoeken en ontheffingsaanvraag (rapport 7649.003 D2 d.d. 21 juni 2019). Uit het aanvullend ecologisch veldonderzoek dat is uitgevoerd op de onderzoekslocatie blijkt dat de onderzoekslocatie in gebruik is door de das en de bunzing en daarnaast door algemene broedvogels, zoogdieren en amfibieën.

Voor de verplaatsing van de dassenfamilie en mogelijke verstoring van de aanwezige dagrustplaats van de bunzing is reeds ontheffing verleend door de ODBN (kenmerk Z/099240-JOV d.d. 25 oktober 2019). De verplaatsing van de dassenfamilie wordt uitgevoerd door stichting Das en Boom.

Door de voorgenomen ingreep dient de functionaliteit die het projectgebied heeft voor de te verwachten en aangetroffen beschermde soorten, te allen tijde duurzaam behouden te blijven. Tabel III biedt een schematische weergave van de te nemen (voorzorg)maatregelen.

Tabel IIIII. Te nemen maatregelen.

Soortgroep		**Bijzonderheden / opmerkingen***
Broedvogels	algemeen	het verwijderen van nestgelegenheden buiten het broedseizoen uitvoeren
	jaarrond beschermd	het aantreffen van nieuwe nestgelegenheden melden bij Econsultancy
Bunzing		werken buiten kwetsbare periode realiseren van takkenril in najaar 2019 en ruim voor werkzaamheden in nabijheid van de dagverblijfplaats.
Algemene amfibieën		aandacht voor zorgplicht ten aanzien van bruine kikker en gewone pad
Algemene zoogdieren		aandacht voor zorgplicht ten aanzien van konijn, egel en diverse muizensoorten

Econsultancy
Boxmeer, 1 november 2019

Bijlage 3: Verbodsbepalingen Omgevingswet onderdeel flora en fauna-activiteiten

Soortgroep	Soort	Artikel	Lid	Verbodsbepaling
Vogels met een jaarrond beschermd nest	Steenuil	11.37	1a	Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels te doden of te vangen.
			1b	Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of opzettelijk te beschadigen, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels. *
			1d	Het is verboden vogels opzettelijk te storen.
Grondgebonden zoogdieren	Das	11.54	1a	Het is verboden in het wild levende zoogdieren opzettelijk te doden of te vangen.
			1b	Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen. *
Ongewervelden	Teunisbloem-pijlstaart	11.46	1a	Het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
			1b	Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.
			1c	Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
			1d	Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. *
* Foerageergebied en vlieg-/migratieroutes zijn beschermd als het van essentieel belang is voor het in stand houden van een vaste verblijfplaats. Dit is in zijn algemeenheid het geval als bij het verdwijnen van het foerageergebied of een vlieg-/migratieroute, ook de verblijfplaats zou verdwijnen (een indirect effect).				

Bijlage 4: Beelden wildcamera das

12 C
TRAILCAM01
09/14/2023 05:32AM

21 C
TRAILCAM01
09/15/2023 08:51PM

19 C
TRAILCAM01
09/20/2023 06:08AM

19 C
TRAILCAM01
09/21/2023 05:27AM

14 C
TRAILCAM01
10/01/2023 05:37AM

9 C
TRAILCAM01
10/17/2023 10:57PM

Bijlage 5: Beelden wildcamera overige soorten

